

Oud Boerenland

Boerderijen, veldnamen en wegen rond Heino

deel 2

door H.J.A. Overkamp.

Oud Boerenland
 Boerderijen, veldnamen en wegen rond Heino deel 2
 De Veldhoek en de Stoeven

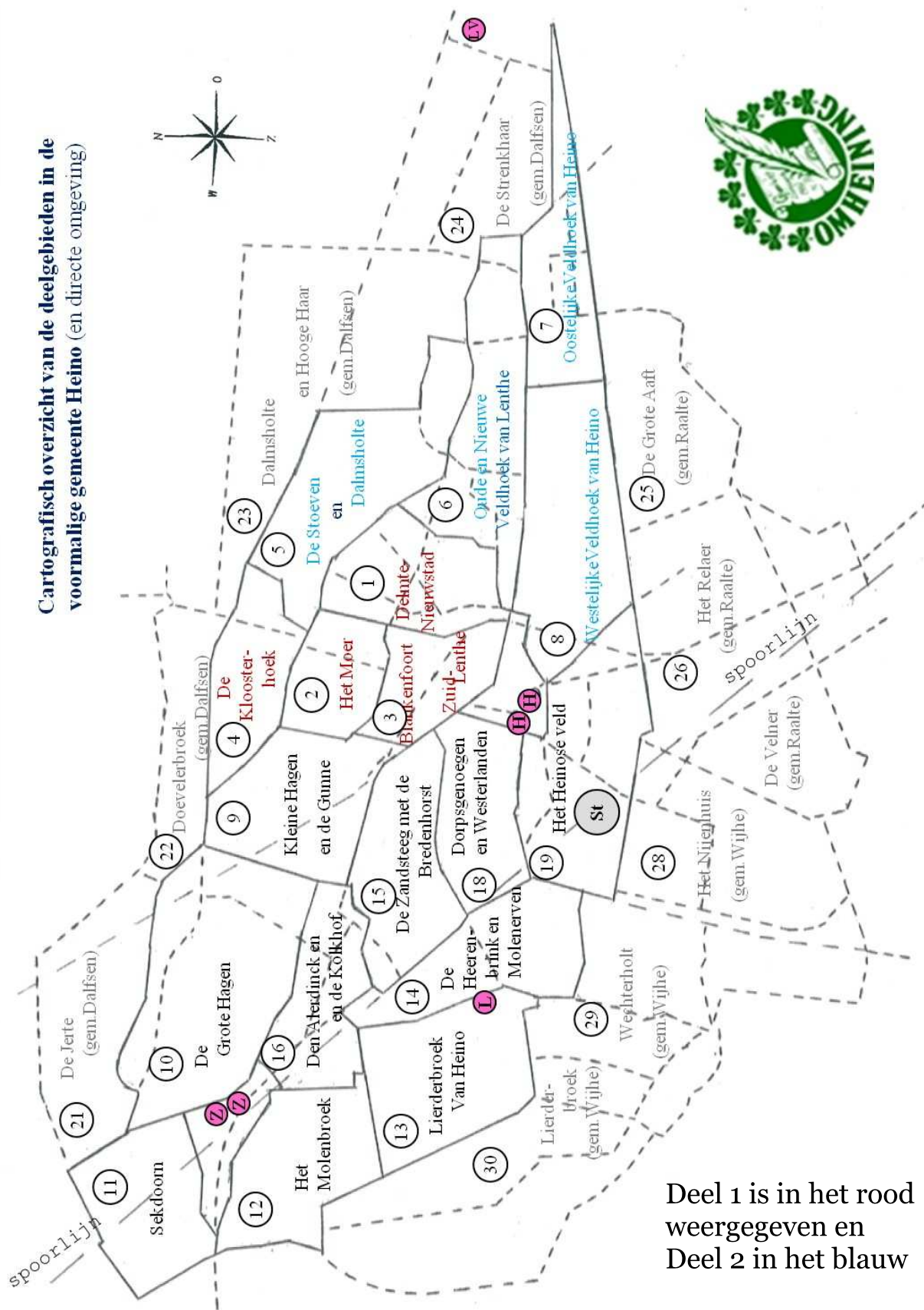
door H.J.A. Overkamp.

© 2014 door de auteur van dit boek. De auteur heeft de exclusieve rechten op alle bijdragen aan dit boek.

De lay-outontwerpen en grafische elementen van Blurb in dit boek vallen onder het auteursrecht van Blurb Inc., 2011. Dit boek is gemaakt met de service van Blurb voor creatieve publicaties. De auteur heeft de exclusieve rechten op alle bijdragen aan dit boek.

**Cartografisch overzicht van de deelgebieden in de
voormalige gemeente Heino (en directe omgeving)**

Inhoudsopgave

Inleiding	blz.	5	
De Stoeven en Dalmsholte		8	
Het ontstaan van de Stoeven		8	
Het stuifzand dempen		8	
De organisatie van het dempen van het zand		9	
Dalmsholte		10	
Het gebied van Dalmsholte		10	
Verdeling en ontginning in Dalmsholte		12	
Boerderijtypes in de Stoeven		13	
Het raadsel van de Slikkebaard		13	
De wegen in de Stoeven en Dalmsholte		14	
De boerderijen van de Stoeven en Dalmsholte		16	
De Oude en Nieuwe Veldhoek van Lenthe		40	
De Oude Veldhoek		40	
De Duijvelshuizenkamp		41	
Een vroege herverkaveling		41	
Het Spijker Nikes		43	
Boerderijverkopen na 1786		44	
De Nieuwe Veldhoek		45	
De wegnamen van de Oude en Nieuwe Veldhoek		46	
De boerderijen van de Oude Veldhoek		48	
De boerderijen van de Nieuwe Veldhoek		63	
De Oostelijke Veldhoek van Heino		77	
Ligging		77	
De oudste situatie		77	
De Markegrenzen		77	
Ontginningen met grensgeschillen		77	
Nieuwe geschillen		80	
Zandverstuivingen		81	
De wegen		81	
De boerderijen		84	
De Westelijke Veldhoek van Heino		98	
De ontwikkelingen op de Aver Heinoze Kampen		98	
Het velddeel met de zandverstuivingen		99	
De wegen		100	
De boerderijen		102	
Verantwoording		129	
Begippenlijst		131	Voornaamste bronnen en
literatuur	132		

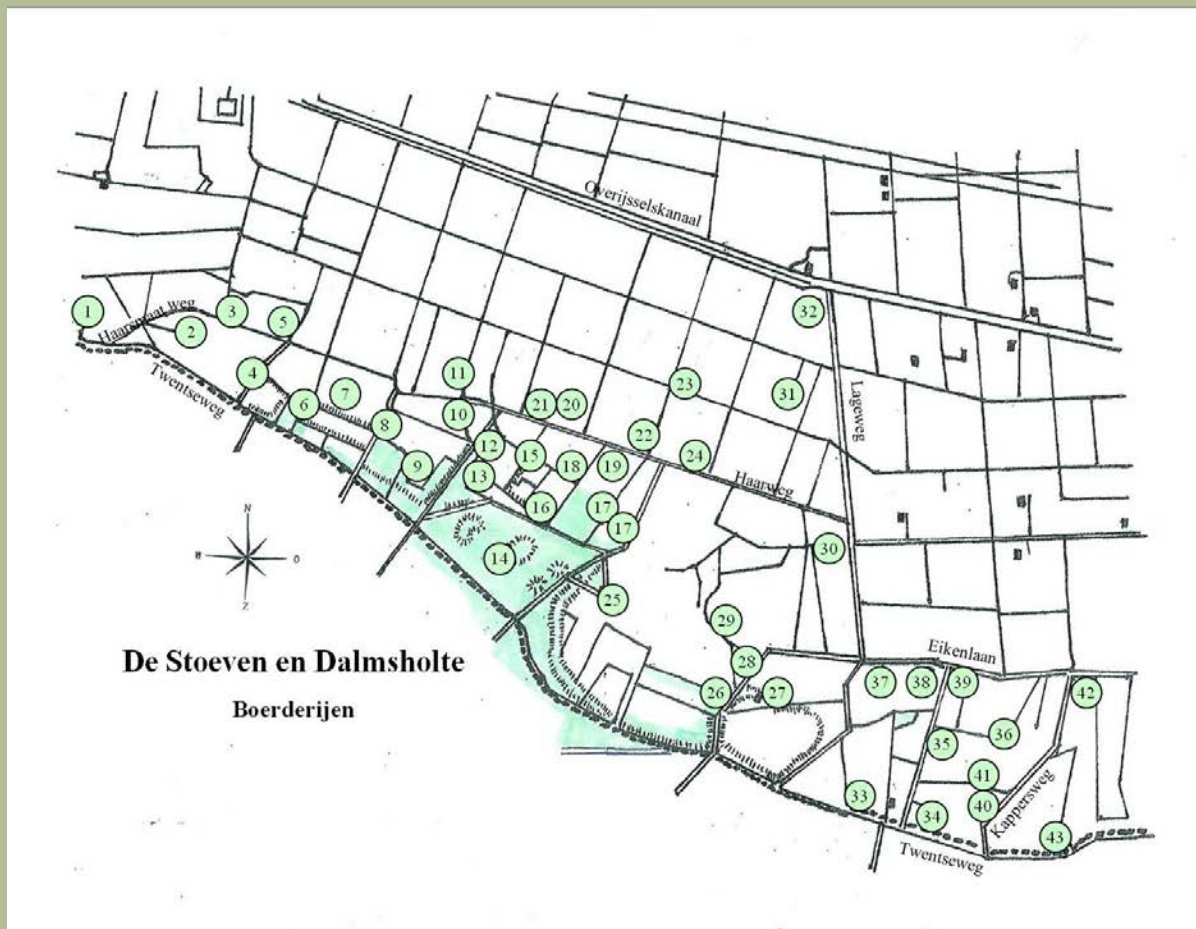
Inleiding.

Voor u ligt deel 2 van de serie Oud Boerenland, waarin de Veldhoek met de Stoeven van Heino wordt behandeld. Het succes van deel 1 heeft ons aangemoedigd door te gaan op de ingeslagen weg. De boeken Oud Boerenland zijn meer dan een opsomming van oude bewoningsgegevens, eigenaren, pachters, boerderijen, veldnamen en wegen. Er wordt onder andere nader ingegaan op het ontstaan van het landschap. Van alle boerderijen rond 1832 is ook het grondgebruik uitgezocht en is de betekenis van de bekende boerderij- en veldnamen zo veel mogelijk toegelicht. Inzichtelijk wordt, dat er in de loop van de eeuwen veel is veranderd. Zo rond 1900 was het landbouwsysteem bijvoorbeeld veel primitiever dan in latere tijden. Niet alles was te achterhalen, waardoor de ene boerderij beter kon worden beschreven dan de andere.

In principe staan de eerste twee boeken los van elkaar. Wel is alleen in het eerste deel van Oud Boerenland nader ingegaan op het ontstaan en het bevolken van het land, het leenstelsel, de boerderijen en de marke. Dit boek beperkt zich hier door een bondige begrippenlijst. Het kan daarom raadzaam zijn het eerste boek te raadplegen door aanschaf of bezoek aan de bibliotheek. Er wordt naar gestreefd het niet bij deze twee boeken te laten, maar alle gebieden van Heino te beschrijven. Dat kan betekenen, dat op termijn in totaal vijf boeken in deze serie zouden kunnen verschijnen. Veel gegevens zijn verzameld door de vroegere werkgroep boerderij- en veldnamen van Omheining. Bewoners hebben zelf ook informatie aangeleverd. Ik ben hen daarvoor zeer erkentelijk. De huidige werkgroep geschiedenis verzet veel werk om deze uitgaven mogelijk te maken. Er wordt ruime aandacht besteed aan het opsporen en controleren van de informatie. We trachten daarmee de eventuele onjuistheden zo veel mogelijk te beperken. Natuurlijk houden we ons graag aanbevolen voor aanvullingen en andere suggesties.

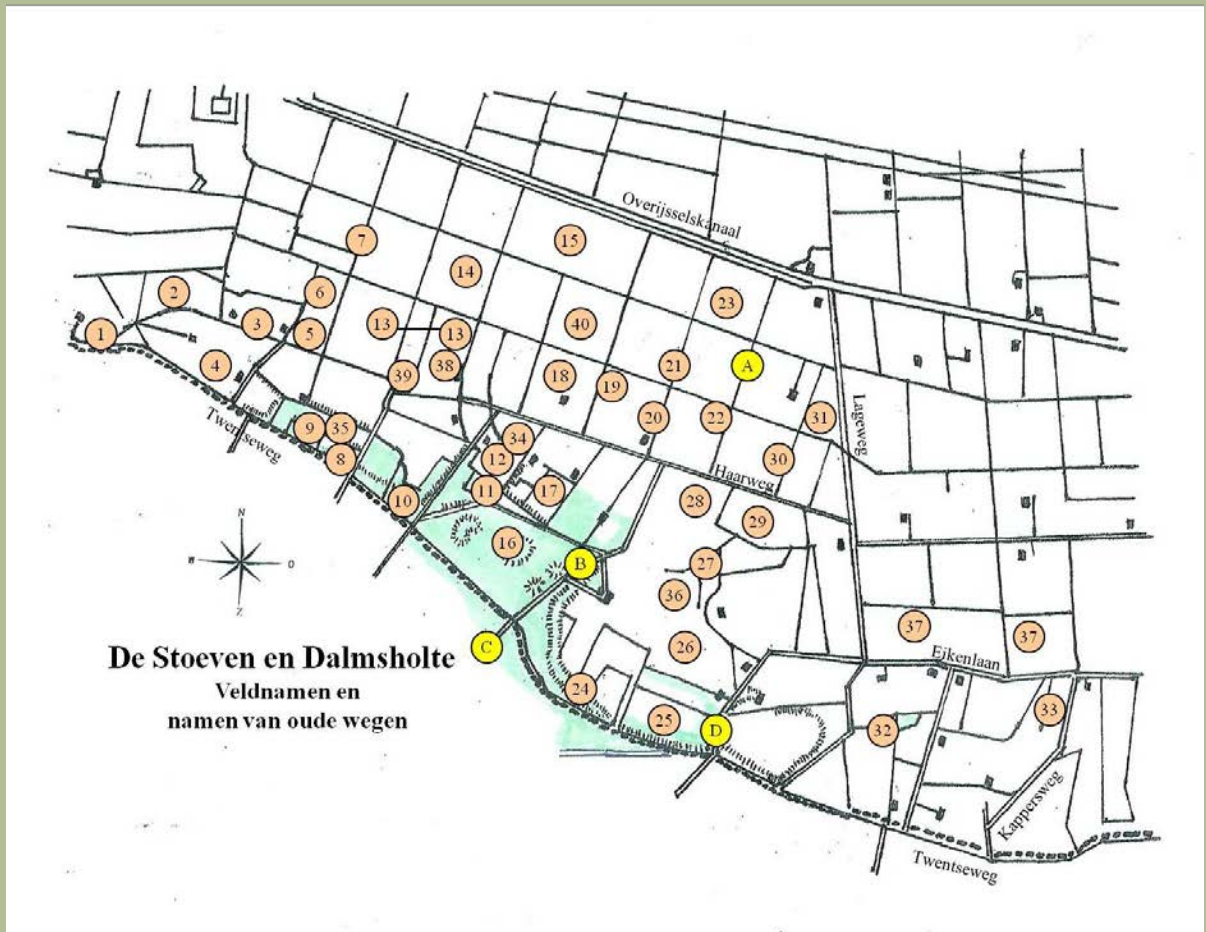
Rest mij de hoop uit te spreken dat u in dit boek vindt wat u zoekt.

Herman Overkamp, auteur.

Boerderijnamen

1 Twentseweg	24 boerderij	22 Haarweg 23	boerderij
2 Twentseweg 26	boerderij de Cingel	23 Haarweg (afgebroken)	boerderij De Hakkerij
3 Haarsmaatweg 3	woning	24 Haarweg 25	boerderij Nw Groot Baarle
4 Slikkenbaardweg 1	boerderij Slikkebaard	25 Stoevenweg 48	boerderij De Klumper
5 Slikkenbaardweg 3	boerderij Smit of Schutte	26 Eikenlaan 21	boerderij Wietjes
6 Twentseweg 28-30	boerderij Deusjes	27 Eikenlaan 4	boerderij Haarleman/-boer
7 Hillebrand	boerderij (afgebroken)	28 Eikenlaan 23	boerderij
8 Hillebrandweg 6	boerderij Smit	29 Eikenlaan 25-27	boerderij Schanekamp
9 Twentseweg 42	boerderij Schepers	30 Lageweg 1	boerderij Luuks
10 Haarweg 19	boerderij Ulkeman	31 Lageweg 1A	boerderij
11 Hillebrandweg 1	boerderij	32 Lageweg 5	boerderij
12 Haarweg 20	boerderij 't Solen of Maat	33 Twentseweg 210	boerderij
13 Haarweg 6-8	boerderij 't Boerman	34 Logtenbergweg 7-9	boerderij
14 Twentseweg	zomerhuizen De Stoevening	35 Logtenbergweg 3-5	boerderij
15 Stoevenweg 7	boerderij-jachthuis	36 Logtenbergweg 1	boerderij
16 Stoevenweg	boerderij Meijes (afgebroken)	37 Eikenlaan 6	boerderij Kniepertserv
17 Stoevenweg 31	boerderij Keldeman	38 Eikenlaan 8-10	boerderij
18 Stoevenweg 15	boerderij Ruddenhof of Schutte	39 Eikenlaan 12	boerderij
19 Haarweg	boerderij Schutte (afgebroken)	40 Kappersweg 4	boerderij
20 Haarweg 21	boerderij Nijstad of Nijenkamp	41 Kappersweg 2	boerderij
21 Haarweg	boerderij Rutgers (afgebroken)	42 Eikenlaan 14	boerderij
		43 Twentseweg 212	boerderij

Veldnamen

- 1 Middelhaar vh. Klooster
- 2 De Vislegge
- 3 Schadderije
- 4 Achterste Kamp vh. Klooster
- 5 Schadderije van Bol
- 6 Klogt
- 7 Deusies Stukken
- 8 't Weertmans
- 9 Kloosterkamp
- 10 Moezenbelt
- 11 't Boers
- 12 Boermans
- 13 Westerbeekstukken (2x)
- 14 Giezenland
- 15 Kanaalstukken 9 percelen
- 16 De Stoeven
- 17 Veldhoek
- 18 De Kipperije
- 19 De Sukkerkamp
- 20 De Moes

- 21 De Hakkerij
- 22 Zumpel
- 33 Niens
- 24 Klumperduin
- 25 Onderdijks Kamp
- 26 De Kamp
- 27 Veltie
- 28 Lage Marsland van Haarleboer
- 29 Hoge Marsland van Haarleboer
- 30 De Marslanden
- 31 Kappertsveld
- 32 De Withaar
- 33 Modderplas
- 34 De Giepert
- 35 Gaarbelt
- 36 Koeland
- 37 Logtenberg stukken (2x)
- 38 't Diekie
- 39 't Laantie
- 40 Brilmansland

Oude wegen

- A Weg naar Loswal
- B Klumpersweg
- C Kiekebosweggetje
- D Wietiessteeg

De Stoeven en Dalmsholte

Het gebied van de Stoeven met daar ten noorden van Dalmsholte ligt tussen de Twentseweg en het Overijsselskanaal. Westelijk daarvan is het gebied van de Kluinhaarsmaat langs de Kluinhaarsweg. Aan de oostzijde vormt de Lageweg met een stukje Eikenlaan richting het oosten de grens. Tot 1997 was dit gebied gemeente Dalfsen. Daarna werd het gemeente Heino en nu is dit met geheel Heino tot de gemeente Raalte gaan behoren. Oostelijk van de Lageweg ligt de Hoge Haar. Dit is weliswaar gemeente Dalfsen gebleven maar was altijd op Heino georiënteerd. Het werd tot 1856 bij Dalmsholte gerekend. Ten zuiden van de Hoge Haar vormt de Eikenlaan en een perceelscheiding, 500 meter oostelijk van de Kappeweg, de grens tussen de gemeenten Raalte en Dalfsen.

Het ontstaan van de Stoeven (Stoevinghe)

De Stoeven dankt haar naam aan het stuifzand dat hier vroeger maar moeilijk te bedwingen was. Het is een bosgebied met veel heuveltjes en wat landbouwgrond. Er is een 120-tal recreatiewoningen gebouwd, waarvan de helft nu permanent bewoond wordt. In de vroege middeleeuwen groeide er op de hoge zandgronden aanvankelijk veel bos. Naarmate zich meer boeren in de streek vestigden en akkerland in gebruik namen, was er mest nodig om de grond vruchtbaar te maken. Kunstmest was nog niet beschikbaar en daarom was men op vee aangewezen. De grond was hier echter te schraal om veel koeien te kunnen houden en de afzet van melkproducten was toen nog problematisch. Het houden van varkens had ook zo zijn beperkingen, omdat deze moesten worden gevoerd met afvalproducten en eikels. Het beschikbare kostbare graan tenslotte voederde men zo min mogelijk aan het vee. Het werd meer aangewend voor eigen gebruik en diende ook vaak om de pacht te voldoen. Voor de mestvoorziening restte daarom het houden van schapen, die 's nachts in de schaapskooi met potstal werden gedreven. De schapen vraten helaas wel alle vegetatie aan. Het gevolg hiervan was dat een groot deel van de bossen verdween en er heide voor in de plaats kwam. Voor de potstalmest waren plaggen nodig die, vermengd met de schapen- en koeienmest, naar de akkers gingen. Door het afplaggen van de heidevelden voor de potstallen en het intensief beweiden van de schapen verdween op de hoge delen van het veld de heide. Als een gedeelte afgeplagd was, moest men de grond 7 jaar met rust laten en er mocht ook geen vee op geweid worden. Dit gebeurde niet als men in natte periodes was aangewezen op hogere gronden. Het gevolg was dat door de overbeweiding zandverstuivingen ontstonden.

Het stuifzand “dempen”

De zandverstuivingen waren eerst nog beperkt van omvang. Een uitgestoven kuil werd vanaf ongeveer het jaar 1500 “bestopt” (leggen van) met plaggen. Dit kon heidezode “veneturf” (losse turf) “heet” (heide) of grasplag zijn. Men moest die plaggen “bevoeren” (vervoeren) met paard en wagen. Dit vergde veel arbeid, vooral toen de verstoven oppervlaktes groter werden. Vanaf ongeveer 1560 ging men daarnaast over tot het zaaien van “zandhaver”. Dat kon het zaad van helmgras zijn, zoals we dit nog in de duinen vinden, van russen (een soort biezen) of van buntgras (pijpestrootje). Een

belangrijke voorwaarde was wel dat er geen vee op het ingezaaide gedeelte kwam. Na 1600 is het beplaggen vrijwel niet meer toegepast. Er waren veel minder arbeidskrachten beschikbaar vanwege de ontvolking door de oorlogshandelingen rond 1580. Het alleen maar zandhaver zaaïen was geen oplossing voor het probleem. De stuifzanden werden steeds groter met het gevaar dat het akkerland door het schrale zand werd ondergestoven. Een andere methode, die men overigens al vanaf 1550 heeft toegepast, was het bestikken. Dit werd na 1650 de hoofdmethode. Men stak hiervoor “meiriese” of gewone rijshouttakken in de grond. Vooral takken met blad er aan, gekapt in de maand mei, waren het meest geschikt om het zand tegen te houden. Als de takken ondergestoven waren plaatste men boven op de ontstane wal een nieuwe rij takken. Vervolgens herhaalde dit zich weer. Deze wallen konden vele meters hoog worden. Thans is dit nog te zien in de Stoeven bij het ‘Klumpersduin’ *24 (naast boerderij de Klumper *25 Stoevenweg 48). Elders zijn nog hele hoge wallen te vinden in de Krieghuusbelten (gemeente Raalte), bij de Moezenbelt (nabij herberg de Witte Gans), in het Sterrebos en bij de Uithoek (Dalmsholterweg gemeente Dalfsen). De wallen werden beplant met eikenhout voor zover dit niet vanzelf tussen het rijshout opkwam. Dit eikenhout leverde na verloop van een aantal jaren weer nieuw rijshout op. Dit kon ook gebruikt worden als eekhout voor het leerlooien. Financieel een lucratief gewas vooral in latere jaren.

De organisatie van het dempen van het zand

De zandverstuivingen van de velden kwamen vooral voor op de gemeenschappelijke markegronden. De markebesturen hadden de taak om hier wat tegen te ondernemen Dit verschilde per methode. Voor het plaggen leggen kon men iedere boer opdragen een bepaalde hoeveelheid plaggen aan te voeren. Had men geen paard, dan moest men met een paardenboer samenwerken. Men kon ook met ‘toeslagen’ werken, waarbij iedere boer een vooraf bepaald gedeelte moest beleggen met plaggen. Een andere methode was om alle boeren op te roepen op een bepaalde dag gezamenlijk de verstuiving te lijf te gaan. Dit gebeurde meestal met het bestikken. Soms werd er dan voor gezorgd, dat er ’s avonds “stikkebier” was. Bij onvoldoende “meiriese” of rijshout werd dit door het markebestuur ingekocht. De kosten werden omgeslagen over de boeren die gerechtigd waren tot het gebruik van markegronden (de gewaarde boeren). Zo is bekend dat in 1649 Rechteren en Milligen en in 1734 Lenthe (waar de Stoeven onder viel) vanuit Heino rijshout aangekocht hebben. Aangezien de marken altijd krap bij kas zaten, gingen eveneens bemiddelde grondeigenaren wel voor eigen rekening stikkenwallen aanleggen. Er werd op toegezien dat op de kwetsbare stuifzandgedeelten geen vee werd geweid en dat er niet te veel hout werd gekapt. De toezichthouder in het Stoevengebied was de bewoner van boerderij de Klumper (Stoevenweg 48). Zijn akkerland werd het meest bedreigd door het stuifzand. In 1744 ontving hij voor dit toezicht 5 gulden. Tot in 1762 was dit bedrag nog steeds hetzelfde. Op het niet nakomen van de verplichting van het beplaggen of bestikken stond een boete. Dit kon geld zijn of bijvoorbeeld een ton bier. Was er vee geweid op verboden plaatsen dan werden de dieren “geschut” door de schutter (opzichter). Dit vee werd naar een schutstal gebracht en in bewaring genomen totdat de eigenaar de boete had betaald. Door de overbeweiding bleek het toch moeilijk om verstuivingen tegen te gaan. Dit werd hier nog versterkt doordat in Dalmsholte veel vee weidde dat in natte periodes moest uitwijken naar hogere gronden van onder andere het Stoevengebied.

Dalmsholte

Het gebied van Dalmsholte was een laag gelegen gebied van oorspronkelijk ruim 4000 ha, ingesloten door hogere gronden. Ten oosten daarvan ligt de Lemelerberg met daar tegenaan de wat hogere gronden van het veld van Lemele (nu de Miga). Aan de noordkant bevinden zich de hogere gronden van het Vilsterseveld, Hessumseveld, Rechterenseveld, Millingen en de Doevelerhoek. Aan de zuidkant liggen de haar(=hoge) gronden van de Stappenbelt, Wolthaar, Strenkhaar, Hoge Haar en de Stoeven. Naar de westzijde vormde de steeds smaller wordende strook lage grond van Dalmsholte een soort trechtervorm. Deze werd afgesloten door de wat hogere gronden van de Kluinhaar. Het hoogteverschil in Dalmsholte van oost naar west is niet bijzonder groot. Het gevolg was dat er in het hele gebied nauwelijks natuurlijke afwatering was. Het was erg moerassig waardoor zich een laag veen vormde. Waar de zandondergrond op enkele plaatsen niet erg waterdoorlatend was ontstond een wat dikkere veenlaag, onder andere bij de Kluinhaar. In de winterperiode, als het grootste deel van Dalmsholte onder water liep, ontwikkelden zich een paar geulen. Hierdoor stroomde een klein deel van het water weg.

Het gebruik van Dalmsholte

Aan het eind van de Middeleeuwen zijn de kloosterlingen vermoedelijk de gangmakers geweest van de ontginningen. Door een stroomgeul werd de Steenwetering gegraven die weer aansluiting vond op een Vloedgraven door het Hagengebied. Bij de Kluinhaar werd daardoor in de zomer het land droger, zogenoemd maatgrond. Vandaar de Kluinhaarsmaat. Ook in Dalmsholte kon er meer vee geweid worden. De hoeveelheid bos reduceerde geleidelijk door de beweiding steeds meer. Alleen de dammer (jeneverbes) werd niet door het vee aangevreten. Algemeen wordt aangenomen dat daardoor de naam Dalmsholte (Dammers-holt = hout) is ontstaan. De boeren rond Dalmsholte woonden in verschillende “boerschoppen” ofwel buurtschappen. Dit waren Lenthe, Milligen-Rechteren, Hessum, Vilsteren, Giethmen, Archem, Lemele en indirect Heino en Raalterwoold. Rond of na 900 ontstond er een organisatie van marken waar het beheer van woeste gronden onder viel. Het lage gebied Dalmsholte kon bij de begrenzingen rond 1300 niet ingedeeld worden. Er was moeilijk een grens door te trekken. De boeren uit een zevental omliggende marken weidden daar hun vee. Ook boeren uit de marke Heino lieten er hun vee weiden. Zij hadden de rechten gekocht van de boeren uit de geregistreerde marken. Doordat in het hele gebied alle vee door elkaar liep, was er geen grens te trekken. Dit is er vermoedelijk de oorzaak van dat er een aparte marke Dalmsholte gevormd werd. Alleen het wat drogere Lemelerveld werd tot de marke Lemele gerekend. De Kluinhaarsmaat werd na de betere ontwatering bij de marke Lenthe gevoegd. De eigenaar die de meeste boerderijen met gebruiksrechten in Dalmsholte bezat – waaronder oorspronkelijk alle leengoederen in de Veldhoek – kreeg het erfelijk markrichterschap. Dit was de graaf van Rechteren. Dalmsholte werd daarom wel de Rechterense marke genoemd ter onderscheiding van de marken Rechteren en Milligen. In de zomer gaf Dalmsholte geen water af. In gedeelten die het laagst waren, bleef er dan wel water staan, zoals ten noorden van de Haarsmaatweg. Mogelijk is dit veroorzaakt door de aanleg van de Hondebroekerdijk (nu Kluinhaarsweg). De vissen die in de natte periodes

De oude Slikkebaard, schuur, melk en mest, 1981

ongehinderd via een zijl (sluis) vanuit de Steenwetering Dalmsholte in konden zwemmen waren dan opgesloten in de meertjes in de laagste delen. Hier kwam dan ook de veldnaam Vislegge *2 voor bij de Haarsmaatweg. Ook was hier veel kwelwater. In het gebied ten noorden van de Stoeven kwam veel ijzeroer in de bodem voor. Veroorzaakt door het kwelwater afkomstig uit hogere delen van het gebied. IJzeroer vormt een harde roodbruine laag in de bodem. Uit brokken hiervan kon ijzer gewonnen worden door ze te smelten (te Heeten). IJzeroerbrokken werden ook gebruikt als bouwstenen in de oudste gebouwen zoals bij de Plaskerk te Raalte.

Verdeling en ontginningen in Dalmsholte

In het gehele gebied van de marke Dalmsholte was in 1832 niemand eigenaar van de grond, behalve de marke zelf. Dit was een uitzonderlijke situatie. De katers (kleine boeren) en kotters (keuterboeren) die er woonden, hadden recht van opstal en pachtten de grond. Aan de rand van de marke tegen het Stoevengebied stond een aantal keuterboerderijtjes en hutten. Er was geen enkele volwaardige boerderij in dit deel dat onder Dalfsen viel (2000 ha). Voor 1840 werden ontginningen in geheel Dalmsholte maar weinig toegestaan. In de eerste helft van de 19e eeuw zijn in Salland overal de gemeenschappelijke markegronden verdeeld. De marke Lenthe was daar in de 18e eeuw al mee begonnen door geldgebrek. In Dalmsholte heeft die verdeling in 1853 haar beslag gekregen. Onder de gemeente Dalfsen viel toen nog 1974 ha en onder de gemeente Ommen 1156 ha te verdelen grond. Samen was dit 3133 ha, zonder wegen, waterlopen, enzovoort. Er waren 107,5 waren, gebruiks- gerechtigden van de gemeenschappelijk grond. Daarvan behoorden 24 waren bij de boerderijen van de marke Lenthe. Hierdoor kon circa 700 ha land aan gerechtigden uit die marke worden toegevoegd voor een prijs van f 77,- per hectare. Dit gold voor weiland. Het was bestemd voor de dekking van de verkavelingskosten. De rest werd onder de waargerechtigde boeren verdeeld. Voorafgaande aan de verdeling was het gebied direct ten noorden van de Stoeven tot de latere Lageweg, al in vierkante percelen ingedeeld van 4 ha en door sloten ontwaterd. Dit was tot omstreeks 1850 met een aantal van 38 percelen het geval, waarvan er enkele met een afwijkende vorm. Toen tussen 1850 en 1853 het Overijsselskanaal werd gegraven moest van de ontgonnen percelen, die langs het kanaal lagen 25 are ingeleverd worden. Bij de verdeling van de overige grond was veel daarvan nog niet ontgonnen. De Langsweg werd midden door het gebied van west naar oost aangelegd en een 3-tal dwarswegen in noord-zuid richting. Het hele gebied ten zuiden van de Langsweg en ten westen van de 1e Dwarsweg (Dalmsholterweg-Lemelerveldseweg) was aan de Lenthse boeren toegewezen. Enkele bemiddelde boeren kochten ook ten noorden van het kanaal wat percelen. Het overgrote deel ging naar een paar grootgrondbezitters. Deze ruilden gronden, zodat hun gronden meer aaneengesloten kwamen te liggen. De bekendste daarvan waren onder andere Van Sonsbeek en Vidal de St.Germain. Deze lieten de gronden ontginnen door ontginningsmaatschappijen die zij daarvoor in Zwolle hadden opgericht. Voor de bemesting van de grond werd gebruik gemaakt van stratenmest uit Zwolle, die per schip werd aangevoerd. Het zuidoostelijke gedeelte van het gebied tussen Overijsselskanaal, de Lemelerveldseweg, Eikenlaan en de Lageweg, de Hoge Haar was deels zeer slechte grond. Dit gebied werd uiteindelijk publiekelijk verkocht en kwam grotendeels bij grootgrondbezitters terecht. Het grootste deel werd ingeplant met bos. In de crisisjaren 1930-1935 is door de gemeente Heino een deel daarvan gekocht, waardoor dit

door de werkverschaffing (werklozen inzet) herontgonnen kon worden tot landbouwgrond. Daarna is het aan verschillende boeren verkocht. Ondermeer aan de familie Brouwer (Haarweg) en de familie Kiekebosch (Lemelerveldsweg, beide gemeente Dalfsen).

Boerderijtypes in de Stoeven

Het Stoevengebied lijkt oorspronkelijk slechts één boerderij gehad te hebben. Dit was het erf Wietjes *26 (Eikenlaan 21) of Haarleboer *27 (Eikenlaan 4). De grootste akkerbouwkamp is later gesplitst. Hier is de Klumper *25 als grotere boerderij bij gekomen. Er waren altijd al wel een paar katersteden (kleine boerderijen) en kötterijen (van keuters met een hoofdberoep buiten de landbouw). Helemaal aan de westzijde van het gebied bevonden zich een paar hoge bouwkampen van de kloosterboerderij Ekenkate (Twentseweg 22). Daarnaast was er de katerstede Hillebrand *7 (afgebroken) die vermoedelijk de boerderij was die bij de herberg Slikkebaard *4 (Slikkebaardweg 1) hoorde. Er was nog een kleine boerderij van een schaapherder en in de loop der tijd had een dertiental kötters (keuters) zich gevestigd op markegrond. Deze woonden dichtbij of op de markegrens van Lenthe en Dalmscholte. Deze mensen waren letterlijk verwezen om te gaan wonen aan de rand van de samenleving. De meesten werden ondersteund door de diaconie van de kerk. Voor velen was het daar bittere armoede. In 1832 woonden er 5 in een hut, 6 in een schamel boerderijtje en 3 in een slechte boerderij. Alleen de 3 grotere boerderijen waren op een normale waarde gewaardeerd. De grond was er zo slecht dat er na 1800 slechts enkele delen van het Stoevengebied tot landbouwgrond ontgonnen zijn. In het begin van de 20e eeuw is het grootste deel ingeplant met dennen. In heel Nederland zijn toen veel heidevelden ingeplant want dennenhout werd veel gebruikt als stuthout in de kolenmijnen. Na 1954 zijn de eerste zomerhuisjes verschenen. Waar vroeger het stuifzand was, kwam toen het park "de Stoevinge" *14 (aan de Twentseweg). Geleidelijk is het hele bosgebied verkaveld en met zomerhuisjes volgebouwd. Zelfs op een deel van de vroegere bouwkamp zijn huisjes gezet. Een groot deel is gesticht rond het begin van de 20e eeuw. Veel boerenzonen gingen na de lagere school dienen bij de boeren. Daar kregen zij kost en inwoning en na afloop van het jaar, 1 mei, hun loon. Velen hielden hier een relatief klein bedrag als zakgeld van af voor het komende jaar. De eerste jaren was de verdienste als kleine knecht (14 à 15 jaar) nog niet zo veel. Later werd dit steeds meer. Nadat er soms tot een leeftijd van 35 à 40 jaar flink gespaard was, kon er een stuk grond gekocht worden. En, met wat hypotheek werd er dan een boerderij gebouwd. De oppervlakte grond was vaak te klein om van te bestaan. Men ging dan wat bijverdienen. Soms was dit aangenomen werk, ambachtelijk werk of het rijden van een melkrit (na 1900) naar de zuivelfabriek. Vaak werd bij boeren gewerkt of bij plaatselijke bedrijven. Als het meezat kon er wat grond bijgekocht of gehuurd worden zodat men minder afhankelijk was van bijverdiensten. Door de verdeling der markegronden en de ontginning daarvan, is er ten noorden van de Haarweg en tussen de Twentseweg, Haarweg en Lageweg (westzijde), in wat nu gemeente Raalte is, een zeventiental van deze boerderijen gebouwd.

Het raadsel van Slikkebaard

Aan de Twentseweg heeft vroeger een herberg gestaan die op alle oude kaarten vermeld is. Dit was

Slikkebaard. Waar die herberg precies gestaan heeft is onduidelijk. Het schijnt dat deze al voor de 17e eeuw is afgebroken. Er zijn daarna verschillende herbergen en boerderijen gebouwd met de naam Slikkebaard. In de 17e eeuw werden drie boerderijen met die naam aangeduid. In de 18e en 19e eeuw zijn daar nog 2 boerderijen bijgekomen. In 1653 werd er een katerstede Slikkebaard vermeld bij de Haere. Dit was de latere boerderij Klemme (Schoolbosweg 1). Eveneens werd in 1653 de katerstede Nieuw Slikkebaard vermeld. Dit was de boerderij en herberg die later Wambuis werd genoemd (Twentseweg 19). In 1682 was er nog een boerderij van Jan Jacobs Slikkebaard aan de Twentseweg. Dit was vermoedelijk de latere herberg Nieuwe Roseboom (Twentseweg 59). De Klemme en Nieuwe Roseboom waren van “secretaris Vriezen” (van de Aalshorst) met als bewoners in 1682 Willem Slikkebaard en de al genoemde Jan Jacobs Slikkebaard. Het Wambuis was van Johan ten Velde (1653) met woonster de weduwe Teunis Slikkebaard (1682). Later is door Gerrit Slikkebaard een huisje aan de Kloosterkamp gezet. Dit was de in 1832 vermelde boerderij Slikkebrood *4 (verschrijving Slikkebaardweg 1). Rond 1850 werden ook de bewoners op boerderij, thans Slikkebaardweg 3, Slikkebaard *5 genoemd. Dit is ontstaan doordat daar een familielid van Klemme heeft gewoond. Een aantal veldnamen verwijzen naar een herberg of boerderij Slikkebaard. Bij boerderij Wambuis lag het Slikkebaardbos. Aan de Delmterweg tegen de Twentseweg was de veldnaam Slikkebaardsveld en in de hoek Hillebrandsweg noordwest zijde en Twentseweg was de naam Weerdmans *8 (van de waard). Dan de naam Slikkebaard, die is volgens overlevering afgeleid van een strook hoge grond (de baard) omgeven door lage natte grond (het slik). De strook hoge grond langs de Twentseweg tussen het vroegere klooster (Twentseweg 22) en de Hillebrandsweg was vrij smal. Deze gronden, vroeger genaamd Molenkamp (van het klooster), Kloosterkamp *4 en de kamp van Hillebrand, waren omgeven door lage gronden. Bij een herberg hoorde een boerderij. Voor de gasten waren extra levensmiddelen nodig en voer voor hun paarden. De herberg Slikkebaard zou geografisch gezien qua landschapsskenmerken bij de Hillebrandsweg gestaan kunnen hebben. Hier was ook een wegwakruising. Namelijk de Twentseweg met de Dalmsholterweg – Hillebrandsweg. Over die laatste weg werd veel vee vanuit de Veldhoek naar Dalmsholte gedreven. De bijbehorende boerderij, of een voorloper daarvan, kan Hillebrand *7 (afgebroken) geweest zijn. Hier lag een hoge akkerbouwkamp. Een boerderij bij een herberg werd in die tijd om veiligheidsredenen nog wel eens een eindje daar vanaf gebouwd. Ook viswater was niet ver daarvan verwijderd (tegen de Haarsmaatweg). De herberg Wambuis (Twentseweg 19) kan een latere vervanging zijn geweest van Slikkebaard vanwege de aanvankelijke naam Nieuw Slikkebaard. Volgens overlevering zou daar ooit een tol geweest zijn. De herberg van de familie Klemme, die ook Slikkebaard werd genoemd, kreeg later de naam Nieuwe Roseboom (Twentseweg 59) door de nieuwe eigenaars/bewoners. Dit lijkt niet de oorspronkelijke Slikkebaard te zijn door het ontbreken van een afzonderlijke hoge bouwkamp en de meer heideachtige omgeving. Het raadsel van de juiste locatie is daarmee niet opgelost. Het lijkt het beste om boerderij Slikkebaard *4 (Slikkebaardweg 1) die naam te laten houden.

De wegen in de Stoeven en Dalmsholte

Aan de zuidzijde loopt de zeer oude verbinding de Twentseweg. In 1832 was dit de Groteweg van Kampen naar Osnabrück in Duitsland. Sinds 1276 is deze weg onder toezicht van de stad Zwolle onderhouden. Aan deze weg, die ook fungeerde als postweg tussen Zwolle en Almelo, lagen de

Oude foto van boerderij en hondekar aan de Hillebrandsweg 1, familie Horstman

Waardeklassering voor gebouwen in 1832

Voor alle opstallen moest belasting betaald worden naar de waarde gerelateerd aan de belastbare opbrengst. Hiervoor had men voor woningen en boerderijen met de opstallen een klassering gemaakt van klas 1 t/m 10. Voor buitenplaatsen gold een aparte klassering. Voor deze klasseringen had men voorbeeldobjecten aangewezen. De hoogste klasse was 1 en de laagste was 10. In klas 10 vielen de z.g. hutten. Deze hadden vaak nog wel houten gebinten. Soms een houten voorgevel, wanden van rijshout en stro, bepleisterd met een mengsel van leem, haksel en koemest: de zogeheten dorrewanden. In klas 9 vielen boerderijtjes of woningen die erg vervallen waren. In klas 8 vielen de boerderijen in niet zo goede staat of kleine boerderijtjes in goede staat. In klas 7 vielen de boerderijen in goede staat of grote boerderijen in minder goede staat. Was het klas 6 dan was het voor die tijd een luxe boerderij of een zeer grote boerderij in goede staat

De klassen 5 t/m 1 kwamen bij boerderijen toen weinig voor. dan waren het zeer grote en luxe boerderijen (of bedrijven). De omvang van het boerenbedrijf bij de boerderij is afgeleid van de hoeveelheid cultuurgrond die er bij hoorde.

Bewonersgegevens van de Stoeven en Dalmsholte

Er zijn geen gegevens uit het bevolkingsregister verwerkt. Dit gebied behoorde tot 1997 tot Dalfsen. De informatie komt uit gegevens van de marke Lenthe, uit kerkelijke registers van voor 1812, de Kadastrale Atlas Dalfsen, een kiezerslijst uit 1918 en voornamelijk van bewoners. Hierdoor zijn de gegevens mogelijk niet compleet.

Verklaring van de tekens

De cijfers en letters achter een boerderij-, veld- of wegnaam verwijzen naar de kaarten met boerderijen of veldnamen en oude wegnamen.

herbergen Slikkebaard, Nieuwe Roseboom en Wambuis. Door de aanleg van de Rijksstraatweg Zwolle-Almelo in 1830 verviel de voornaamste functie van de Twentseweg. In de Stoeven, tussen het zo geheten Hondebos en de Delmterweg, heeft de Twentseweg een wat zuidelijker tracé gehad en liep noordelijk langs het land van Kieftenbeld. Op de grens van het hoge en lage gebied ten noorden van de Stoeven liep een zandweg die verschillende namen heeft. Het eerste deel aan de westkant is de Haarsmaatweg. Die ligt precies op de grens van de hoge(=haar) en de lage maatgronden. Het volgende deel wordt gekruist door de Slikkebaardweg. Na de kruising is de weg niet meer begaanbaar. Het daaropvolgende deel is een gedeelte van de Hillebrandsweg. Die komt eerst vanaf de Twentseweg en sluit aan op de Dalmsholterweg. Aan de westzijde van de weg door de Stoeven lag de hoge akkerbouwkamp van Hillebrand *7. Hier heeft de Hillebrandsweg het karakter van een holle weg. Midden in de Stoeven ligt de Stoevenweg. Tegenover het Kiekebosweggetje *C ligt vanaf de Twentseweg de Klumpersweg *B lopend naar boerderij de Klumper. Aansluitend op de Delmterweg loopt vanaf de Twentseweg de Haarweg eerst door de Stoeven. Vanaf de Hillebrandsweg volgt die weg weer de grens tussen de hoge en lage gronden. Na de aansluiting met de Stoevenweg gaat de Haarweg verder over de marsgronden *30. Na een onderbreking door de Lageweg loopt de Haarweg verder over het midden van het ontginnings-gebied de Hoge Haar. De Lageweg was als zandweg laag gelegen en gaat vanaf de Twentseweg als een rechte weg naar het Overijssels kanaal bij de voormalige sluis 2. Dit was de grens van het ontginningsgebied medio 1850. Westelijk van de Lageweg lag vroeger in het lage gebied van Dalmsholte een weggetje naar de loswal *A aan het kanaal. Over die weg werd veel turf vervoerd die per schip werd aangevoerd. Een zijweg van de Lageweg is de Beemdweg, een ont-sluitingsweg naar enkele boerderijen. Daar was een laag gebied met beemd (pluim-gras) begroeiing. Ten oosten van het hoge stoevengebied ligt de Eikenlaan. Het eerste deel daarvan, vanaf de Twentseweg, werd vroeger de Wietjessteeg *D genoemd naar boerderij Wietjes die aan die weg ligt. Dit is hier een holle weg. Vervolgens buigt de weg naar het oosten en kruist de Lageweg. Hierna loopt de Eiken-laan verder op de grens van het hoge en lage gebied en volgt ongeveer de grens van de voormalige marken Lenthe en Dalmsholte tot de Lemelerveldseweg. Oostelijk van de Lageweg zijn er een paar wegen die vanaf de Twentseweg naar de Eikenlaan lopen. Deze dienen als ontsluitingswegen naar landerijen en enkele boerderijen. Dit zijn de Logtenbergweg met zijweg de Spitsebosweg en de Kappersweg. De familie Logtenberg woonde aan de eerstgenoemde weg en de fam. Kappert aan de overzijde van de Twentseweg.

De Boerderijen van de Stoeven en Dalmsholte

Boerderij nr. 1 Twentseweg 24 voorheen familie Vloedgraven.

Aan de Twentseweg lag oostelijk, voorbij de Kluinhaarsweg, aan de linkerkant de boerderij van de familie Vloedgraven. In 1830 was de grond er omheen eigendom van 't Klooster en in gebruik bij boerderij Ekenkate (Twentseweg 22). Langs de Twentseweg was hier een smalle maar langgerekte hoge akkerbouwkamp. Deze was omgeven door een singel akkermaalshout. De naam was Middelhaar *1. Dit was de middelste van de 3 smalle kampen langs de Twentseweg van de boerderij Ekenkate (Twentseweg 22) van het voormalige klooster. Deze Middelhaar, met een oppervlakte van 1,4 ha, is in 1830 gekocht door Hermannes Hoonhorst van boerderij Hannes (Dalfserweg 3) voor f. 140,-. In 1850 stond er een boerderij L 44, wordt L 70, waar de familie Hoonhorst woonde. De

boerderij is later verkocht aan Theodorus (Dorus) Kroes die er een nieuwe boerderij op gebouwd heeft. Er was wat grond aan de overzijde van de Twentseweg bijgekocht. Na het echtpaar Kroes hebben twee zonen en twee dochters: Jans, Mans, Dika en Dora, op deze boerderij 1918 B 184 geboerd. De fam. Kroes was berenhouder. Veel boeren uit de omgeving kwamen met hun zeugen hier naar toe om die door de dekbeer te laten dekken. De boerderij werd gekocht door J. van de Vegte, waarna zijn schoonzoon G.Vloedgraven in 1970 deze boerderij voor 10 jaar gehuurd heeft om te gebruiken als kweker. Helaas, de hoge bouwkamp is afgegraven door het gele zand er onder weg te halen voor zandwinning. Dit is met alle hoge bouwkampen van de voormalige kloosterboerderij gebeurd.

Boerderij nr. 2 de Cingel Twentseweg 26 familie Zeeman.

Midden in een perceel land met een toegangsweg vanaf de Haarsmaatweg, staat nu de woning van de fam. Zeeman. Rond 1800 lag om dit perceel een houtsingel. Hierin was tegen de Haarsmaatweg een huisje gebouwd. Hierin woonde Gerrit Cingel. Van het markebestuur moest hij in 1801 dit huisje afbreken. In 1807 werd vermeld dat Derk Cingel bewerker was van 4 mud gezaai (oppervlakte) waar eerder een huis gestaan had. Er is in die singel blijkbaar toch weer gebouwd, want in 1811 was er een vermelding van Gerrit Cingel in de Hutte. In 1832 stond het hutje er nog tegen een perceel van 1,5ha bouwland van de marke Dalmsholte. De bebouwing was niet gewaardeerd. Recht van opstal had de Herv. Diaconie van Heino. In 1850 woonde op nr.42, later nr. 68, H.Kruisebrink en de Wed. Singel. Op de Cingel woonde in 1843 Hermannes van Dorth, de schoonzoon van Singel. Het is nog niet duidelijk of hij toen een nieuw boerderijtje midden in het perceel heeft gebouwd en de halve bouwkamp tegen de Twentseweg er bij heeft gekocht. Die hoge bouwkamp was in totaal 2ha. Dit was de Achterste kamp *4 van de kloosterboerderij Ekenkate. Voor de westelijke helft was deze in 1830 gekocht door de eigenaar van boerderij 't Wichers (Twentseweg 15) en voor de oostelijke helft door Gerrit Deusien van boerderij Deusies *6 (Twentseweg 28-30). De gehele bouwkamp is uiteindelijk bij boerderij Cingel gekomen en rond 1960 afgegraven. In 1891 woonde er Hendrik Jan van Dorth en in 1918 op B 183 nog steeds met zijn schoonzoon Lammert Jan Roelofs. Lammert Jan heeft er tot 1940 geboerd. Ten oosten van Cingel heeft op ditzelfde perceel nog een boerderijtje gestaan. Zo is dit te zien op de kaart van 1883. Als bewoner daarvan werd van 1933 tot 1960 vermeld A.Bomhof. Beide boerderijtjes zijn later samengevoegd. Dan woont er G.F.Bijl.

Woning nr.3 Haarsmaatweg 3 familie Neimeyer.

Ten noorden van de Haarsmaatweg stond omstreeks 1883 een boerderij genaamd Smit of Schutte. (zie boerderij nr.5). Deze is later naar het oosten van dit perceel verplaatst (Slikkebaardweg 3). Op de voormalige boerderijplek is rond 1900 een boerenwoning gezet door de fam. Cozijne. Daarna heeft schoonzoon Derk Schoenmaker daar tot 1974 gewoond. Ten noorden van de Haarsmaatweg is de veldnaam naam Vislegge *2. Vertaald is dit een laagte (een plas) waarin vis voorkwam. Op deze lage plek tegen de hogere gronden van de Kluinhaar, kon in de zomer het water niet weg. Hierdoor raakten de vissen, die elders in Dalmsholte bij hogere waterstanden in lagere delen voorkwamen, bij droogte hier ingesloten. Er komt hier nog veel kwelwater voor.

Slikkebaardweg 1 Slikkebaard

Haarweg 20 't Solen of Maat

Boerderij nr. 4 Slikkebaard (1653) Slikkebaardweg nr.1 familie Mulderije.

De kadasterkaart van 1832 vermeldt op de plek van Slikkebaard: Slikkebrood. Dit zal wel een verschrijving zijn van de landmeters die de naam niet goed verstaan hebben. Oorspronkelijk was Slikkebaard een zeer bekende herberg aan de Twentseweg. Mogelijk is die herberg nog al eens verplaatst. Zo werd in 1653 Nieuwe Slikkebaard vermeld voor de daar tegenoverliggende herberg, die later Wambuis werd genoemd (Twentseweg 19). Boerderij Slikkebaard lijkt in 1792 gesticht te zijn toen vermeld werd dat Gerrit Slikkebaard een huisje gezet had aan de Kloosterkamp *4. In 1832 was de boerderij van de marke Lenthe. Recht van opstal had Arent Satink, dagloner in Lenthe. De boerderij was geklasseerd klas 8 (normaal). Er hoorde 1,7ha redelijk goede akkerbouwgrond bij. Van deze Arent Satink stammen alle families Satink in Heino af. In de periode 1850-1860 woonde A. Satink er nog en G.Eilert gehuwd met J.Satink. In 1918 waren de bewoners de gebroeders Albertus en Arnoldus Eilert. Later woonde er de fam. M.J.Nijhuis. Door de bewoners van Slikkebaard is een oud Mariabeeldje geschonken aan de R.K.kerk te Heino. Deze heeft volgens overlevering in een herberg gestaan ter aanroeping voor bescherming van reizigers. Dit beeldje is in een pilaar van deze kerk ingemetseld.

Boerderijtje nr.5 Smit (1832) of Schatte. Slikkebaardweg 3 familie Hogeman.

In 1832 stond wat westelijk van deze boerderij het hutje Smit. Deze was van de marke Dalmsholte met recht van opstal de Herv. Diaconie van Heino. Het was een kôttersplaatsje (keuterboerderijtje) met 1,26ha land, waarvan 0,8ha bouwland. Dit was een duidelijk voorbeeld van een arm gezin dat naar de rand van de samenleving was verwezen buiten de markegrenzen. Hiervan zullen we in deze omgeving meerdere tegen komen. In 1883 was de boerderij verplaatst naar de westzijde van het perceel (nu Haarsmaatweg 3). De boerderij werd later Slikkebaard genoemd. Hier woonde in 1850 de fam. W.Bosman en J.Bosman gehuwd met E.Klemme. De families Klemme werden altijd al Slikkebaard genoemd. Deze naam is tot in de 21e eeuw aan de familie op deze boerderij verbonden geweest. Een andere boerderijnaam hier is Schatte. Mogelijk is dit afgeleid van de achterliggende veldnaam. Achter de boerderij was de veldnaam Schadderije *3. Dit wijst er op dat hier schadden, de bovenste laag van het veen bestemd voor brandstof, werden gestoken. Oostelijk van de boerderij is dit de Schadderije van Bol *5. Dit land is blijkbaar in gebruik geweest door de fam. Bol van boerderij de Klocht (Dalfserweg 12). De veldnaam Klogt *6 komt hier voor. Daarna is er een nieuwe boerderij meer aan de oostzijde van dit perceel gebouwd. Hier woonde de fam. Jutten en nu de fam. Hogeman.

Boerderij nr.6 Deusjes of Deusijn (1703) Twentseweg nr.28-30. Fam. Beltsnijder en Klein Woolthuis.

De boerderij dateert volgens de gegevens van de marke Lenthe uit 1703. Het was een zeer armoedig stulpje waar in 1763 Gerrit Dozijn woonde. In 1792-1794 woonde er Jan Hendriks, in 1795 Gerrit Meijer en in 1797 Gerrit Jansen. Dit is vermoedelijk dezelfde als in 1795. Deze boerderij is uitgebreid tot een normale katerstede want in 1825 bewerkte Jan Doosje daar 2½ morgen (= 3ha) grond. In 1830 werd de helft van de Achterste kamp *4, ook Kloosterkamp genoemd, gelegen langs de Twentseweg er bij gekocht voor f 205,-. Dit was 0,8ha goede oude akkergrond afkomstig van

boerderij Ekenkate (Twentseweg 22). Het ging in 1832 blijkbaar toch niet zo goed. Deze boerderij op de grond van de marke Lenthe was in zeer slechte staat (klas 9), recht van opstal had toen Gerrit Deusjes. Er hoorde 3,3 ha grond bij waarvan 2ha bouwland, 0,2ha hakhout en 0,9ha weiland dat in de marke Dalmsholte lag. Gedeeltelijk zal dit een afsplitsing geweest zijn van de naastgelegen boerderij Hillebrand *7 (afgebroken). Na 1854 is dit wel een flinke boerderij geworden door aankoop van ontginningsgrond in Dalmsholte, genaamd Deusies Stukken *7 ofwel Deusies land. Dit land lag achter de zo genoemde Schadderije van Bol en de Westerbeek stukken. Verdere bewoners, voor zover te achterhalen: 1850-1860 B 39 wordt B 65 G.Deusjes + J.Deusjes, 1918 B 179 H.J. Dijkslag, 1950 + 1967 A.Beltsnijder.

Boerderij nr.7 Hillebrand. (1663) afgebroken

Deze boerderij stond in 1832 getekend achter een akkerbouwkamp naast de Hillebrandsweg, westzijde. Eigenaar was Asjen Hillebrand, landbouwer in Lenthe. De waardeklassering 8 was normaal voor een katerstede. Het boerderijtje was 3,7 ha groot waarvan 3 ha in eigendom. Een deel van het bouwland was van de marke Lenthe. Er was 1,9ha bouwland, 1,3 ha weiland en 0,5 ha hakhout. De hoge bouwkamp was goede akkerbouwgrond. De veldnaam hiervan was Kloosterkamp *9 en ook de Gaarbelt *35. Dit geeft een aanwijzing dat het oorspronkelijk eigendom van het Klooster is geweest. Doordat deze kamp in 1830 niet meer bij de kloosterverkopen hoorde, was die voordien al in eigendom overgegaan. Ten zuiden van die kamp, tegen de Twentseweg, was de veldnaam 't Weerdmans *8 Dit was mogelijk de plek van de oorspronkelijke herberg Slikkebaard, want dat kan de (weerd) waard van de herberg geweest zijn. De oude katersteden van voor 1800 hadden vaak 2 ha akkergrond die van een groter erf waren afgesplitst, of van de markegronden waren ontgonnen. Deze hoge bouwkamp is een duidelijk voorbeeld van zo'n afsplitsing. De boerderij is vermoedelijk eind 19e eeuw afgebroken en was rond 1663 gebouwd. In 1763 werd in de markestukken vermeld dat het eigendom van Hendrik Hillebrand 100 jaar oud was. In 1744 had Jan Hillebrand 4 spint grond aangegraven (ontgonnen). In 1785 wordt vermeld dat Antony Jansen (Hillebrand) is begraven. In 1795 woonde Albert Berends Vogelzang met zijn gezin van 5 personen op de Hillebrand en erbij woonde Gerrit Meyes, gehuwd met Janna Vogelzang, ook met 5 personen. Gerrit was daghuurder en vermoedelijk de bewoner van het naastgelegen boerderijtje Deusjes *6 (1805) Twentseweg 28-30. Van 1797 t/m 1811 woonde Albert Berends nog steeds op de Hillebrand. De kerkteiling N-H 1805 geeft aan Hillebrand nr. 59: 5 personen, Deusijn nr.57 ook 5 personen. In 1832 woonde er Asjen Hillebrand en in 1842 ook zoon Asje. In 1848 wordt Jannes Roddenhof als bewoner opgegeven.

Boerderijtje Smit nr. 8 (1663) Hillebrandsweg 6 (zomerhuis).

Aan de Hillebrandsweg tegenover de kamp van Hillebrand heeft een keuterboerde-rijtje van Smit gestaan. In 1763 werd vermeld dat er Gerrit Smit woonde en het huisje er 100 jaar stond, dus gebouwd omstreeks 1663. In 1832 was dit nog eigendom van de marke Lenthe. Recht van opstal had dagloner Jan Smit. Het boerderijtje was in slechte staat, waardering klas 9. De oppervlakte was 1,9 ha ontginningsgrond waarvan 1,5ha bouwland. In 1841 woonde er Hendrik Smit. Verder weten we weinig over dit boerderijtje. Het werd afgebroken en een zomerhuis is gebouwd (A.de Jonge 2008).De grond is verkaveld in 8 percelen met 6 zomerhuizen.Twentseweg 32-36, Hillebrandsweg 2,6,8,10.

Twentseweg 28-30 Deusjes

Haarweg 19 Ulkeman

Lageweg 1, Luuks Huus

Klumpersduin

Boerderij Schepers nr. 9 (1693) Twentseweg 42 (zomerhuis). Deze boerderij, gelegen tussen de Hillebrandsweg en de Haarweg, kunnen we dateren rond 1693 want in 1763 werd vermeld bij het vuurstedengeld dat het huis van Hendrik Gerrits op "t Schepers 70 jaar oud was. Verondersteld wordt dat het eerst een schaapskooi was. Vroeger werd een deel van een schaapskooi nog al eens bewoond door het gezin van een herder. In 1727 had "scheper Gerrit" 2 mud (circa 1ha grond) aangegraven. Bij dit boerderijtje bevonden zich een paar kampjes oud bouwland. In 1791 woonde Evert Jansen op 't Schepers en in 1795 en 1799 Hendrik Jansen Schepers. In 1803 was dit Willem Schepers, gehuwd met Maria Hendriks. De eigenaar Willem Mensink verkocht in 1823 de boel aan Derk Mensink. Dit betrof blijkbaar alleen de opstal want in 1832 was de boerderij eigendom van de marke Lenthe. Recht van opstal had toen Willem Schepers. Deze opstal was in slechte staat, klas 9. Het boerderijtje omvatte toen 2,2ha grond waarvan 1,8ha bouwland. Deze boerderij is later vergroot tot 9ha, zo blijkt uit de verkoop in 1886. Eigenaresse was de wed. Mensink. De boerderij is afgebroken en het terrein verkaveld. Er staan thans 14 zomerhuizen op. (Twentseweg 38 t/m/ 46 even, Haarweg 1 t/m/ 17 oneven). De veldnaam ten zuiden van Schepers tegen de Twentseweg is de Belte of Moezenbelt *10. Die laatste naam is dezelfde als aan de Moezenbeltweg, een zijweg van de Heinoseweg richting Dalfsen. Dit wijst op een omgeving waar veel (veld)muizen voorkomen. Op een terrein waar veel ruwe vegetatie voor komt. Op een stuifwal met veel akkerzand groeit veel meer dan op een stuifwal met alleen geel zand. De andere Moezenbelt aan de Moezenbeltweg bestaat eveneens voor een deel uit akkerzand, waar spelende kinderen erg vuil van werden.

Boerderij nr.10 Ulkeman (1832) Haarweg 19 familie Kemper.

Op een hoekperceel van de Haarweg en de Hillebrandsweg stond in 1832 boerderij Ulkeman. Deze was 2,6ha groot waarvan 1,2ha bouwland. Het boerenhuisje had weinig waarde, klas 9. Eigenaar was de marke Dalmsholte. Recht van opstal had Mannes Ulkeman, dagloner. In 1918 woonde de schoonzoon van Ulkeman, G.B.Hutten er. Hij werd opgevolgd door zijn zoon Jan Hutten met echtgenote Alie Pijl. Zie ook Omheining 2011 nr.3. Jan Hutten was een bijzonder figuur. Hij bewaarde alles, want alle materialen konden hergebruikt worden. Als iets versleten was, kon dat wel weer voor een ander doel gebruikt worden. Wanneer bijvoorbeeld een stalreppel (staak) brak dan werden de stukken weer gebruikt voor een kist of kooi en vastgetimmerd met rechtgeslagen oude spijkers. Hij gooide niets weg. Hiermee was hij een wat extreem voorbeeld van veel boerenmensen. Na Jan Hutten woonde G.Annink in 1966 en 1967 op deze boerderij. Nadat er nog een paar dames gewoond hadden, werd de boerderij verkocht aan een projectontwikkelaar. Die kreeg geen vergunning om er zomerhuizen op te zetten. Voordat B.v.d.Kolk er in 1983 kwam, woonden er de families Peters en Schuurman. V.d.Kolk woonde er tot 2013 en bewerkte de boerderij van zijn ouders aan de Hillebrandsweg 1.

Boerderij nr.11 Hillebrandsweg 1 – 3, familie V.d.Kolk en Schouten.

Ten noorden van de Hillebrandsweg stond op een wat hoger perceel in het gebied van Dalmsholte de boerderij van de fam. Horstman-Dijkslag. Later de fam. v.d.Kolk-Horstman. In 1832 lagen hier 2 percelen bouwland van in totaal 1ha, in gebruik bij Ulkeman (Haarweg19). Er stond toen een schuur, eigendom van de marke Dalmsholte. In een verwijderde balk van een schuur van deze boerderij

stond het jaartal 1734. In 1832 was hier geen bewoning. Mogelijk was dit een schaapskooi waarin of waarnaast men is gaan wonen. Rondom deze boerderij is na 1840 meer grond ontgonnen zodat hier een normaal bedrijf is ontstaan. Rond 1900 woonde er de fam. Dijkslag. In 1918 boerde schoonzoon G.Horstman op deze boerderij B 178 tot hij in 1932 overleed. Daarna woonde op de boerderij de fam. Wed. Horstman-Dijkslag. In 1967 boerde hier schoonzoon H.J.v.d.Kolk. Na 1983 kwam er hulp van zoon B.v.d.Kolk die op boerderij Ulkeman ging wonen. Er werden varkensschuren bijgebouwd. Veldnamen ten noorden van deze boerderij zijn Westerbeek stukken *13. Deze percelen zijn van Westerbeek aan de Verversweg geweest. Daarachter Giezenland *14 Dus land dat Giezen toebehoorde. Aan de westzijde van de boerderij was 't Laantie *39 (het landje). Naast de boerderij liep 't Diekie *38 (het dijkje). Dit was een dijkweggetje naar de percelen verderop in Dalmsholte. Alle percelen langs het Overijssels kanaal zijn de Kanaalstukken *15. De ontginningspercelen in dit deel van Dalmsholte waren allemaal 4 ha (zie pag. 5). Met de aanleg van het Overijssels kanaal in 1853 moest van elk kanaalstuk 0,25 ha afgestaan worden.

Boerderij nr.12 't Solen of Maat (1832) Haarweg 20 familie Van Lint.

Boerderij Maat was in 1832 van de marke Lenthe en lag vrijwel op de markegrens. De grond lag grotendeels in de marke Dalmsholte. Deze katerstede was 2ha groot, hiervan was ruim 1ha bouwland, 0,4ha weiland en 0,5ha heide. Alles was ontginningsgrond. De boerderijwaardering was klas 8 (matig). Recht van opstal had Janna Zolen, wed. van Teunis Maat. Dit geeft de verklaring voor de boerderijnamen met Maat als oorspronkelijke naam. Bij deze boerderij is later veel ontginningsgrond gevoegd. Vanaf omstreeks 1900 hebben hier 3 generaties Morrenhof geboerd. In 1918 was dit op B 176 F.J.Morrenhof. Vervolgens zijn zoon A.Morrenhof gevolgd door diens zoon E. Morrenhof. Op grond in Dalmsholte is door zijn broer J.Morrenhof een nieuwe boerderij gebouwd *22 (Haarweg 23). De schuur die naast 't Solen en vlak tegen de Haarweg ligt is een oud type varkensschuur waarvan er meerdere in deze streek hebben gestaan. Nu is deze overigens omgebouwd tot woonruimte. De boerderij is tegen 1970 verkocht en geheel vernieuwd maar aan de buitenkant in oude staat gebleven. Hier heeft eerst de fam. Godeschalk-Hanning gewoond en daarna van Lint. Een veldnaam ten noorden van deze boerderij is de Giepert *34. De oorsprong van deze naam is onbekend. Naast de boerderij is de veldnaam het Boermans *12 (boerderij nr. 13). Op dit perceel staan thans 4 zomerhuizen (Haarweg 10 t/m 16).

Boerderij nr.13 't Boermans zomerhuis Haarweg 6.

Ten zuiden van 't Solen heeft een boerderijtje gestaan. Waar de naam 't Boermans vandaan komt is niet bekend. Evenmin is achterhaald wie de bewoners waren. De veldnamen 't Boers *11 en het Boermans *12 verwijzen er naar. Op dit terrein staan 3 zomerhuizen (Haarweg 6 en 8 en Stoevenweg 5) terwijl in de bosstrook naast de Haarweg ook 3 zomerhuizen zijn gebouwd. (Stoevenweg 1 en Haarweg 2 en 4).

Complex nr.14 de Stoevinge zomerhuisjes Twentseweg en Stoevenweg.

Ten noorden van de Twentseweg en oostelijk van de Haarweg was vroeger een zandverstuiving die moeilijk te bedwingen is geweest. Zie voorgaand onderdeel Het stuifzand “dempen”. Men noemde dit ‘de Stoeven *16 in de Veldhoek’ (van Lenthe). Omstreeks 1900 zijn hier dennen ingeplant. Midden op dit terrein is in de 20e eeuw eerst een gebouw van de C.J.M.V.Zwolle, een christelijke jongerenvereniging, verrezen. Dit is later overgenomen door een bungalow bedrijf v.d.Vinnen. Deze firma heeft er zomerhuisjes om heen gezet. Dit park had de toepasselijke naam de Stoevinge. Na 1950 zijn alle huisjes verkocht aan afzonderlijke eigenaren. Er staan hier nu 28 huisjes. In totaal staan er met een strook langs de Stoevenweg 35 huisjes (Twentseweg 50 t/m 80 even en Stoevenweg 2 t/m 44 even).

Boerderij nr. 15 Jachthuis van Voorst of Ruddenhof 1841 Stoevenweg 7 familie Kemperman.

Op het land dat in 1832 van de marke Dalmsholte was en dat behoorde bij boerderij Ruddenhof *18 (Stoevenweg 15), is door Hendrik Jan Ruddenhof een boerderijtje gebouwd die in 1841 in dat nieuwe boerderijtje woonde. Nadat in 1903 dit boerderijtje was afgebrand, is in opdracht van van Voorst tot Voorst uit Zwolle weer een nieuwe gebouwd die dienst kon doen als jachthuis. Het bijzondere hiervan is dat de woonkamer midden in het huis ligt. Deze kamer heeft geen buitenmuren. Het buitenlicht komt door ramen in het dak. Dit is zo gebouwd om stropers geen kans te geven om af te luisteren wat de jagers vertelden. Tussen Zwolle en Almelo heeft van Voorst tot Voorst op regelmatige afstanden meerdere van deze huizen laten bouwen. De bewoner Ruddenhof was jachtopziener en heeft dit huis geërfd van van Voorst tot Voorst. De bewoner op B 174 in 1918, G.Kemperman, was ook jachtopziener. Hij is kort daarna overleden en zijn weduwe en kinderen bewerkten vanaf 1921 deze boerderij.

Boerderij nr. 16 Meijes (1832) Stoevenweg (afgebroken).

Op de grond die nu bij boerderij Ruddenhof of Schutte (Stoevenweg 15) behoort, stond naast nu Stoevenweg 19-21-23, op de markegrens van Lenthe en Dalmsholte het hutje behorend bij het köttersplaatsje Meijes. Wie er toen woonde is niet achterhaald. De familienaam Meijes kwam in die tijd in de omgeving wel meer voor. Eigenaar was de marke van Dalmsholte met recht van opstal de Herv. Diaconie van Heino. Met een uitweg naar de Haarweg. Er behoorde 1,2ha grond bij waarvan 0,9ha bouwland van de marke Lenthe en 0,3 ha slecht weiland. Meestal werd dit gebruikt voor de geiten. Het hutje (1832 klas 10) is later afgebroken. De bewoners kunnen volgens de registers in 1850-1860 zijn de fam. H.Jalink, het adresnr. 28 wordt 54. Een veldnaam hiernaast was Veldhoek *17. Het hele Stoevengebied werd vroeger tot de Veldhoek van Lenthe gerekend. Dit hutje is een duidelijk voorbeeld hoe de armen vroeger werden verwezen uit de samenleving naar de rand van de marke of er buiten. Men mocht dan een stukje marginale (slechte) grond bewerken. In deze omgeving hebben meerdere van dergelijke hutjes gestaan. Die hadden meest een uitweg op de huidige Stoevenweg, Haarweg, Hillebrandsweg en Haarsmaatweg. Dan kwamen zij niet zoveel in contact met de grotere boeren. Uit de literatuur weten we dat vooral rond het midden van de 19e eeuw op meerdere plaatsen in Salland dergelijke verzamelingen hutten voorkwamen.

Boerderij familie van Toly Stoevenweg 43 of 31 1963, nu geheel gelegen tussen de zomerhuizen

Stoevenweg 15 Ruddenhof of Schutte

Boerderij nr. 17 Kelderman (1832) Stoevenweg 31 familie Van Tolij.

Aan de noordkant van het Stoevengebied lag in 1832 het boerderijtje Kelderman in de marke Dalmsholte met uitweg naar de Haarweg. Eigenaar was de marke Dalmsholte met recht van opstal voor Mannes Kelderman, dagloner in Lenthe. Het boerderijtje had niet veel waarde, klas 9. In totaal was het 3,4 ha groot, waarvan 2,3 ha bouwland op ontgonnen heidegrond. De rest was nog heide. De oppervlakte bouwland geeft aan dat dit bedrijfje tot een katerstede was uitgegroeid. In de periode 1850 -1860 woonde hier op nr. 25 – wordt 51- M.Kelderman. In 1918 was dit B 172 met de fam. Hendrikus Hogeman. Later kwam hier fam. Hendrik Dijk en daarna J. van Tolij. Omstreeks 1974 is dit boerderijtje van binnen geheel verbouwd tot woning. De grond is geheel verkaveld. Thans staan rond dit boerderijtje 13 zomerhuizen (Stoevenweg 19 t/m 45 oneven incl. de boerderij).

Boerderij nr. 18 Ruddenhof (1784) of Schutte Stoevenweg 15 J.H.v.d.Kolk.

Dit boerenerf kan al heel oud zijn. In 1706 woonde hier of er vlak bij Stoeveman. In 1760 woonde Hendrik Alberts op de Zandstuve. Van 1784 tot 1809 of nog tot 1832 woonde er Tone op 't Sand ofwel Antonie Roddenhof. (1832 A.Roddenhof, dit kan ook zijn zoon geweest zijn). Het boerderijtje was in 1832 eigendom van de marke Dalmsholte met 2,3ha grond, waarvan 1,8ha bouwland. Recht van opstal had Antonie Ruddenhof, dagloner te Lenthe. Het gebouwde was geheel vervallen tot een hut, klas 10. In latere tijd is de grond van de 2 boerderijtjes Ruddenhof en Schutte samengevoegd. De boerderijnaam is toen Schutte geworden. In 1850 – 1860 woonde er de fam. R.Binnendijk op nr.26 – wordt 52- en in 1918 B 173 Jan Hendrik van der Kolk. De huidige bewoner kan zich nog verhalen van zijn grootmoeder herinneren. De dagloners, die in de bossen werkten, moesten van zonsopgang tot zonsondergang aan 't werk. In de zomer leverde dat f 1,- per dag op, in de herfst 80 cent en in de winter 60 cent. Als er werk was. Er was bij deze gezinnen bittere armoede. De boerderij is aanmerkelijk uitgebreid en het boerenhuis werd in 1937 vergroot. Dit is een T-huis geworden. Door het dwarse voorhuis heeft het grondvlak van de boerderij de vorm van een T. Naast de boerderij staat nog een 4 roeden stollenberg en een schuur waar vroeger een woning onder is geweest. Volgens registers 1850/1860 kan hier de fam. Delmte en P.Ruiter gewoond hebben.

Boerderij nr.19 Schutte afgebroken Haarweg.

Een hutje (klas 10) stond tegen de huidige Haarweg, westelijk van de oprit van boerderij Ruddenhof (Stoevenweg 15). In 1832 hoorde er 0,5ha grond bij, waarvan 0,3ha bouwland. Dit was een keuterboertje (kötter) maar geen kleine boer op een katerstede. De grond was van de marke Dalmsholte. Recht van opstal had Gerrit Schutte, dagloner te Lenthe. De naam Schutte is later over gegaan naar de er achter gelegen boerderij Ruddenhof. In 1841 was de grond van Jan Dellenberend. In 1850-1860 woonde er de fam. Delmte + P.Ruiter. Die zijn vermoedelijk verhuisd naar de schuur van Ruddenhof.

Boerderij nr. 20 Nijstad (1832) of Nijenkamp Haarweg 21 familie Blankenvoorde.

Een hut genaamd Nijstad stond in 1832 noordelijk van de Haarweg. De naam geeft aan dat dit op nieuw ontgonnen grond was. Eigenaar was de marke Dalmsholte met recht van opstal de Herv. Diaconie van Heino. Het bouwland 1,6ha was van redelijke kwaliteit. Een bewoner werd toen niet

vermeld. Later stond hier de boerderij van de fam. Nijenkamp. Deze boerderij kreeg daardoor de naam Nijenkamp. Vanaf omstreeks 1933 was deze tot in de oorlog van H.J.Hoonhorst, daarna van de Wed. Hoonhorst en kinderen. De boerderij is verkocht en tussen 1986 en 1991 geheel verbouwd tot woning. De nieuwe bewoners, de fam. Blankenvoorde, hebben de naam Veldhoeve er aan gegeven. De grond er omheen is verkocht aan de fam. Groot Beumer (Kleinjansweg 4). Achter de boerderij is de veldnaam de Kipperij *18. Mogelijk heeft dit te maken met een kippenhouderij bij deze boerderij. Een perceel van 4ha, dat daar achter ligt, had de naam Brilmansland *40. Dit behoorde vroeger waarschijnlijk bij boerderij de Bril, Oude Dalfserweg 11.

Boerderijtje nr. 21 Rutgers Haarweg afgebroken.

Westelijk van boerderij Nijstad (Haarweg 21) heeft een huis gestaan van de fam. Rutgers. In 1850-1860 is dit huis nr. 33, wordt nr. 60 Rutgers. In 1918 woont hier op B 175 Gerrit Rutgers. Meer is er nog niet over bekend.

Boerderij nr. 22 Haarweg 23 familie Morrenhof.

Oostelijk van boerderij Nijstad is in 1913 een boerderij gezet door de fam.J.Morrenhof die van de boerderij 't Solen *12 (Haarweg 20) kwam. Veel grond er omheen is in 1920 gekocht van de fam. Westerbeek. Zodoende is dit een flink grote boerderij geworden. In 1918 woonde hier op B 172A Jan Morrenhof. De boerderij werd overgenomen door zijn zoon J.W.Morrenhof. Tijdens de landinrichting Raarhoek-Veldhoek is land verkocht en hierop is een nieuwe boerderij gebouwd. Een veldnaam vlak achter de boerderij was de Moes *20. Mogelijk ontstaan door de verbouw van groente. Tegen de westzijde van het perceel lag de Sukkerkamp *19. Dit duidt op de verbouw van suiker- of voederbieten.

Boerderij nr. 23 de Hakkerij Haarweg afgebroken.

Noordelijk van de veldnaam de Moes heeft vroeger, voor 1920, een boerderijtje gestaan van Hakken Bats. Wat zijn werkelijke naam was, weten we niet. In 1920 is de grond verkocht door Westerbeek. De veldnaam was hier de Hakkerij *21. Dit wijst in de richting van hout hakken. Vele dagloners gingen in het voorjaar, de zomer en het begin van het najaar bij de boeren werken. In de winter werden andere werkzaamheden gedaan of opgezocht om wat te verdienen. Vooral na de verdeling van de markegronden tot in de 2e wereldoorlog werden veel houtwallen gerooid om meer akker- en weidegrond te verkrijgen. Als men hiervoor hakwerk aannam, bracht dat wel geld op. Zwaar werk was het wel. Een noordelijk van de Hakkerij gelegen perceel tegen het kanaal draagt de veldnaam Niens *23. Mogelijk is dit in gebruik geweest door Niens op boerderij Kaleveld (Veldhoekerweg 1).

Boerderij nr. 24 Nieuw Groot Baarle Haarweg 25 familie Hekkert.

Als gevolg van de landinrichting Raarhoek-Veldhoek is in 2000, oostelijk van de Haarweg 23, een nieuwe boerderij gebouwd door de fam. Hekkert. Deze moest de boerderij Groot Baarle bij Schalkhaar verlaten wegens de aanleg van een rondweg om Deventer. Daarom werden zij daar uitgekocht. Een veldnaam achter deze boerderij was Zumpel *22. Dit geeft aan dat het drassige, zompige grond was. Net oostelijk van deze boerderij liep een weg *A richting het kanaal waar een loswal was voor schepen. Veel boeren gingen via deze weg turf halen. Langs het kanaal ligt nog een

Kanaalstukken aan de Haarweg

wat lager gelegen strook grond die als loswal gebruikt is. De turf werd in de herfst met paard en wagen opgehaald. Er werd veel turf in de kachel en het fornuis gestookt. Dit was een redelijk goedkope brandstof. Naast brandhout, dat men veelal zelf had, werd wel steenkool gestookt. Dit deed men maar mondjesmaat want dat was duur stoken. De schadden, een losse turfsoort, die men vroeger stookte, waren er niet meer. De laatste restanten daarvan waren tijdens de ontginningen vermengd met de bovengrond.

Boerderij nr. 25 de Klumper, (1675) Stoevenweg 48 familie Grote Ganseij Boerderij de Klumper is van de 3 oudste grote boerderijen de meest bekende. Deze boerderij, gebouwd in 1711, is volgens de bewoners het oudste huis van steen in dit gebied. Voordien heeft er, al meer in zuidelijke richting een huis gestaan. Dat erf is eerst een katerstede geweest. Na uitbreiding van de bouwkamp van het tegenoverliggende erf Wietjes, is de helft van dat bouwland aan erf de Klumper toegevoegd. De Klumper is bekend omdat hij rond 1744 was aangesteld als toezichthouder op de ernaast gelegen zandverstuiving en de stikkenwal aan de west- en zuidzijde van zijn erf. Deze wal noemde men Klumpersduin *24. Hij moest de drift van schapen en ander vee daar zoveel mogelijk tegen gaan. Hiervoor kreeg hij 5 gulden per jaar. In 1762 werd 40 gulden betaald voor de jaren 1752-1759. De boerderij was in 1832 ongeveer 15 ha groot. Er was 4 ha weiland en heide bij van de marke Dalmsholte. Eigenares was Hendrika Willems Ververs, wed. van Jannes Klumper. Van de 7ha bouwland lag 6ha op de hoge bouwkamp. Er was 5ha weiland, 1,7 ha hakhout en bos en 1,3ha heide. Boerderijklassering 7 (normaal). Er stond ook een schaapskooi. De bouwkamp was evenals die van Wietjes *26 (Eikenlaan 21) en Haarleman *27 (Eikenlaan 4) geheel omgeven door hakhout. Ter plekke van de hoge Klumpersduin was die vrij breed. Op de voormalige kamp staan aan de zuidoostzijde een 10-tal zomerhuizen, Twentseweg 164 t/m 174. Op en achter het Klumpersduin zijn eveneens 10 zomerhuizen gebouwd, Twentseweg 110 t/m 128. Ongeveer de helft van de zomerhuizen in dit gebied is permanent bewoond. De woning van voorheen A.H.Willems Twentseweg 176 tegen het Klumpersduin is altijd permanent geweest. Een bijzonderheid op boerderij de Klumper is dat de bewoners altijd dezelfde familie is gebleven. Dus van vader op zoon of dochter voor zover valt na te gaan. Bewoners, met wat bijzonderheden: 1675 Jan Gerrits op die Haere, 1727 Jannes Kluper 1 schepel (grond) aangegraven, 1730 Derk Klumper op de Haar, 1744 Klumper, 1751 't Klumpers op die Haere, eigenaar Jan Wesselink (van de fam. Kortenhorst Kloosterman, zie Wietjes), 1760 Hendrik Klomp op de Haar, 1762 Wed.Klumper, 1794+1795 Gerrit Hendriks Klumper, voor 1821 bewoner Keiderman, 1821 Jannes Klumper, 1827 Wed. Hendrika Klumper-Ververs, boedelwaarde f 1566, voor 1834 Jannes Klumper, 1834 Antonius Klumper, dan Hermannus Scholten, 1867 oppervlakte 22ha, 1882 Albert Scholten + Willem Mensink, 1916 Johannes Mensink, 1918 B 171, 1944 Antonius Grote Ganseij, 1974 H.Grote Ganseij.

Boerderij nr. 26 Wietjes, (1675) Eikenlaan 21 familie Besten.

De grond van boerderij Wietjes behoorde tot de oude bouwlanden gelegen op de Haere. De ene grote boerderij die hier was met mogelijk een katerstede, is later gesplitst zodat er 3 grotere boerderijen ontstaan zijn. Dit waren: Haarleman, Wietjes en de Klumper. Haarleman of Wietjes zal de oudste zijn. In 1601 woonde Hendrik op de Hair op een katerstede die mogelijk Wietjes was en in eigendom van Seijger van Rechteren. Volgens een lijstvolgorde woonde in 1675 Hendrik Harms op

Haarweg 19 Ulkeman

Boerderij-Jachthuis Stoevenweg 7

Lageweg 1a

Lageweg 1a

Wietjes. In 1727 komen we Wietjes Jan, vermeld in de markeboeken, tegen die 2 schepel grond heeft aangegraven (ontgonnen). In 1730 komen we een Hendrik Herms tegen en in 1760 Wietjes Jan en Rutger Hendriks. Uit 1787 zijn weer eigendomsgegevens bekend. De boerderij was toen van Hendrine Kloosterman, wed. van Gerrit Kortenhorst (Heino). Door vererving werd deze overgedragen aan Everwijn Jans (Kloosterman bij Twentseweg 6). Hij verkoopt deze gelijk weer door aan Albert Geerlig Bokkelaar. In 1788 koopt Hendrik Jan Hansman de boerderij. De pachter is dan Jan Rutgers. In 1795 en 1821 woont het gezin Hendrik Jan Hansman op Wietjes. In 1795 geschreven als Dikus Jans Hendriks op Witten. Wanneer Hansman overlijdt koopt in 1825 Franciscus Langeland de boerderij. In 1832 was het een grote boerderij met 9ha land. Hiervan was 6ha bouwland, waarvan 5,5 ha op de grote hoge bouwkamp. Er was wat heidegrond en bos bij en 2,5ha weiland. Eveneens was er weiland van de marke in gebruik. In 1832 en 1846 wordt Franciscus Josephus Langeland vermeld als eigenaar. In 1858 en 1863 zijn de gebroeders Langeland eigenaar. In 1918 woont op Wietjes, B 169, Johannes Langeland en omstreeks 1933 H.Besten. In 1963 is er een nieuwe woning bijgebouwd. De boerderij is in 1970 afgebrand waarna er een nieuwe veestal gebouwd is voor zoon H.Besten. Waar de naam Wietjes vandaan komt is onbekend. De er langs lopende weg was de Wietjes- steeg *D, nu Eikenlaan. Een paar veldnamen zijn bekend. De Kamp *26 betrof de akkerbouwkamp en een gedeelte dat er later aan de noordzijde is toegevoegd. Ten zuiden daarvan was Onderdijkskamp *25. Dit deel van de kamp tegen de Twentseweg was door Onderdijk (Dalsholterweg) gekocht en in gebruik genomen. Daar staan thans een 13-tal zomerhuizen op. Twentseweg 180 t/m 208. Ten noorden van de kamp was het Koeland *36. In 1832 was dit nog een deel van de bouwkamp en het weiland met tussenliggende heide. De ontwikkeling en vergroting van het bouwland in de richting van het weiland is hier goed te zien. Daarbij is de houtwal langs het bouwland geslecht. Een gedeelte van het bouwland is afgeploegd naar het heideveld. Die grond kreeg daardoor een vruchtbaardere bovenlaag. Bij de omschakeling naar meer melkvee in 1933 is dit bij het weiland (koeland) getrokken.

Boerderij 27 Haarleman of Haerleboer (1675) Eikenlaan 4 familie Westemeijer.

Boerderij Haarleman is een van de oudste boerderijen in deze omgeving ten noorden van de Twentseweg. Daar hoorden de oude hoge akkerbouwkampen bij die door 3 boeren werden bewerkt. Welke de oudste boerderij is, waar de anderen van zijn afgesplitst, is niet duidelijk. In 1601 woonde Hendrik op de Hair in een katerstede, eigendom van Seyger van Rechteren. In 1675 was er meer duidelijk want toen woonde Harmen op Haarle. In 1682 woonde Teunis Jansen op de Haare (eigendom Rechteren) en in 1706 wordt Haarleman vermeld. In 1722 treffen we Theunis Haerlemans en in 1727 had Haarleman 4 schepel van de marke aangegraven. Dit gebeurde ook in 1754 door Jannes Haarleman, die in 1760 op de markevergadering kwam. Vervolgens is er in 1795 Lucas Jansen, in 1811 Jan Lucas en in 1821 Lucas Haarleman. In 1832 is Jannes Kievitsbos eigenaar van de boerderij waar ook een schaapskooi bij hoorde. Deze omvatte 8ha grond, waarvan 5,5ha bouwland, 1,5ha weiland en 1 ha bos-hakhout en heide. Klassering 7(normaal). Van de marke Dalsholte was weidegrond in gebruik. In een latere periode woonde de fam. Bosch op de boerderij. Deze is verplaatst in de richting van de huidige Eikenlaan. Door gebrek aan bedrijfsopvolging is de boerderij in eigendom overgegaan aan M.Westemeijer, die eerst knecht bij de fam. Bosch was. Bewoners na 1832: 1846 Jannes Kiesebosch, 1850-1860 L 21 wordt L 48 Jannes Kievitsbos,

daarna Mannes Bosch, 1897 Gerhardus Johannes Bosch, 1918 B 168 M.G.Westemeijer. Een veldnaam was achter Schanekamp en ten zuiden van de huidige Haarweg: 't Marsland van Haerleboer. Dit was onderverdeeld in het Lage Marsland *28 tegen de weg naar Klumper en het Hoge Marsland *29 daar oostelijk van. Marsland was lage grond met veelal een leemachtige bodem met wat hogere delen. Hierdoor was beweiding in natte perioden mogelijk.

Boerderij nr. 28 Eikenlaan 23 familie Middelveld.

Aan de Eikenlaan bij de toegangsweg naar boerderij Schanekamp (nr. 25-27) is in 1933 door de gebroeders Langeland een boerderijtje gebouwd. Zij hadden boerderij Wietjes (Eikenlaan 21) verkocht en hielden hier nog een paar koeien. In 1950 woonde hier nog Willem Langeland, die Wietjes Willem werd genoemd. Daarna is de fam. G.Elshof daar gekomen.

Boerderij nr. 29 Schanekamp (1832) familie Schanekamp.

Mogelijk dateert de boerderijplaats uit 1652 toen Derk op de Haere een huisje had gezet op het veld. In 1682 woonde scheper (schaapherder) Gerrit in een huisje van Vriezen (van de Aalshorst) die ook de naastliggende boerderijen op de Haere bezat. Het is niet geheel duidelijk of dit de juiste boerderij geweest is. Het kan ook nog boerderij Kelderman *17 (Stoevenweg 31) geweest zijn. De boerderij, nu woningen, wordt nog steeds bewoond door de fam. Schanekamp. In 1832 lag deze katerstede precies op de grens van de marken Lenthe en Dalmsholte achter boerderij Wietjes. In totaal was er toen ± 5ha grond bij waarvan 2ha bouwland. Een normale oppervlakte voor een katerstede. Verder 0,3ha weiland en 2,5ha heide. De in slechte staat verkerende boerderij (klas 9) met een grote tuin was eigendom van de marke Dalmsholte. Recht van opstal had Berend Schanekamp, dagloner te Lenthe. In 1850 – 1860 woonde op nr. 23, wordt 49, een fam. Schanekamp en Wolfkamp. In 1918 was het nr. 170 met Bernardus Schanekamp. In 1921 is de boerderij afgebrand en herbouwd. Bewoond door de fam. J.Schanekamp. De dubbele woning werd bewoond door M. Schanekamp. Achter de boerderij was de veldnaam Veltie *27. Op de veldgronden waren vroeger kleine afgepaalde veldpercelen, Veltjes.

Boerderij nr. 30 Luuks (1875) Lageweg 1 familie Reimink.

Op de splitsing van de Lageweg met de Haarweg - oostelijk deel - staat tegen de Lageweg het boerderijtje bekend als Luukshuis. Het stichtingsjaar van de boerderij hier was 1875. De eerste bewoners zijn niet bekend. Er zijn vermeldingen over de fam. Docter en Gerrit Veldhuis (oud veldwachter van Heino) uit 1867. Ook is er sprake van Lucas Huisman, in 1857 gehuwd met Hendrika Bos. In 1891 wordt dit boerderijtje met 3,6190ha grond voor f 1000,- verkocht aan Antonie Huisman. Vervolgens werd deze in 1898 opnieuw verkocht, nu aan Jan Hendrik Koopman voor f 1225,-. In 1918 is het adres B 161. In 1925 neemt Antonie Koopman deze boerderij over voor f 4500,-. De familie Koopman werd steeds Luuks genoemd. In 1983 wordt de fam. Holterman eigenaar van 3,23 ha. Zijn schoonzoon J.J.M.Reimink bewoont daarna dit boerderijtje.

Boerderij nr. 31 Lageweg 1A familie Bosch.

Als we de Lageweg volgen richting het kanaal, dan ligt aan de westzijde van de weg en een eind het land in de boerderij van voorheen J.C.W.Bosch. Deze boerderij is in 1936 gebouwd nadat de in 1926

**Eikenlaan (Wietjessteeg)
Een typische holle weg**

gebouwde boerderij van Graads Bosch was afgebrand. Meer in de richting van de Lageweg heeft voor die tijd ook al een boerderijtje gestaan. De veldnaam van de grond aan de oostzijde is hier Kappertsveld *31. Die naam geeft aan dat voor de ontginning dit veld gebruikt is door Kappert op boerderij Middag aan de overzijde van de Twentseweg (nr. 63). Tussen dit perceel en de Haarweg is de veldnaam van de percelen tot de weg naar de loswal *A de Marslanden *30. Dit waren marsgronden, zie de beschrijving bij boerderij nr. 27 Haerleman.

Boerderij nr. 32 Lageweg 5 familie Koerhuis.

Vlak bij het kanaal aan de Lageweg en tegenover een perceel dat vroeger dennenbos was, gelegen aan de overzijde van die weg en tegen de Beemdweg, staat de eerdere boerderij van de fam. Bosch, nu de fam. Koerhuis. In 1918 woonde hier op B 160 Wilhelmus Bosch. De boerderij is in 1933 afgebrand en herbouwd. Omstreeks 1950 boerde er zijn zoon Willem Bosch. Na zijn overlijden werd dit de wed. Bosch-Elsman. Zij was beter bekend als Diene van de Sluis. Deze boerderij ligt dicht bij het kanaal. Vroeger was hier een sluis met sluiswachter Linthorst aan de noordzijde (Kanaaldijk NZ 2). Nu is daar een stuw met een oversteek voor voetgangers en fietsers.

Boerderij nr. 33 Twentseweg 210 familie Elsman.

Deze boerderij ligt oostelijk van de Lageweg aan de Twentseweg en werd eerst bewoond door het gezin van Hendrikus Elsman. In 1918 woonde er ook op dit adres B166 het gezin van zijn zoon Gerhardus Elsman. Tegen 1950 werd dit Hendrikus Elsman en thans is het J.H.M.Elsman. Dit boerderijtje met een vijftal melkkoeien was niet groot. Zoals bij de meeste boerderijen in de buurt moest er naar bijverdiensten worden gezocht.

Boerderij nr. 34 Logtenbergweg 5 – 7 voorheen familie Zielman.

Op dit boerderijtje woonde eerst de fam. Schakelaar. In 1918 was dit adres, B 165, bewoond door Gerrit van den Bosch. Van een boerderij aan Doktersbrug (Kanaaldijk N – Dalmscholterweg) is in 1923 hier gekomen Hendrik Jan Zielman. Het kan zijn dat zijn zoon Gerrit Jan Zielman in de schuur heeft gewoond met zijn gezin.

Boerderij nr. 35 Logtenbergweg 3 -5 voorheen familie Dijk.

In het begin woonde de fam. Logtenberg op deze boerderij. Daar is de weg, die er langs loopt, naar genoemd. Eerst was het Gait Logtenberg en daarna zijn zoon Evert. Vervolgens de fam. Louw (schoonzoon). Er naast woonde de fam. Jan Dijk. In 1832 lag hier een blok veldgrond van 8ha van de marke Lenthe waar men druk mee aan het ontginnen was. Nadien is dit in meerdere percelen verdeeld. De percelen aan de overzijde van de Eikenlaan, ± 12ha ,behorend aan de marke Dalmsholte, nu nog gem. Dalfsen, dragen de veldnaam Logtenberg stukken.

Boerderij nr. 36 Logtenbergweg 1 familie Huysmans.

Midden op een rond 1832 ontgonnen perceel veldgrond is na 1918 een boerderij gebouwd waar eerst de fam. Ulkeman geboerd heeft. Daarna werd dat zijn schoonzoon E. Melenhorst en vervolgens diens schoonzoon G.Holterman. De boerderij is vervangen door een huis. Er is nu een hondenkennel.

Boerderij nr. 37 Eikenlaan 6 familie Vegter. Op deze boerderij B 167 woonden in 1918 Antonie Neppelenbroek en Jan Willem Dijkman. Daarna een zoon J.W. Neppelenbroek. Dan volgt de bewoner K.A. Vegter. Bij deze boerderij hoorde een perceel land aan de Beemdweg (tegenover nr. 5) genaamd Kniepert land. De boerderij werd Knieperts erve genoemd. Achter het land hiervan loopt de Spitsebosweg. De gronden die daar achter liggen hebben de veldnaam de Withaar *32. Die naam geeft aan dat het hier witte zandgrond is die niet erg geschikt is als cultuurgrond, vandaar dat een gedeelte bos is.

Woning-werkplaats nr. 38 Eikenlaan 8 - 10 familie Dekker.

De bewoner Hendrik Dekker was timmerman-aannemer, die in de 2e kwart van de 20e eeuw aan veel huizen in deze omgeving gewerkt heeft. Er naast woonde zijn zoon A. Dekker, nu nog de fam. Dekker.

Boerderij nr. 39 Eikenlaan 12 voorheen Th. Kogelman.

In de oosthoek van de Logtenbergweg aan de Eikenlaan was in 1918 de boerderij, B 162, van Albertus Solen. Na de oorlog boerde zijn schoonzoon Theodorus Kogelman hier verder. Hij was een bekende melkrijder. Dit zorgde voor de nodige inkomsten naast zijn kleine boerderijtje met 5 koeien in 1950 en 8 koeien in 1975.

Boerderij nr. 40 Kappersweg nr. 4 familie Ogink.

Als we de Kappersweg ingaan vanaf de Twentseweg is dit het eerste boerderijtje links. Hier woonde, B163, in 1918 Gerhardus Johannes Ulkeman. Daarna zijn zoon Jans Ulkeman en vervolgens diens zoon Gerard. Dit boerderijtje is later verkocht aan de fam. Ogink.

Boerderij nr. 41 Kappersweg 2 familie Wilmink

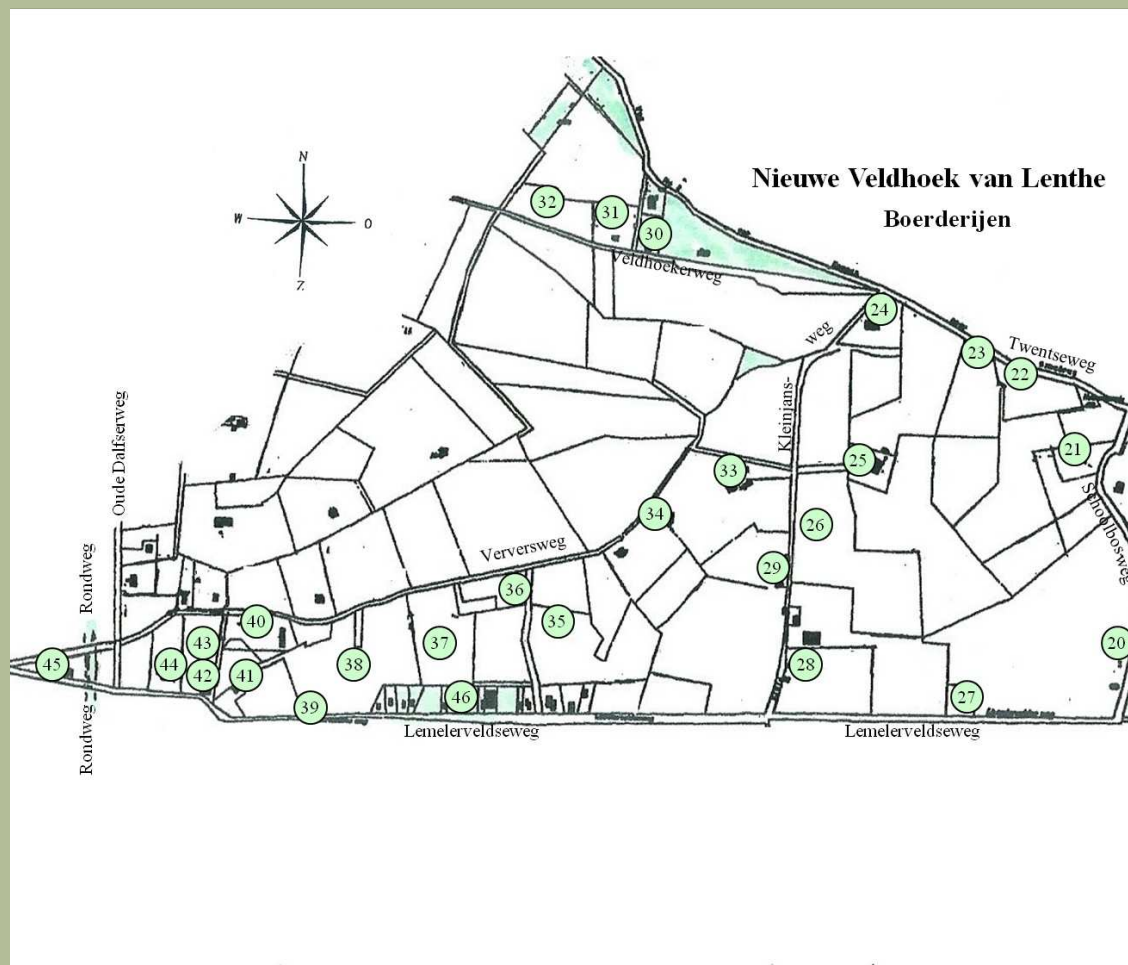
Op dit boerderijtje B 164 woonde in 1918 Derk Jan Klein Ganseij. Later werd dit Willem Seine. Na 1980 is dit boerderijtje gekocht door Wilmink, de vroegere gemeentebode van Raalte.

Boerderij nr. 42 Eikenlaan 14 familie Lamers

Aan het eind van de Kappersweg en aan de Eikenlaan, die vroeger de grens vormde tussen de marken Lenthe en Dalmsholte en nu de gemeentegrens tussen Raalte en Dalfsen, was vroeger een boerderijtje waar eerst Roelof Speek gewoond heeft. Daarna is dit gekocht door Johan Herms, afkomstig van boerderij Kleine Rozeboom (Twentseweg 75). Later is dit boerderijtje gekocht door Henk Lamers. Tussen de boerderijen nr. 36 en 42 bevond zich de Modderplas *33. Dit was onbruikbare grond doordat er zelfs in de zomer water bleef staan.

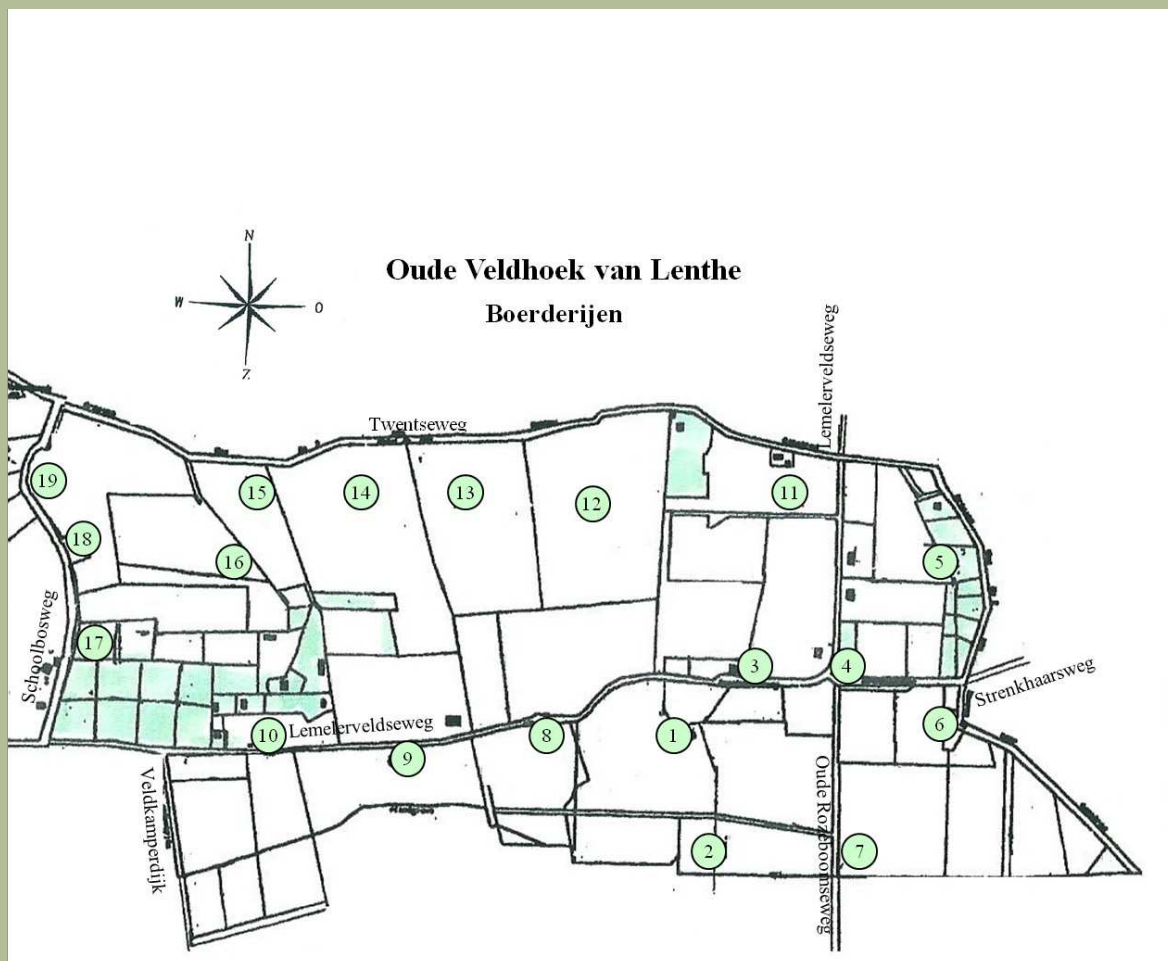
Boerderij nr. 43 Twentseweg 212 familie Zielman

Deze boerderij aan de Twentseweg is gebouwd door Antoon Beltsnijder. Later is hier G. Zielman komen wonen. De grond van deze boerderij was in 1832 nog heide van de marke Lenthe.

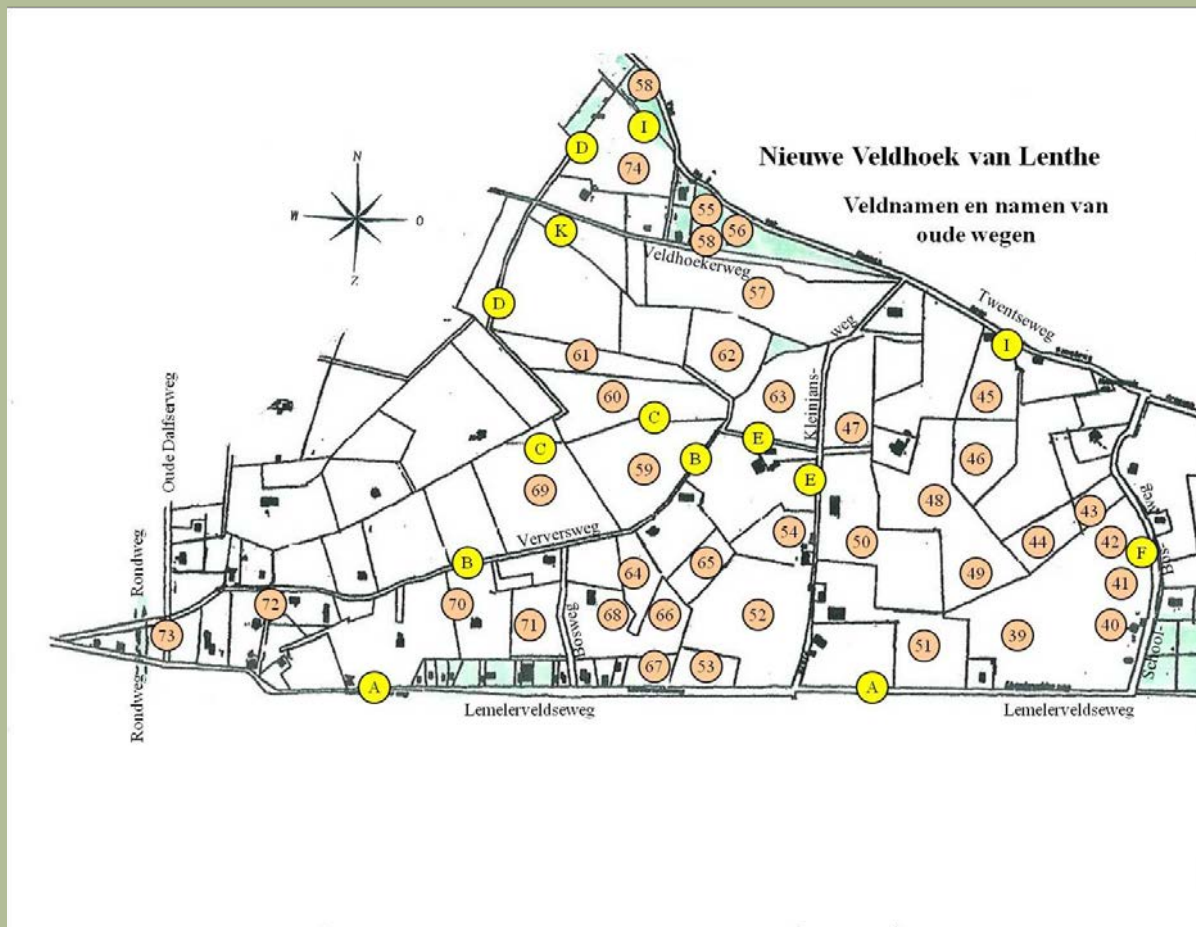
Boerderijnamen Nieuwe Veldhoek

20	Schoolbosweg afgebr. Veltkamp		34	Verversweg 10	
21	Schoolbosweg 1	De Klemme	35	Bosweg 4	
22	Twentseweg 59	Nieuwe Rozeboom	36	Verversweg 6	
23	Twentseweg 57		37	Verversweg 4	
24	Kleinjansweg 8		38	Lemelerveldseweg 15	't Sticht
25	Kleinjansweg 6	Schotmans	39	Lemelerveldseweg 13	
26	Kleinjansweg 4		40	Verversweg 2	
27	Lemelerveldseweg 41		41	Lemelerveldseweg 11	Kroepan
28	Kleinjansweg 2	Groot Moezewinkel	42	Lemelerveldseweg 7	Olden Eilert
29	Kleinjansweg 1	Kleinjan of Klein Moezewinkel	43	Kroepanweg 1	De Hutte
30	Twentseweg 49	Reefman	44	Lemelerveldseweg 5	
31	Veldhoekerweg 2	Poggebelt	45	Lemelerveldseweg 1A-3	
32	Veldhoekerweg 4	Plakan	46	Lemelerveldseweg 17 t/m 39	
33	Verversweg 12	De Verver			(oneven + Bosweg 1)

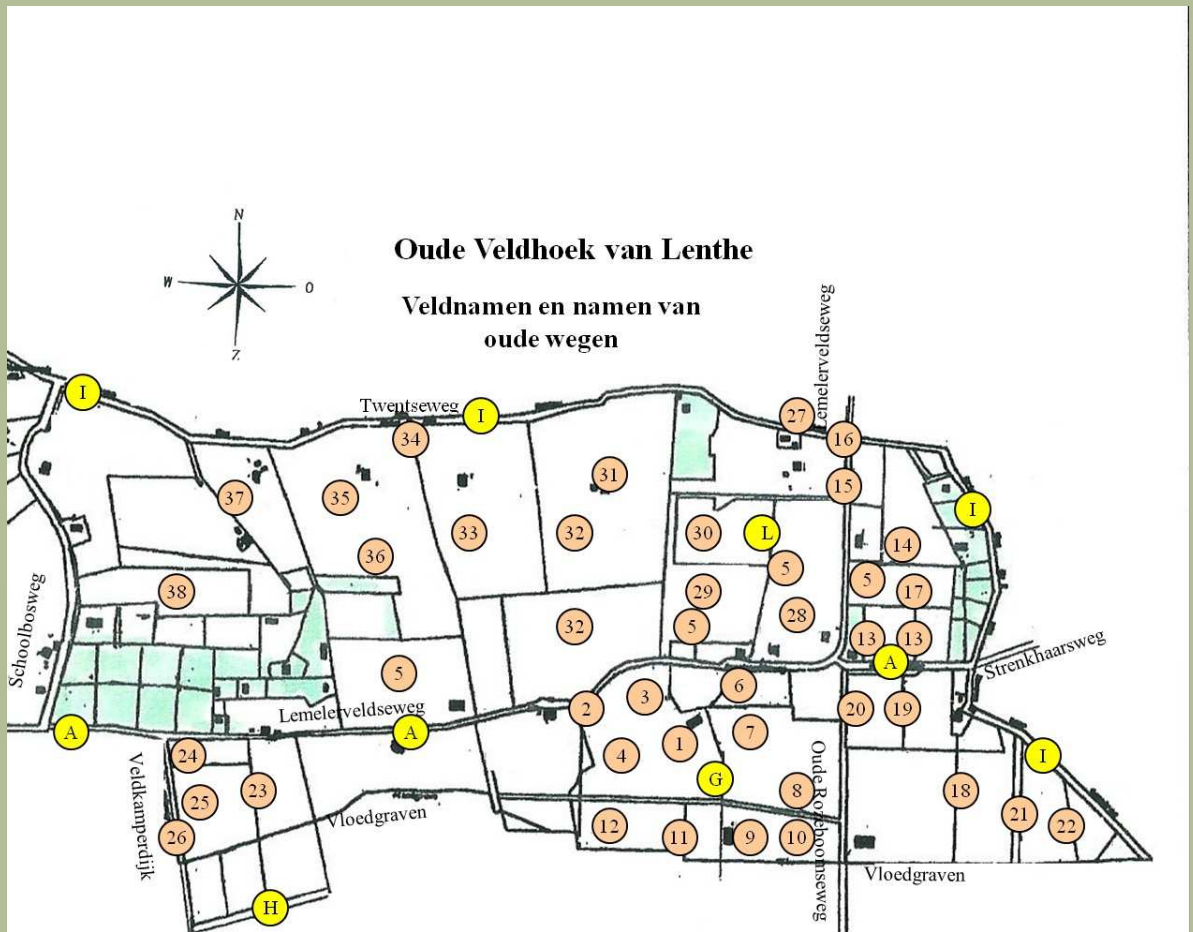

Boerderijnamen Oude Veldhoek

1	Lemelerveldseweg 42A	Duijvelshuis of de Meijer
2	Lemelerveldseweg 44	
3	Lemelerveldseweg 69	
4	Lemelerveldseweg 46	
5	Twentseweg 75	Kleine Rozeboom of Zieleman
6	Twentseweg 83	Grote of Oude Rozeboom
7	Oude Rozeboomsweg 1	
8	Lemelerveldseweg 65	Wienen of Wienboer
9	Lemelerveldseweg 40	Derks
10	Lemelerveldseweg 43	Jonkers
11	Twentseweg 71	Dullink
12	Twentseweg 67	Schrijvers
13	Twentseweg 65	Westerkamp
14	Twentseweg 63	Middag
15	Twentseweg 61	Barts of katerstede Beltmans
16	Twentseweg	Holtermans of Beltmans (afgebr.)
17	Schoolbosweg 10	
18	Schoolbosweg 12	
19	Schoolbosweg 14	Bartels

39	Bouwland	57	Het Veld
40	Veldtkamperkamp	58	Bosperselen 2x
41	Kerkebossen	59	Hooiland
42	Schoolbos	60	Voorste van Lugtenberg
43	't Kaampie	61	Tweede van Lugtenberg
44	Nieuwe Hospes	62	Eppe
45	Koeland	63	Dorgelo
46	Haverland	64	't Veld
47	't Moögje	65	De Kamp
48	De Kamp	66	De Ververskamp
49	Veltkamperkamp	67	De Bosakkers
50	Koeland	68	't Veld
51	De Kaamp	69	't Veld
52	De Kamp	70	Kropaarde
53	De Bosakkers	71	Land aan de Bosweg
54	Kalverland	72	Huttenveld
55	De Hond	73	De Geere
56	Het Hondenbos	74	De Stoeven
		75	Woonwagenkamp

1	De Hof	13	De Kamp 2x	26	Moögje
2	Langkamp, ook Bergkamp	14	De Stappe	27	Nieuwenkamp
3	Kalverlaantie	15	Woonwagenkaampje	28	Schapenlaantie
4	Lantersmaat	16	Het Witte Hekke	29	Bouwkamp
5	Duijvelshuizerkamp 4x	17	Rohendriks	30	De Kamp
6	Baasjesmaat	18	De Maat	31	Westerkaampje
7	Hooiland	19	Linthorststuk	32	De Kaamp 2x
8	De Leegte	20	Stuk van Brouwer	33	De Kaamp
9	Baasie	21	Linthorstweiland	34	De Brink
10	De Hooikamp	22	Dieselstuk	35	Veur't Huus
11	De Stern	23	Voorste land v Luttenberg	36	De Kamp
12	Achter de waterleiding	24	Bestenkaampje	37	Veur't Huus
		25	De Maat	38	De Leegte
A	Zandsteeg	5x	F	Veldkamersteeg	
B	Hoge- of Beltweg	2x	G	Duijvelshuizerweg	
C	Ververssteeg	2x	H	Veldweg	
D	Kiekbosweggetje	2x	I	Grote weg van Kampen naar Osnabrück	6x
E	Kleinjanssteeg		K	Knollesteeg	
			L	Weg over Duijvelshuizerkamp	

De Oude en Nieuwe Veldhoek van Lenthe.

De Oude en Nieuwe Veldhoek bevonden zich tussen de Lemelerveldseweg, met een stukje Strenkhaarsweg en de Twentseweg. Aan de westzijde vormt de begrenzing de Verversweg en het Kiekebosweggetje. Daarnaast bevindt zich nog een deel oostelijk van de Veldkamperdijk, tussen de Heinose Vloedgraven en de Lemelerveldseweg. De Oude Veldhoek was het gedeelte dat oostelijk van de Schoolbosweg lag. De Nieuwe Veldhoek was het gedeelte westelijk van die weg. In de Oude Veldhoek waren de oude bouwlanden. In de Nieuwe Veldhoek waren de nieuw ontgonnen gronden, hoewel het erf Veldkamp in 1456 al een groot erf was. De Oude en Nieuwe Veldhoek waren delen van de marke Lenthe, die tot het kerspel Dalfsen behoorden. In 1918 is dit gemeente Heino geworden. Ten zuiden van deze gebieden lag de Veldhoek van de marke Heino.

De Oude Veldhoek

Zoals de naam al aangeeft bevinden zich in de Oude Veldhoek de oudste bouwlanden. Daar is ook het oudste boerenerf van dit gebied gelegen, namelijk Duijvelshuis *1 (locatie Lemelerveldseweg 42A). Het is niet bekend hoe oud dit erf is. Pas aan het eind van de middeleeuwen zijn daarover aantekeningen gemaakt. De vestiging van de boerderijen is meest begonnen aan de westkant van Heino. In 947 werd daar de hof de lerte al vermeld. De grond was daar vruchtbaarder dan de meer naar het oosten gelegen gronden. De laagtes werden daar nog wel eens overstroomd door de IJssel of door het water uit de stroomgeulen, dat dan een laagje klei of humushoudende vruchtbare grond achter liet. Die lage grond moest daar wel eerst ontwaterd worden voor dat deze als weide in gebruik genomen kon worden. Er kon dan meer vee gehouden worden. De mest daarvan zorgde dan voor meer opbrengst van de akkers. De hoge gronden aan de oostkant van Heino in de Veldhoek, waren meest schrale zandgronden. Deze lagen ook nog eens tussen onafzienbare moerassen en venen, waar beweiding beperkt was. (Het Moer, Duijvelshuizerveen, Dalmsholte enzovoort). Het stichten van boerderijen op de schrale zandgronden was vóór 1600 meer uitzondering dan regel. Het erf Duijvelshuis, met mogelijk al wat katersteden (kleine boerderijen), werd in 1447 genoemd als grote boerderij en zal al voor 1300 gesticht zijn. Deze boerderij lag vrij veraf en geïsoleerd in het veldgebied. Dat de kwaliteit van de grond in die eerste periode niet zo best was, geeft de naam al aan. Het was 'duivels' slecht land. Dit was wel gelegen nabij een strategische plek. Hier kwamen 2 wegen over de zandruggen samen. Dit waren de Twentseweg, die later de grote weg van Kampen naar Osnabrück *I werd genoemd en de Zandsteeg [A] vanaf Harculo, nu de Lemelerveldseweg – Strenkhaarsweg. In de buurt waren de markegrenzen van Lenthe met die van Raalterwoold, Dalmsholte en Heino. Tegen de grens van de marke Lenthe lag de boerderij Rozeboom die eerst een katerstede geweest zal zijn, later Kleine Rozeboom *5 Twentseweg 75. De naam duidt op een afsluitboom bij de markegrens. Zo'n plek was bijzonder geschikt voor het ontstaan van een herberg. Voor de veiligheid tegen rovers was het grote erf Duijvelshuis *1 een eindje van de weg af geplaatst in het lage gebied. In 1511 was de naamsvermelding Duijvelshoff. Dit wijst in de richting van een boerderij met spieker (korenopslagplaats).

De Duijvelshuizerkamp

Het is moeilijk te achterhalen hoe de vroegere situatie op de grote akkerbouwkamp van Duijvelshuis is geweest. De meest logische situatie is dat oorspronkelijk een wat smallere strook akkerbouwgrond vanaf (Kleine) Rozeboom *5 aan de Twentseweg in westelijke richting zo'n 1100 meter iets slingerend doorliep tot tegen de latere boerderij Middag *14 (Twentseweg 63). Dergelijke lange akkers waren in die tijd ideaal. Er werd met ossen geploegd die niet zo wendbaar waren. Om te voorkomen dat er ongewenst vee op de akkers kwam, werden er dichte, niet makkelijk doordringbare singels om de bouwlanden aangelegd. Dit hield tevens de verstuiwing van het akkerzand enigszins tegen en leverde boerengeriefhout op. De akkers werden door de plaggenbemesting steeds hoger. Door de wind werd er zand in de singels geblazen die daardoor ook hoger werden. De boeren ploegden op veel plaatsen telkens een vore bij het land aan. De akkers werden daardoor in de loop der jaren steeds breder. De boeren die recht hadden op het gebruik van ongecultiveerde markegronden, de 'gewaarde' boeren, konden dit ongestraft doen. De katers (kleine boeren) en vooral de kotters (keuters, dagloners) mochten dit niet. Alleen als een 'gewaarde' boer daar geen bezwaar tegen had, werd dit nog wel eens toegestaan. Bij het verbreden van akkers zaten na enkele voren aanploegen de singels al in de weg. Deze werden dan aan de akkerzijde (gedeeltelijk) geroid, terwijl men die aan de andere veldzijde inplantte of liet uitgroeien. Er werd ook wel eens voor gekozen om de hele singel te rooien en dan een eind verder een nieuwe aan te planten. De oude singelwal werd dan afgeploegd naar het lager gelegen nieuwe deel. Dat werd dan weer hoger door de plaggenbemesting. Als een akkercomplex voldoende uitgebreid was, werd deze veelal doormidden gedeeld en kon er een nieuwe boerderij gesticht worden. Of van een katerstede werd een vol erf gemaakt. De waarrechten (rechten op de ongecultiveerde grond) in de marke moesten dan wel gedeeld worden. De akkers hoefden in latere tijden niet meer zo lang te zijn. Voor paardentractie bij het ploegen was een lengte van 200 meter wel voldoende. Bij akkercomplexen, zoals de Duijvelshuizerkamp, met een omvang van 40ha in 1832 werden vaak smalle akkers gemaakt waarbij om en om elke boer een strook kreeg toegewezen. Men noemt dit essen of enken. Hier heeft zich dit niet voorgedaan er is een andere soort verkaveling toegepast. Hoewel deze kamp de omvang van een es had, heeft men hier een afwijkende herverkaveling toegepast. Doordat alle boerderijen van één eigenaar waren, heeft men een blokverkaveling gemaakt. Dergelijke verkavelingen maakt men doorgaans alleen op lage weidegronden, (bijv. bij Het Moer). De grote boerderij van Duijvelshuis was vermoedelijk al voor 1600 gesplitst in 2 boerderijen met ieder een halve 'waar' in de marke Lenthe. Dit waren Duijvelshuis *1 en Kleine Rozeboom *5. De herberg werd of was al verplaatst naar Grote Rozeboom *6 (later Oude Rozeboom genoemd Twentseweg 83). Daarnaast had Duijvelshuis een volle waar Dalmsholte.

Een vroege herverkaveling

Het gehele gebied rond Duijvelshuis werd in 1649 aangekocht door Jacob Vriezen, die ook eigenaar van de Aalshorst was (Heinoseweg Dalfsen). Hij bezat toen in het totaal 25 grote boerderijen in de marke Lenthe. In het lage gebied heeft hij een landschapsstructuur als landgoed in Franse stijl laten aanleggen. De grote Duijvelshuizerkamp werd herverdeeld en voorzien van rechte brede houtsingels.

Boerderij Kleinjansweg 4

Bewonersvermeldingen

De opsomming van de bewoners en adressen komt voornamelijk uit de bevolkingsregisters van Heino. Er zijn verschillende periodes. Gegevens van voor 1840 komen meest uit de Kadastrale Atlas 1832 van Heino en de archieven van "Omheining". Het jaartal geeft het 1e jaar van een periode aan; 1840= 1840 – 1845, 1850= 1850 – 1860, 1860= 1860 – 1880, 1880= 1880 – 1890, 1890= 1890 – 1910, 1910= 1910 – 1920 + 1920 – 1930, 1925= adres 1925 – 1940 + 1920 – 1940, 1940 – 1948-1970 zijn gegevens uit adreslijsten. Overlappingsen komen voor. Bijvoorbeeld: 1860 B 326 + W.Koenjer, 1880 Wed. G.Kaleveld, 1890 I 374 + G.W.Niens, 1910 I 410 G.W.Niens.

Dit moet zo worden gelezen dat in 1860 de weduwe G.Kaleveld (die in 1850 vermeld was) de hoofdbewoner was. In de periode 1860 – 1880 woont hier ook een kortere of langere periode de familie W.Koenjer en in de periode 1890 – 1910 komt de familie G.W.Niens (pas in 1907). In 1910 en 1925 is de hoofdbewoner G. W.Niens. In het oude bevolkingsregister van Heino zitten nogal wat hiaten, zodat enkele fouten niet zijn uitgesloten.

Tips voor genealogisch onderzoek

Voor genealogisch onderzoek is het raadzaam ook de bevolkingsregisters en de registers van de burgerlijke stand van Heino te raadplegen.

(zie veldnamenkaart). Een aantal nieuwe boerderijen werd gesticht die ieder een deel van de bouwkamp werd toebedeeld. Dit is duidelijk te zien in de kadastrale atlas van 1832. Naar de hiervoor genoemde boerderijen kwamen er nieuwe bij. Ook katersteden werden grote boerderijen. In de marke Lenthe waren dit Middag *14 (Twentseweg 63), Westerkamp *13 (Twentseweg 65), Schrijvers *12 (Twentseweg 67) en Wienen *8 (Lemelerveldseweg 65 – toen aan de zuidzijde). De boerderijen Barts *15 (Twentseweg 61), Holtermans *16 (Twentseweg afgebroken), Dullink *11 (Twentseweg 71) en Derks *9 (Lemelerveldseweg 40) bleven katersteden. Derks kreeg wel, of had al, een deel van de bouwkamp. De Grote Rozeboom *6 werd ook vergroot met een deel van de bouwkamp. De in 1832 aanwezige katersteden Bartels *19 (Schoolbosweg 14) en Jonkers *10 (Lemelerveldseweg 43) bestonden waarschijnlijk nog niet bij de voltooiing der herverkaveling rond 1700. In de marke Heino werd de katerstede Venneman (Oude Rozeboomseweg 2) vergroot en door de aankoop van waarrechten verheven tot een volledig erf. Hier waren de nieuwere katersteden Martens of Sumpel (2e Spantmansweg 1), Volkers (Berkendijk 28) en Vrielink op 't Veld (Twentseweg 87) marke Heino. Hoewel de nieuwe volwaardige boerderijen geen gewaarde erven waren, konden deze meeliften met de waarrechten van Duyvelshuis*1 in de marke Dalmsholte en gebruik maken van de nieuw ontgonnen weidegronden. Alle nieuwe grote boerderijen, evenals katerstede Derks, hadden schaapskooien. Door het gebruik van de nieuw ontgonnen gronden was de markegrens ten noorden van de Twentseweg vermoedelijk toen al verlegd van de Twentseweg naar de lijn: Eikenlaan – Uilenbogaardsveld – Akkerweg. Daarover zijn geschillen opgetekend met de marke Dalmsholte. Met de marken Heino en Raalterwoold ontstonden door de ontginningen eveneens geschillen over de markegrenzen. Aan de noordzijde van de Twentseweg en oostelijk van de Schoolbosweg is er een stuifzandgebied geweest van beperkte omvang. Deze heeft men bedwongen door er bos te planten en hakhoutsingels aan te leggen. Hierop bevinden zich thans circa 30 recreatiewoningen.

Het Spijker Nikes

Bij het erf Duyvelshuis vinden we in oude gegevens de merkwaardige naam Nikes voor een spijker dat daarbij gestaan heeft. Deze naam, soms geschreven als Nixen, Nicksen, Nieks of Nyxen, is verklaarbaar uit het Engels. Daar betekent Nick de duivel (old nick, oude duivel). Een spijker was vroeger een (hoge) korenopslagplaats. In latere tijden werden dit buitenverblijven of jachthuizen. Voor de boerderij werd de naam Duyvelshoff gebruikt. Dit wijst er op dat er al een spijker stond. Nadat Jacob Vriezen in 1649 Duyvelshuis heeft gekocht, heeft hij er een spijker gebouwd mogelijk als vervanging van het oude spijkergebouw. Deze was bescheiden van omvang met 1 vuurstede. Wel lagen er grachten omheen. Spijker Nikes zal gebruikt zijn als jachthuis want voor 1700 werd er achter een sterrebos 'Het Nikes' aangelegd. Er kwamen eveneens landgoedlanen. Er woonden mensen in of bij dit spijker met de naam Spijkernieks. Er is meer bekend over de eigenaars van dit spijker. Jacob Vriezen, die in 1649 deze goederen had aangekocht, was burgemeester van Zwolle en eigenaar van de Aalshorst. Na zijn overlijden wordt zijn zoon Thijman Vriezen in 1684 eigenaar van Duyvelshuis. In 1682 wordt vermeld: 'Spijker op Duyvelshuis 1 vuurstede'. Thijman was geen eigenaar van de Aalshorst. Na Thijman Vriezen vererfden de Duyvelshuizer goederen op zijn dochter Thijmanna Vriezen, gehuwd met Steven Selbach, richter van Zuidlaren. In 1732 vererfden deze goederen weer op hun dochter Mechteld Johana Geertruida Selbach. Zij was gehuwd met haar achterneef Jacob

De plaats waar het spijker Nikes heeft gestaan

Vriezen, burgemeester van Zwolle en eigenaar van de Aalshorst. Zodoende kwamen de goederen in de Veldhoek weer onder de Aalshorst. Jacob Vriezen overleed in 1760 en de Wed. Selbach-Vriesen is de Aalshorst en het spijker wel blijven gebruiken. In 1776 liet zij het spijker Nikes afbreken. De goederen in de Veldhoek en ook de Aalshorst waren in 1760 overgegaan op haar dochter Mechteld Johanna Geertruida Vriezen. Zij was in 1752 gehuwd met Jan Willem de Famars. Zij hadden ook een huis aan de Melkmarkt te Zwolle. Dit echtpaar leefde in rijkdom en grote statie. Nadat in 1785 Jan Willem de Famars was overleden, verkocht de Wed. M.J.G. de Famars-Vriesen in 1786 en 1787 alle goederen in de Veldhoek: 14 erven, 9 katersteden en een paar dagloner bedrijfjes.

Boerderijverkopen na 1786

Het kerndeel van het Duijvelshuizer complex werd verkocht aan H.J.C. van Kempen, een koopman uit Zwolle. Hij verwierf in 1807 ook de Aalshorst. Dit complex boerderijen kwam daardoor weer bij deze buitenplaats. De andere 10 erven en een 6-tal katersteden werden merendeel door de bewoners gekocht. Na het overlijden van van Kempen in 1820 werden 4 erven, 3 katersteden en 1 daglonersbedrijfje bij het Duijvelshuis gekocht door textielfabrikant H. ten Cate uit Almelo. Een 2-tal daglonersbedrijfjes werden door de bewoners gekocht. Rond 1832 was men aan de noord- en oostzijde van de Twentseweg druk aan het ontginnen. Doordat markegronden werden verkocht, kwamen er ook mogelijkheden om nieuwe boerderijen te bouwen. In 1834 verwisselde het

Duivelshuizercomplex weer van eigenaar. Dit werd H.W. ten Hove uit Deventer. Vervolgens werden in 1859 al deze boerderijen aan de bewoners verkocht. De Zandsteeg (Lemelerveldseweg) werd in 1909 verhard. Ongeveer 250 meter voor het eind daarvan werd die weg naar het noorden afgebogen en over de grond van een gerooide singel gelegd in de richting van Doktersbrug. De laatste 250 meter van de Zandsteeg is nu een deel van de Strenkhaarsweg. In de haakse binnenbocht van de Lemelerveldseweg is daarna een winkel van Brouwer gevestigd. Rond 1950 werd die bocht in de Lemelerveldseweg naar de andere kant van deze winkel verlegd.

De Nieuwe Veldhoek

Tussen de Lemelerveldseweg, Schoolbosweg, Twentseweg, Kiekebosweggetje en de Verversweg bevond zich de Nieuwe Veldhoek. De naam geeft al aan dat dit gebied later ontgonnen is. Een groot deel was in 1800 nog heide. Toch waren er al vrij vroeg enkele oude bouwlanden in gebruik. Het erf Veldkamp *20 (Schoolbosweg) en Wildenberg (later Schotmans *25, Kleinjansweg 6) werden in 1456 al genoemd als leengoed van Otto van Rechteren. Ook de akkerbouwkamp van Moezewinkel aan de westzijde van de Kleinjansweg (afgegraven) is al vrij oud. Erf Moezewinkel *28 stond aan de zuidzijde van de Lemelerveldseweg in de marke Heino. De katersteden de Verver *33 (Verversweg 12) en Klein Moezewinkel (later erf Kleinjan, Kleinjansweg 1) behoorden tot de oude boerderijen. De Verver heeft tot 1845 gefungeerd als schuurkerk voor de katholieke bevolking. Evenals in de oude Veldhoek zijn er al voor 1700 rechthoekige kavels gemaakt waar rechte singels omgelegd zijn. Dit is geschied rond de bouwlanden van Veldkamp, Wildenberg, Moezenwinkel en de Verver in opdracht van Jacob Vriezen (van de Aalshorst). In 1795 bestonden de volgende katersteden al: 't Eilert *42 (Lemelerveldseweg 7), Kroepan *41 (Lemelerveldseweg 11), 't Stigt *38 (Lemelerveldseweg 15), Klemme *21 (Schoolbosweg 1) en Nieuwe Rozenboom *22 (herberg Twentseweg 59). Of de daglonershuisjes Reefman *30 (Veldhoekerweg), Poggebelt *31 (Veldhoekerweg 2) en Plakan *32 (Veldhoekerweg 4) er al voor 1830 stonden, is onduidelijk. Hoewel een groot deel van de heide na 1830 is ontgonnen, zijn er nadien niet zoveel boerderijen bijgekomen. Voor 1940 waren dat Lugtenberg *26 (Kleinjansweg 4), Roelofs *34 (Verversweg 10), Strijdveen *37 (Verversweg 4) en de Hutte *43 (Kroepanweg 1). De rest van de gronden is door bestaande bedrijven in gebruik genomen. Na 1945 zijn er boerderijen gesplitst en enkele nieuwe zijn er bijgekomen. In de 1e helft van de 20e eeuw zijn er in en naast een bosperceel langs de Lemelerveldseweg een 12-tal huizen *46 gebouwd, waaronder een café met speeltuin Aver Heino (nu de Veldhoek), een schildersbedrijf en een garagebedrijf.

De wegnamen van de Oude en Nieuwe Veldhoek

Aan de noord- en oostzijde van de Oude en Nieuwe Veldhoek loopt de Twentseweg. Voor de aanleg van de Rijksstraatweg Zwolle-Almelo in 1830 was dit de voornaamste verbinding tussen die plaatsen. De naam was toen de Grote weg van Kampen naar Osnabrück (Dld) * I. In het eerste deel van de serie Oud Boerenland is deze bij de Kloosterhoek wat uitvoeriger beschreven. Langs en deels door de zuidzijde van het gebied liep de Zandsteeg * A als onderdeel van een weg over een circa 15 km lange zandrug vanaf Harculo tot de Twentseweg. Vanaf Heino is dit nu de Lemelerveldseweg en de

Boerderij Schotmans Kleinjansweg 6

laatste 250 meter tot de Twentseweg de Strenkhaarsweg. Tussen de Zandsteeg en de Twentseweg zijn een aantal wegen te vermelden. Tegenover de uitrit van, na Lemelerveldseweg 42A *1 en *2 44, liep vroeger een weg over de Duijvelshuizerkamp * L en langs boerderij Dullink *11 (Twentseweg 71) naar de Twentseweg. Dit was de verbinding van Duijvelshuis naar Dalmsholte. Doordat die weg schuin over deze kamp liep, geeft dit aan dat die weg er al voor de herverdeling der gronden in de 17e eeuw gelegen moet hebben. Langs boerderij Duijvelshuis liep de Duijvelshuizerweg * G richting de veldgronden. Ongeveer 1200 m naar het westen was de Veltkampersteeg * F. Deze weg was genoemd naar het erf Veltkamp dat westelijk daarvan lag. Deze boerderij is afgebroken en op de gronden daarvan is een bos aangelegd van de NH kerk van Heino (het Kerkenbos) *41 ten

behoefte van de school te Heino. Vandaar de huidige naam Schoolbosweg. Ruim 700 m westelijker is de verbindingsweg, de Kleinjansweg, de vroegere Kleinjanssteeg * E. Deze weg is vernoemd naar de daaraan liggende boerderij Kleinjan *29 (Kleinjansweg 1). Bij de kruising van de Twentseweg – Haarweg – Kleinjansweg kwam ook de Knollesteeg * K uit. Deze weg was vernoemd naar de aanliggende boerderij de Knolle, nu de Veldhoekerweg. Halverwege de Kleinjansweg kwam vanuit de richting Heino de Verversteeg uit. Deze weg dankt zijn naam aan de boerderij de Verver *33 die daar aan lag. Dit is nu de Verversweg. Vroeger was deze weg na de eerste bocht na de Verver niet meer de Verversteeg * C, maar de Hogeweg of Beltweg * B door de Veldhoek. De Verversteeg* C liep wat noordelijker verder langs de boerderijen van Bakker (Verversweg 11) en

Kroepanweg 1, De Hutte

Grotenhuis (Verversweg 9). Deze weg werd ook wel de Lageweg door de Veldhoek genoemd. In de buurt van boerderij Bakker kwam het Kiekebosweggetje * D uit op de Verversteeg (Lageweg). Dit weggetje liep langs het land van Kiekebos, kruiste de Knollestee (Veldhoekerweg) en liep verder naar de Twentseweg en de Stoeven om uit te komen bij boerderij de Klumper (Stoevenweg 48). Tussen de Lemelerveldseweg en de Verversweg ligt ter hoogte van Aver Heino de Bosweg. Deze weg loopt langs een bosperceel dat vroeger veel groter was. Een verbinding tussen de Lemelerveldseweg en de Verversweg (Verversteeg) [C] bij de vroegere aansluiting van de Hogeweg [B], vormt de Kroepanweg, genoemd naar de boerderij Kroepan *41 (Lemelerveldseweg 11). De Verversweg en de Lemelerveldseweg kwamen vroeger bij elkaar op

de kruising met de Vlaminckhorstweg. Met de verharding van wegen is de van de noordzijde komende Oude Dalfserweg bij de Verversweg rechtdoor getrokken naar de Lemelerveldseweg. Het meest westelijk deel van de Verversweg is daarna vervallen. Nadien is de Rondweg daar door gelegd.

De boerderijen van de Oude Veldhoek

Boerderij nr.1 Duijvelshuis (1447) of de Meijer (1908) Lemelerveldseweg 42A familie Hardeman.

De akkerbouwkamp van Duijvelshuis is al zeer oud evenals de bijbehorende boerderij. De akkergrond werd vroeger door de plaggenbemesting steeds hoger. Bij het uitgraven van een bouwput voor een woning rond 1960, bleken onder de zwarte grond op 1 meter diepte, de voren van de ploeg nog terug te vinden. De grondpro- fielen van het esdek bleken gelijksoortig te zijn aan die van de Molenhoek te Heino toen die bouwrijp gemaakt werd. De eerste duidelijke vermelding stamt uit 1447 waar Aleph van Haren aan zijn zwager Frederick van Rechteren het recht van wederver- koop verleent na Aleph's overlijden voor een bedrag van 400 Rijnse guldens. Dit geeft aan dat dit al een groot erf was. Ter vergelijking: de erven Kreyenschot en Roesendall bij Heino werden toen samen op 600 Rijnse guldens geschat. Het erf Duijvelshuis was een leenerf van Rechteren. Aleph van Haren had in die tijd de hofstede de Bredenhorst in (achter)leen van van Rechteren. In 1471 en 1491 werd het Duijvelshuis weer vermeld vanwege de beslaglegging bij het huis Rechteren door een proces over de houtopbrengst. In 1511 werd er geschreven over de grove en smalle tienden van Duvelshoff en de pacht werd gezet op 28 mudde rogge. Dit geeft een indicatie van de oppervlakte bouwland van zo'n 15ha. Er was daarnaast ongecultiveerde grond in gebruik van de marke. Voor elke ha bouwland was ongeveer 9ha grond nodig voor vooral het weidevee (meest schapen). Duijvelshuis was gewaard (gerechtigd) in de marken Lenthe en Dalmsholte. Door vererving is dit erf van verschillende eigenaars (leenheren) geweest die tot 1649 steeds een band met Rechteren hadden. Door een betere ontwatering der lage gronden zullen ontginningen bij dit erf rond 1600 op gang gekomen zijn. De Heinose Vloegraven is toen doorgegraven tot in dit gebied. Door meer vee kwam er meer mest voor het bouwland beschikbaar. De bouwlanden op de Duijvelshuizerkamp * 5 werden groter gemaakt. Er konden meer boerderijen bijkomen en het was mogelijk om van katersteden grotere boerderijen te maken. De boerderij Roozeboom (later Kleine Rozeboom genoemd) werd afgesplitst. Hierbij werden de waarrechten in de marke Lenthe van Duijvelshuis ook gesplitst in ieder een halve waar.

Het tijdperk van de eigenaars Vriezen en de kooplieden.

In 1649 koopt Jacob Vriezen, ook eigenaar van de Aalshorst, alle erven in de Veldhoek inclusief Duijvelshuis aan. Hij is het die nog al wat veranderingen aanbrengt. Er wordt een nieuw spieker, genaamd Nikes (Duivel) naast de boerderij gebouwd. Deze mogelijke vervanging van een ouder exemplaar was van bescheiden omvang (1 vuurstede). Er werd een gracht omheen gelegd. Landgoedlanen werden aangelegd en een sterrenbos voor de jacht. De bouwkampen werden voorzien van brede rechte singels en de gronden herverdeeld. Er kwamen nieuwe boerderijen bij en kleine werden vergroot. Zo kreeg de herberg Grote Rozeboom *6 (Twentseweg 83) een stuk van het middendeel van de Duijvelshuizerkamp *5 toegewezen. Voor de mestvoorziening werden meer schapen gehouden. Dit leidde in 1651 al tot conflicten met de marke Raalterwoold. Deze hebben zich lang voortgesleept, tot 1793. Door vererving kende dit erf met spieker de navolgende eigenaren: 1684 Thijman Vriesen burgemeester van Zwolle (niet op de Aalshorst), zijn dochter Thijmanna Hendrina Friesen, gehuwd met Steven van Selbach, richter van Zuidlaren, 1732 hun dochter Machteld Johanna Geertruid Selbach gehuwd met Jacob Vriesen (haar achterneef),burgemeester van Zwolle en eigenaar van de Aalshorst. In 1760 werd hun dochter M.J.G. Vriesen eigenaar. Zij was gehuwd met Jan Willem de Famars. Dit echtpaar leefde in grote statie. Zij hadden hun huis in Zwolle en de

buitenplaatsen de Aalshorst en Zandwijk. Het spijker Nikes werd in 1776 afgebroken in opdracht van haar moeder. Dit was blijkbaar overbodig geworden. Na het overlijden van J.W.de Famars in 1785 verkocht de wed. de Famars-Vriezen in 1886 en 1887 haar omvangrijke bezit in de Veldhoek, waaronder ook Duijvelshuis. Dit erf met de omliggende boerderijen kwam in bezit van H.J.C. van Kempen, koopman te Zwolle. Voor het erf Duijvelshuis betaalde hij f 3900,-. Dit was nog een zeer groot erf, want voor erf en herberg Grote Rozeboom 6* betaalde hij f 6555,- voor erf Kleine Rozeboom f 3300,- en voor katerstede Dullink 11* f 1515,-. Na zijn overlijden in 1819 werden zijn goederen, waaronder Duijvelshuis, weer verkocht in 1820 aan Hendrikus ten Cate, koopman te Almelo. In 1834 kwamen deze in eigendom van Hendrik ten Hove uit Deventer. Vervolgens werd dit erf in 1859 door Jan ten Hove, koopman te Holtten, verkocht aan Harmen Morrenhof uit Gorsel. Daardoor vertrok in 1860 de laatste pachter van dit erf.

De pachters tot 1860

Van de pachters van Duijvelshuis is het navolgende bekend: Het verpondingsregister 1520 vermeld Hendrick op Duyvelshuis en het Quohier der Koningsvijanden 1583 Geert ten Duivelshuis. Hoofdgeld 1675 Jan Hendriks Duijvelshuis, vuurstedengeld 1682 idem. Doopboek Heino 1718 een kind van Willem Duivelshuis, in 1720 van Jan Dercks op Duiveldshuis, in 1730 van Gerrit Jansen Duijvelshuis. In de periode 1740-1749 laten Jan Roelofs en Margien Gerrits Duive(l)shuis 9 kinderen dopen. De volkstelling 1748 vermeldt dit echtpaar met 4 kinderen en 5 personeelsleden met het inwonend echtpaar Gerrit Hendriks – Hermgien Jansen. In 1760 leent Jan Roelofs geld op de voortvaring (inventaris). Bij verkoop 1787 Albertus en Gerrit Jansen pachter. Volkstelling 1795: Berent Jansen en Maggelt Jansen, huisvrouw, totaal 9 personen, Hoornbeestengeld 1799 Jan Duyvelshuis, 1801 Gerrit Jan Harms en Maria Gerrits. In 1805 boedelverdeling van Jan Gerrits aan Duivelshuis. De pachters 1805 tot 1840 is onduidelijk. Van 1840 t/m 1860 woont het echtpaar Evert Ganzeboom en Maria Groteboer er met 7 kinderen. Huisnr. B 301 wordt LB 357. Deze laatste pachter vertrekt in 1860 naar Raalte C 65 (Raarhoek-Linderte). In latere tijd wonen daarbij in het echtpaar J.W.Luttenberg – H. Ganzeboom. De fam. Ganzeboom werd daar de Duvel genoemd naar hun herkomst van het Duijvelshuis. De families Luttenberg aan de Lemelerveldseweg en de Berkendijk hebben die naam weer meegenomen. Dit was geen scheldnaam, zoals zij steeds dachten, maar een boerderijnaam.

Het Duivenhuis of Doevenhuis werd de Meyer

Als in 1859 Harmen Morrenhof uit Gorsel het Duijvelshuis voor f 8550,- koopt, wordt de naam van deze boerderij, waar hij zich met zijn gezin in 1860 vestigt Duivenhuis of Doevenhuis. Deze familie boert daar tot 1895. De opvolgende bewoners op K 406 zijn in 1879 G.Morrenhof, 1895 K 442 J. Tielbeke, 1908 G.Boerkamp, 1910 K 487, 1925 B 292, 1932 + B.Boerkamp. 1948 Lemelerveldseweg 42 B.Boerkamp, 1970 H.H.Boerkamp. Als in 1908 G.Boerkamp van boerderij de Meijerij (van de Kleine Wolthaar Posthoorn weg Lemelerveld) op het Duivenhuis komt, verandert de boerderijnaam in de Meijer. Deze boerderij was toen ± 40ha groot met 12ha bouwland waarvan 9ha op de grote Duijvelshuizerkamp, evenals in 1832. Ook boerderij Denneboom (Berkendijk 25) werd er bijgekocht. In 1916 werd boerderij de Meijer geheel weer als nieuw verbouwd. Omstreeks 1923-'24 werd het geheel gesplitst in 4 boerderijen. Zoon Johannes (Jans) kwam op boerderij Denneboom, zwager Antoon Oosterlaar (Cents Tone) bouwde een nieuwe boerderij op de plek van het vroegere

Kleinjansweg 8

Lemelerveldseweg 38 kippenhok

sterrenbos * 2(Lemelerveldseweg 44), Antonius (Antoon) bouwde op de kamp, vroeger toebehorend aan Grote Roseboom een nieuwe boerderij * 3(Lemelerveldseweg 69). Bernard bleef op de oude boerderij het 'Oale huus' (nu Lemelerveldseweg 42A). In 1951 is de oude boerderij de Meijer afgebrand en weer opgebouwd, nu met de voorgevel omgekeerd naar het oosten. Na de overdracht van de boerderij aan zoon Herman, is op de plek van de vroegere schaapskooi voor vader Bernard een nieuw huis gebouwd (Lemelerveldseweg 67). Bij verbetering van de Lemelerveldseweg is deze aan de andere kant van de winkel van Brouwer (Lemelerveldseweg 46) gelegd. In de binnenbocht bouwde Antoon Boerkamp een nieuwe boerderij (Lemelerveldseweg 71) toen zijn zoon Bernard op de boerderij kwam.

De veldnamen.

Op de plek van het oude spieker was de veldnaam de Hof * 1. Tegen de boerderij Duyvelshuis en de Lemelerveldseweg bevond zich de Langkamp ook Bergkamp * 2 genoemd. Dit was een wat hoger gelegen akkerbouwkamp. Dicht tegen de boerderij was het Kalverlaantie * 3 (kalverlandje). Daar zuidelijk van Lantermaat * 4. Dit was lage grond. Deze naam is mogelijk afgeleid van 'landheers maat'. Dat was dan de maat waarin vee van de eigenaar, verpachter werd geweid totdat deze dieren slachtrijp waren. Tegen de Duyvelshuiskamp * 5 aan de zuidzijde van de weg bevond zich Baasjesmaat * 6. Dit was maatgrond in gebruik bij de werkbaas van het landgoed. Daar oostelijk van was het Hooiland * 7. Zuidelijk daarvan De Leegte * 8. Dit was de meest laag gelegen grond. Op de akkerbouwkamp waren de veldnamen Bouwkamp * 29 en De Kamp * 30.

Boerderij nr. 2 (1924) Lemelerveldseweg 44 familie Ramaker

Op de plek van het vroegere sterrenbos behorend bij het spijker Nikes is door A.Oosterlaar, schoonzoon van G.Boerkamp, in 1924 een boerderij gebouwd. De boerderij werd afgesplitst van boerderij de Meijer. Veldnamen:De grond rond de boerderij droeg de naam de Stern * 11, naar het vroegere sterrebos. Westelijk daarvan was de naam Achter de Waterleiding * 12, doordat tegen 1960 de Vloedgraven verlegd is zodat deze grond achter die watergang kwam te liggen. Tegen de Oude Rozeboomseweg was de oude naam de Hooikamp * 10. Dit perceel droeg rond 1950 de naam de Leegte * 8. En daarnaast Baasie * 9. Dit geeft aan dat het ooit in gebruik is geweest bij de werkbaas van het landgoed Duyvelshuis met spijker Nikes.

Bewoners: 1924 K 487 A.Oosterlaar, 1930 B 281, 1948 Lemelerveldseweg 44, 1970 + H.B.Ramaker, 1985 + J.J.Ramaker.

Boerderij nr. 3 (1924) Lemelerveldseweg 69 familie Boerkamp

Op het perceel grond van de grote Duyvelshuiskamp *5, dat voor 1895 bij boerderij de Grote Rozeboom *6 gehoord heeft, is door A.Boerkamp een nieuwe boerderij gebouwd. Deze als afsplitsing van boerderij de Meijer *1. Later heeft zijn zoon deze boerderij overgenomen. Zelf heeft hij er een nieuwe boerderij naast gebouwd (Lemelerveldseweg 71) als varkensbedrijf. Achter de nieuwe boerderij was de veldnaam Schapenlaantie * 28. Bewoners: 1924 A.Boerkamp, K 486A, 1930 C 327, 1970 Lemelerveldseweg 47, 1970 B.G.Boerkamp, 1985 Lemelerveldseweg 69 + M.G.Boerkamp-Mijsters.

Winkel-woning nr. 4 (1913) Lemelerveldseweg 46 familie Brouwer

In de binnenbocht van de Lemelerveldseweg is in 1913 een winkel en woning gebouwd door W. Brouwer. Bij een wegverbetering is deze bocht veel vloeiender gemaakt. Hierdoor is dit pand aan de andere kant van de weg komen te liggen. De Strenkhaarsweg loopt er nu voor langs. Bewoners: 1913 K 446A W.Brouwer, 1920 K 492, 1925 C 324, 1930 C 328, 1948 + 1970 + 1985 H.Brouwer.

Kleine Rozeboom nr.5 (1649) of Zieleman Twentseweg 75 voorheen familie Louwerse.

Het erf Kleine Rozeboom is een der oudste, mogelijk het alleroudste, van de Oude Veldhoek van Lenthe. Het was gelegen op een strategisch punt waar enkele belangrijke wegen samenkwamen. De Twentseweg die van Kampen naar Osnabrück (Dld) * I liep kwam er langs. De Zandsteeg * A, komende van Harculo, kwam vlakbij op de Twentseweg uit en een weg over de Strenkhaar naar de Stappenbelt (en richting Ommen) begon bij dit erf (Buurtweg). De erfnaam doet denken aan een afsluitboom. Dergelijke afsluitbomen lagen altijd dicht bij de grenzen van een marke voor controle van mensen en vee. Bij deze boerderij was een gedeelte van de Duijvelshuizerkamp * 5 in gebruik. Deze akkerbouwkamp is na 1649, toen Jacob Vriezen van de Aalshorst eigenaar van alle boerderijen in deze buurt werd, geheel herverdeeld. De Kleine Rozeboom had ook een halve waar in de marke Lenthe. Over dit erf zijn niet veel gegevens bekend. Het behoorde tot het Duyvelshuizer complex, dat verschillende keren van eigenaar verwisseld is. In 1787 is het verkocht voor f 3300,- maar is wel bij de nieuwe eigenaar van de Aalshorst gekomen. In 1832 omvatte de boerderij ruim 8ha land. Hiervan was ruim 5ha bouwland en 1,5ha hakhout. Er was, zoals bij alle boerderijen, in de buurt een schaaapweide bij gelegen. De boerderij, volgens muurankers uit 1758, was geklasseerd klas 6. Voor een boerderij vrij hoge waarde. In 1834 is de Wed. Podt landeigenaar te Raalte eigenaar geworden. In de volgende jaren is de boerderij verpacht tot ongeveer 1900 toen een koper er van ook bewoner werd. In 1962 is de boerderij afgebrand en de bewoners hebben 2 nieuwe boerderijen gebouwd aan de andere zijde van het land tegen de Lemelerveldseweg (nr. 48 en 50). Op de plek van de oorspronkelijke boerderij is later een zomerhuis gebouwd door de fam. Louwerse. Rond het erf waren enkele veldnamen. Tegen de huidige Strenkhaarsweg is dat twee maal de Kamp * 13. Dit waren 2 akkerbouwkampjes die voor de landinrichting (± 2000) van elders wonende eigenaren waren. Door een eerdere verkoop waren die van de boerderij afgesplitst. Bij de oude boerderijplaats was de naam de Stappe * 14. De fam. Herms, die voor de brand hier boerde, had die bijnaam. Deze was van elders, Emmen bij Hoonhorst, meegenomen. In de hoek van de Lemelerveldseweg tegen de Twentseweg was de naam Woonwagenkampie * 15. Langs de Twentseweg was hier tot in 1940 en een korte periode na de oorlog een woonwagenkamp genaamd Het witte Hekke * 16. De boerderij werd ook Zielemans genoemd omdat tussen 1800 en 1850 hier de fam. Zielman heeft gewoond. Daarvoor werd ook wel de naam Rohendriks (1832) * 17 gebruikt, afgeleid van een bewoner Roosebooms Hendriks. Bewoners voor zover bekend: 1695 Hendrick Kleine Roseboom, 1722 + 1748 Willem Hendriks, 1761 Teunis Willems, 1784 Arent Teunis, 1787 Theunis Willems en Berend, 1799 Jan Klein Rooseboom, 1801 Arent Teunis, ± 1820 fam. Sielemans, 1825 fam. Zielman, 1840 LB 302 Hendrik Zielman + M.Dekker, 1850 H.Daalwijk, 1852 W.Overkamp, 1860 LB 359, 1867 D. Klumper, 1873 J.Jansen, 1883 H.Roerink + fam. Zunnebeld, 1894 K 408 J.W.Ulkeman, 1896 K 445 G.Morrenhof, 1920 K 491, 1924 J.Herms, 1925 C 322, 1930 C329, 1948 Twentseweg-

Strenkhaarsweg, 1950 + G.J.Herms, 1962 afgebrand, ± 1970 + 1985 Twentseweg 75 P.H.Louwerse. Dubbele woning: 1864 LB359A A.Gerritsen, 1869 H.Veltkamp + Th Veltkamp, 1974 J.W.Klompjan, 1890 K 408A, 1896 K 446 J.op 'Zand, 1911 J.G.Antonissen, 1918 H.Bovenmars.Nieuwe boerderijen: 1962 Lemelerveldseweg 48 G.J.Herms, Lemelerveldseweg 50 1962 + 1970 J.B.Herms, 1985 G.J. Endeman.Woonwagenkamp: Witte Hekke. Twentseweg tot 1940 J.Kuipers x H.Hendriks + fam. Weber.

Boerderij nr. 6 Grote Rozeboom (1649) of Oude Rozeboom Twentseweg 83 familie Van Dijk

Boerderij Grote Rozeboom was ook een herberg met brouwerij. Midden op de Twent- seweg stond een doorrijschuur voor de foerage van de paarden. De Twentseweg was voor de totstandkoming van de rijksweg Zwolle-Almelo (1832) een belangrijke verbinding tussen Zwolle en Twente. Over die weg kwamen nogal wat reizigers en de postkoets. Het zwaardere goederenvervoer ging vooral over de Hessenwegen langs Dalfsen en Ommen en over de Vecht. Het is niet duidelijk of de Grote Rozeboom van het eerste begin al een herberg is geweest. In 1862 waren er al wel 2 vuursteden. In ieder geval is na de aankoop door Jacob Vriesen van het hele gebied rond Duijvelshuis in 1649, dit erf aanzienlijk vergroot. Bij de herverdeling van de gronden werd een deel van de Duijvelshuizerkamp * 5 bij dit erf gevoegd. Dit waren de gronden die later behoorden bij de boerderij van A.Boerkamp *3 (Lemelerveldseweg 69). Voor de herberg met brouwerij was voor de verbouw van gerst en of hop meer grond nodig. Over de herberg is niet veel bekend. Alleen wat negatief nieuws. Het ging er niet altijd gemoedelijk aan toe. De waard van de Rozeboom moest in 1712 een hoge boete betalen omdat hij de 'nouvelles bode' (rondbrenger van officiële berichten) met een mes gestoken had. Aan de Twentseweg werd in de 18e eeuw nog een nieuwe herberg gebouwd in de richting van de Stoeven. Deze werd de Nieuwe Rozeboom *22 genoemd. De naam van de Grote Rozeboom veranderde daardoor in Oude Rozeboom. De Nieuwe Rozeboom was vermoedelijk een vervanging van de herberg Slikkebaard. In 1832 was de Oude Rozeboom circa 15ha groot en evenals de omliggende boerderijen eigendom van Hendrikus te Cate te Almelo. Er was 4,5ha bouwland en 9,5ha weiland bij. De rest was hakhout en erf. Voor een boerderij was de waardeklassering, klas 4, vrij hoog. De herberg, brouwerij en doorrijschuur werden wel meegerekend. Tot ongeveer 1859 is het een pachtbedrijf geweest. Rond deze boerderij waren de volgende veldnamen: De Maat * 18. Dit was de lage grond tegen de Vloedgraven. Tegen de Strenkhaarsweg waren er de namen Linthorststuk * 19 en Stuk van Brouwer * 20. In die tijd waren dit ook de eigenaren van die grond. Verder langs de Twentseweg waren de namen Linthorstweiland * 21 en Diezelstuk * 22. Dit was een weiland met veel distels. Bewoners:1682 Claas Geertsen in de Rozeboom, ± 1730 Harmann van den Aa-hospes (herbergier), 1787 Gerrit Overmars huurder, 1795 Hendrik Wienen hospes, 1816-1819 Roelof Bruggeman, 1820 Gerrit Jan Hendrikus Hemels, 1826 Hemels op Groote Rozeboom, 1840 B 303 H. Reimert, 1856 J.Fortuin, 1859 LB 358 E.Scheper-boer, 1867 E.Dijsselhof, 1890 K 407, 1897 + R. Dijsselhof, 1907 K 433 M.Zielman (verplaatst nieuwe boerderij), 1913 H.J.Linthorst, 1920 K 489, 1925 B 284, 1930 B 291, 1948 Twentseweg 33 Wed. van H.J.Linthorst, 1970 H.Linthorst, 1985 Twentseweg 83 M.B.J.van Dijk. Dubbele bewoning: (vermoedelijk de oude herberg) 1896 K 407A J. Reefman, 1905 B.J.Brouwer, 1907 K 444 A.Tuinman, 1908 H.J.Linthorst, 1913 G.H.Bekkink, 1915 H. Wilms, 1918 J.Heerink, 1920 K 490 G.Morrenhof , 1921 vermoedelijk afgebroken.

Boerderij nr. 7 (1913) Oude Rozeboomseweg 1 familie Zielman

In 1913 heeft Marten Zielman, die op de Oude Rozeboom boerde, op zijn aangekochte grond tegen de Vloedgraven een nieuwe boerderij gebouwd. In 1926 heeft hij aan de Berkendijk er 2,5 ha bijgekocht. Totaal werd het bedrijf toen 6,9 ha groot. De oude boerderij was in 1913 verkocht. Bewoners: 1913 K 442A A.M.Zielman, 1920 K 488, 1930 B 282, 1948 Strenkhaarsweg 1, 1970 + H. Zielman, 1985 Oude Rozeboomseweg 1 H.Zielman.

Boerderij nr. 8 Wienen (1682) of Wienboer Lemelerveldseweg 65 familie Oldenhof.

Boerderij Wienen blijkt al een oud erf te zijn want in 1682 wordt deze al genoemd met 1 vuurstede. Dit is eerst een katerstede geweest, gelegen aan de zuidzijde van de Lemelerveldseweg. Door de herverkaveling van de grote Duijvelshuizerkamp * 5 na 1650 is de oppervlakte land aanmerkelijk vergroot. Een grotere boerderij kon meer pachtopbrengsten leveren. De boerderij was van dezelfde eigenaar als die van Duijvelshuis *1 (Lemelerveldseweg 42A). In 1751 wordt naast eigenaar secr. Vriese ook Dr Eekhout en secr. Wiecherling vermeld. In 1786-1787 zijn alle boerderijen van de Aalshorst van mevr. De Famars-Vriezen verkocht. De meeste aan van Kempen. Boerderij Wienen zal in die tijd aan de bewoner verkocht zijn. In 1832 was Jan Wienen eigenaar met 10,5ha land waarvan 6,5ha bouwland. Hiervan lag 6ha op de Duijvelshuizerkamp *5. Ruim 3ha was weiland en 0,7ha bos en hakhout. De boerderij had een vrij hoge waarde (klas 6). Vrijwel op de doorgaande weg bevond zich een grote schaapskooi en naast het huis een kleine. Op deze boerderij waren vrij veel schapen nodig voor de mestproductie voor het bouwland. De boerderij is omstreeks 1928-1930 afgebroken en op de bouwland is een nieuwe gebouwd. Een veldnaam bij de boerderij is de Kaamp * 32. Bewoners: 1682 Albert Hermsen Wijnen, 1719 Harmen Wijnen, 1730 idem. Van 1726 t/m 1757 ook Hendrik Reiners, 1779 Jannes Jansen, 1783 Teunis Jansen, 1795 + 1799 Cornelis Wienen, 1832 Jan Wienen, 1840 LB 304 wed. M.Wienen-Koghel, 1850 D.Kogelman, 1860 LB 356, 1884 H.Kogelman, 1890 K405, 1910 K 441, 1920 K 486, 1925 B 286, 1930 B 293 afgebroken en herbouw, C 326A, 1928 + J.Kogelman, 1939 + G.J.Heerdink, 1940 H.Kogelman + J.Kogelman, 1948 Lemelerveldseweg 45 J. Kogelman, ± 1950 G.J.Kreileman, ± 1970 G.J. van den Berg, 1985 Lemelerveldseweg 65 D. van den Berg.

Boerderij nr.9 Derks (1663) Lemelerveldseweg 40 familie Grotenhuis.

Deze boerderij is volgens de markegegevens ongeveer gesticht in 1663. De Heinose Vloedgraven, die achter het land hiervan langsloopt, zal in die tijd gegraven zijn. Of als die er al was verbeterd. Er kwam daardoor meer weidegrond beschikbaar en kon er meer bouwland in gebruik worden genomen. Bij de herverdeling van de Duijvelshuizerkamp * 5 kreeg Derks 2ha bouwland. Daardoor was dit aanvankelijk een katerstede. De eigendomsgeschiedenis zal ongeveer dezelfde geweest zijn als de toen ernaast gelegen boerderij Wienen *8 Lemelerveld-seweg 40. In 1787 zal de boerderij in eigendom van de bewoner gekomen zijn. De boerderij, die zich nog steeds aan de zuidzijde van de Lemelerveldseweg bevindt, zal geleidelijk vergroot zijn tot een grotere boerderij. Er werden ook bouwlandpercelen gemaakt ter weerszijden van de boerderij. De oppervlakte van het bedrijf werd

even groot als dat van Wienen. Er was minder bouwland en de kwaliteit van de grond was wat minder. In 1832 was Jan Rozenboom eigenaar. De boerderij was 10,5 ha groot, waarvan 4,5 ha bouwland, 1,7ha weiland, 2ha heide en 1,7ha hakhout. Waardering gebouwen klas 7(normaal). Vrijwel midden op de weg (Zandsteeg [A]) stond een schaapskooi.

Bewoners: 1763 + 1799 Jan Derksen, 1795 Jan Alberts, 1832 Jan Rozenboom, 1840 B 300 Jan Rozeboom, 1860 LB 355 J.W.Rozeboom, 1890 K 404 wed. W.Rozeboom-Slotman, 1901 J.M. van Vilsteren, 1905 W.J. van Essen, 1910 K 440, 1917 K 485 T.Schakelaar, 1925 B 287, 1930 b 294, 1948 Lemelerveldseweg 40, 1970 + 1985 J.Grootenhuis.

Boerderij nr. 10 Jonkers (1663) Lemelerveldseweg 43 voorheen familie Luttenberg

Deze boerderij is rond 1663 gesticht. Als boerderij was dit een katerstede. De grond was niet erg vruchtbaar. Op wat lagere grond was daarom nieuw bouwland gemaakt. Naast boerderij was het een herberg. Er was relatief wat meer weidegrond bij deze boerderij. Voor de zelfvoorziening van levensmiddelen voor een herberg is dit niet vreemd. Deze boerderij had later een wat grotere omvang. In 1832 was de eigenaar Hendrikus Apeldoorn. De oppervlakte was toen 9ha waarvan 2,7ha bouwland, 2,5ha weiland, 2,5ha heide aan de Berkendijk en 1,3ha bos en hakhout. Een dennenbos van 1ha lag op het voormalig stuifzandgebied naast de boerderij. Vanaf 1904 vormde de fam. Luttenberg de bewoners met als bijnaam de Duvel. Dit is geen negatieve naam maar een boerderijnaam afkomstig van boerderij Duijvelshuis *1. In 1860 vertrok pachter E.Ganzeboom naar een boerderij in Linderte (nu Raarhoek). Hij nam de erfnaam de Duvel daarheen mee. Toen zijn schoonzoon, H.Luttenberg, naar boerderij Jonkers verhuisde, nam hij de oude erfnaam de Duvel daar mee naar toe. De vertrekkende fam .Holterman nam de erfnaam het Jonkertie mee met hun familienaam.

Veldnamen: aan de overkant van de Lemelerveldseweg was de naam Voorste land van Luttenberg * 23 en tegen de Veldkamperdijk Bestenkaampje * 24. Deze beste kaamp landbouwgrond was door de lagere ligging betere vruchtbare grond dan het bouwland op de voormalige zandverstuiving. Tegen de Veldkamperdijk bij de Vloedgraven lag de Maat * 25. Het stond in de winter vaak onder water. Dit had de naam Moögje * 26 en dit was een oppervlaktemaat 1,23ha.

Bewoners: 1763 de Jonker, 1795 Jan Willems, 1799 Jan Jonker, 1817 Hendrik Meulink (eigenaar), 1822 t/m 1840 Hendrikus Apeldoorn, 1840 B 309 A. Kleine Wolthaar, 1860 A.Beumer, 1877 LB 363 S. van den Enk, 1883 W.Holterman, 1890 K 403, 1898 Z.J.Wolfkamp, 1904 H.Luttenberg, 1910 K 439, 1920 K 484, 1925 C 326, 1948 Lemelerveldseweg 43 J.J.Luttenberg, 1970 Wed. G.W. Luttenberg-Vasten- avond, 1985 W.M. Luttenberg – Reimink.

Boerderij nr. 11 Dullink (1732) Twentseweg 71 familie Holsappel

De boerderij is niet zo oud als de andere erven in de Oude Veldhoek. Volgens markegegevens is er getimmerd in 1732. Op een gevel van het oude huis, nu schuur, staat het jaartal 1739. Het lijkt er sterk op dat het eerst een katerstede van een schaapherder is geweest. Een schaapskooi van Duijvelshuis * 1 (Lemelerveldseweg 42A) lag er vlak bij op markegrond. Dullink had alleen grond tegen de grote akker-bouwkamp, maar er niet op. De 2ha bouwland bij huis was ontginningsgrond van slechte kwaliteit. Tot 1848 behoorde deze boerderij tot dezelfde eigenaar als de omliggende boerderijen. Geleidelijk is dit een grotere boerderij geworden door toevoeging van

Boerderij Schotmans, Kleinjansweg 6 2e blok nieuwe veldhoek

ontginningsgronden aan de noordzijde van de Twentseweg. In 1832 was de eigenaar Hendrikus ten Cate uit Almelo. De boerderij was toen 10,5 ha groot, waarvan ruim 4ha bouwland en 3,5 ha bos en hakhout. In 1848 is de boerderij verkocht met 13 ha grond. Een veldnaam ten noorden van de Twentseweg en bij de Lemelerveldseweg (die lag er toen nog niet) was Nieuwenkamp * 27. Over Dullink is ook geschreven in Omheining 1981 nr.2 Bewoners: 1763 Jannijs Dullink + Gerrit Hendrks van der Kolk, 1787 + 1795 Hendrik Derksen, 1799 Seine Dullink, 1840 B 305 E. Dullink + M.Meulink, 1850 M.Meulink, 1860 LB 360, 1878 + H.J.Zielman, 1890 K 409 H.J.Zielman, 1910 K 447, 1920 K 493 + J.W. Holsappel, 1925 C 323 J.W. Holsappel, 1930 C 330, 1948 Lemelerveldseweg 49, 1970 + M.Holsappel, 1985 Twentseweg 71.

Boerderij nr. 12 Schrijvers (1675) Twentseweg 67 familie Huijsmans

Boerderij Schrijvers zal eerst een katerstede geweest zijn die bij de bezittingen van Rechteren en Aalshorst heeft gehoord. In de 2e helft van de 17e eeuw is door de herverkaveling bij deze boerderij 4,5ha van de grote Duyvelshuizerkamp*5 gevoegd. Vervolgens is daarbij nog 1ha bouwland op ontginningsgrond bijgekomen. Al rond 1700 was deze boerderij in eigendom van de fam. Scriverius, mogelijk eerst als leengoed. Zijn schoonzoon A.Hanselaar werd in 1712 als eigenaar vermeld. Aan of in de boerderij was een landheerskamer. Deze werd gebruikt als zomerverblijf en soms als jachthuis door de eigenaar. De boerderij was toen 12,5ha groot waarvan 5ha bouwland, 2ha hakhout en 5ha woeste grond. In 1751 was de wed. Hanselaar nog eigenaresse maar verkoopt het aan Joannes Scriver. Lambert Schrijver heeft deze boerderij later in eigendom verworven. Hij woonde er omstreeks 1780. De boerderij is vergroot, want in 1832 was er 7,5ha bouwland bij. Om deze van voldoende mest te voorzien was er nogal wat vee nodig. Bij de boerderij stond dan ook een grote schaapskooi. Naast eigen hooiland en heide was er op markegrond in Dalmsholte ruimte om schapen te weiden. In 1832 behoorde 16 ha tot deze boerderij. Van de 7,5ha bouwland lag er 4,5 ha op de Kamp * 32. Een gedeelte bouwland westelijk van het huis had de naam Westerkaampie * 31. Er was toen 5ha weidegrond aan de overzijde van de Twentseweg op ontginningsgrond. Verder was er ruim 1ha hakhout en bijna 2,5ha heide. Gebouwen klas 5, een redelijk hoge waardering. In jaren daarna is de boerderij door toevoeging van ontginningsgrond en aankoop in Dalmsholte nog vergroot tot 23ha. In de 19e eeuw werd er meer op melkkoeien overgeschakeld. Overigens was er in 1845 nog een schaapherder in dienst. Toen in 1917 de fam. Huysmans vanuit Hilligersberg bij Rotterdam naar deze boerderij kwam, leek dit voor hen een soort emigratie. Alles werd met de stoomtrein vervoerd. De koeien werden vanaf het station te Lemelerveld naar de Veldhoek gedreven. Akkerbouw kenden deze mensen niet zo goed. Door de lichtere grondsoort was de omschakeling erg groot. Met hard werken hebben zij het wel gered. Ze werkten ook met een rosmolen (paardenmolen) met een grote wiek zonder dak voor de aandrijving van de karmolen, een mangelwortelmachine en hakselmachine die in de boerderij stonden. Bewoners: 1675 Hermen Teuns, 1682 Herman Teunissen, 1712 Jannes Hermsen, 1730 Herman op Schrijver, 1749 Joannes Jansen, 1780 Lambert Schrijver, 1795 Lambert Jansen, 1832 Wed. van Lambert Schrijver, 1804 B 306, 1860 LB 361, 1875 wed. M.Schrijver-Blankvoort + H.Spijkerman, 1882 G.Kogelman, 1888 K 410 H.Schipper, 1910 K 448, 1911 H.A. Schrijver, 1917 k 494 P.Huysmans, 1925 C 324, 1930 C 331, 1939 E. Huysmans, 1948 Twentseweg 31, ± 19780 Twentseweg 67 P.A. Huysmans.

Boerderij nr. 13 Westerkamp (1675) Twentseweg 65 familie Koenjer

De naam van de boerderij geeft aan dat deze de meest westelijke boerderij van de grote Duijvelshuizerkamp * 5 was. Daar ligt echter boerderij Middag * 14 (Twentseweg 63). Mogelijk is die later ontstaan. Beide boerderijen waren er al in 1675. Voor die tijd werden de meeste katersteden niet vermeld. Al voor de herverkaveling van de gronden na 1750 had Westerkamp de boerderij al wat vergroot door voor 1722 11 schepel grond (1,4ha) aan te graven (ontginnen) van de marke. Bij de herverdeling werd dit een grote boerderij met 3,75ha bouwland op de grote kamp. De boerderij was in 1751 van secr. Vriezen van de Aalshorst en is rond 1787 verkocht aan Stenvert Wed. Hanselaar. Zij was ook eigenaar van de naastgelegen boerderij Schrijvers. Door de bewoner Hendrik Westerkamp is later deze boerderij in eigendom verworven. In 1832 was dit een grote boerderij met 17ha grond, onderverdeeld in 8ha bouwland, 6ha weiland en 3ha heide. Van het weiland lag 3ha in het Lierderbroek. De boerderij had klas 6, normaal voor deze omvang. Er stond een grote schaapskooi bij en tegen 1845 was er nog een schaapherder in dienst. Door de grote oppervlakte veldgronden in deze omgeving, de Hoge Haar, Dalmsholte en de Strenkhaar zijn op de boerderijen in de Oude Veldhoek nog lang schapen gehouden. Daarna is meer overgegaan op het houden van rundvee en minder op de varkenshouderij. Door de plaggenbemesting is het zwarte gronddek op de bouwkamp bij Westerkamp plaatselijk 1,2 meter dik. In 1909 is de boerderij met 8ha grond gekocht door Hendrikus Koenjer, een zoon van de buren. Hij werd altijd Middag Dieks genoemd naar de boerderij waarvan hij afkomstig was. Hij heeft er 8ha veldgrond bijgekocht voor f 5,- per ha en deze werd ontgonnen voor f 20,- per ha. Voor de bemesting heeft hij met paard en wagen paardenmest (stratenmest) uit Zwolle gehaald. Hij hield ook ± 200 kippen. Gebruikelijk was dat er bij de boeren zo'n 30 à 40 kippen rondliepen. In 1924 is er een nieuwe boerderij gebouwd. Het bedrijf is daarna geleidelijk uitgebreid tot 90 melkkoeien. Een veldnaam was De Kaamp * 33 en aan de westzijde tegen de Twentseweg was dat De Brink * 34. Dit was een omheind landje voor de kalveren. Bewoners: 1675+ 1682 + 1730 Willem Westerkamp, 1732-1739 Jan Westerkamp, 1774 tot 1800 Hendrik Jan Jansen Westerkamp, 1832 Hendrik Westerkamp, 1840 B 308, 1850 B.Westerkamp, 1855 B.Eikenaar, 1860 LB362, 1887 K 411B.J.Eikenaar, 1909 K 449 H.Koenjer, 1920 K 495, 1925 C 325, 1930 C 332, 1948 Twentseweg 29,, 1970 + H.Koenjer(jr.), 1985 Twentseweg 65 H.Koenjer.

Boerderij nr. 14 Middag (1675) Twentseweg 63 familie Elshof

Boerderij Middag is al een oude katerstede, vermeld in 1675. Deze behoorde, evenals de gehele buurt, aan secr. Vriezen van de Aalshorst. Dit erf werd een grote boerderij doordat bij de herverdeling van de Duijvelshuizerkamp *5 5,5 ha hieraan werd toebedeeld. Rond het bouwland werd veel hakhout ingeplant mede vanwege de vroegere zandverstuiving aan de zuidwest zijde van het bouwland. De opbrengst van het hakhout was doorgaans bestemd voor de grondeigenaar. Omstreeks 1787 is de boerderij verkocht aan Dr. Eekhout en secr. Wicherlink. Later is de boerderij aan de bewoners verkocht. In 1832 was Derk Kogelman eigenaar van de boerderij met 9 ha grond waarvan 6ha bouwland en ruim 2 ha hakhout. Er was geen weiland bij maar wel een stukje schaaapweide met een schaapskooi. Aan de overzijde van de Twentseweg op markegrond van Lenthe en Dalmsholte hadden de schapen voldoende ruimte om te weiden. De gebouwen waren vrij hoog gewaardeerd, klas 6. De Kappersweg tegenover deze boerderij is genoemd naar de latere bewoners

Kappert, die oorspronkelijk de veldgronden daar gebruikten. Veldnamen aan de zuidzijde van de boerderij waren Veur 't huus * 35 en daar achter de Kamp * 36.

Bewoners: 1675 +1682 Evert Middag, 1695 +1705 Hendrik Middagh, 1723 t/m 1737 Jan Middag + 1730 Evert Middag, 1763 + 1765 Jan Berends op Middagh, 1765 tot 1780 Gerrit Middag, 1792 + 1795 Berend Gerrit Middag, 1796 – 1798 Fennigje Berents wed. Middagh, dan Evert Jans, 1811 + Jacob Nicolaas Böhmen (xBerendina Berents), 1821 F. Nijkamp, 1832 Derk Kogelman, 1840 B 312, 1850 H. Schotman, 1860 LB 366, 1869 + H.Koenjer, 1885 K 412 H. Klein Kamphuis, 1890 H.Schotman, 1910 K 450 H.Klein Kamphuis, , 1919 K 496 G.Kappert, 1925 C 326, 1930 C 333, 1948 Twentseweg 27 G. Meijerink, 1985 Twentseweg 63 A.H.Elshof.

Boerderij nr.15 Barts (1832) of katerstede Beltmans (1682) Twentseweg 61 voorheen fam. Schothans.

Deze boerderij was in 1682 een katerstede behorend bij erf Middag *14 (Twentse-weg 63) met de naam Klein Middag. Ook hier de eigenaar secr. Vriezen. Tegen 1787 zijn al deze bezittingen verkocht. In 1789 koopt Jan Willem Jonkers de katerstede 't Middag van Herman Queijssen te Zwolle voor f.900,-. Deze werd weer doorverkocht aan Hendrikus Lammersboer, landbouwer te Raalte (Grote Aafst Hogebroeksweg). Er waren steeds pachters op dit bedrijf. Rond 1800 werd deze boerderij 'katerstede Beltmans' genoemd naar het beltengebied, een stuifzandgebied dat richting de Lemelerveldseweg lag. Daarna is dit een katerstede bij erf Holtermans (afgebroken) geworden met dezelfde eigenaar als van dat erf. In 1832 was dit een boerderij met 3ha grond en de bewoner Theunis Wallink was daarnaast eigenaar van 1,5ha weiland aan de overzijde van de Twentseweg. Bij de boerderij lag 2ha bouwland, 0,5ha hakhout en bos en 0,3ha tuin. Bij de boerderij stond een schaapskooi en de waardering van het geheel was klas7 (normaal). In 1850 werd de boerderij bewoond door de eigenaar die er in 1863 3,8ha weiland bijgekocht heeft. De boerderij is daarna in 1864 met 7,2ha weer verkocht. Het bouwland aan de zuidzijde had de veldnaam Veur 't huus * 37. Bewoners: 1682 Derk Hendriks op Klein Middag, 1789 Gerrit Jansen, 1795 Jannes Jansen op de Belten., 1799 Hendrik Beltman, 1832 + 1840 Theunis Wullink, 1840 B 310, 1850 H.Lammersboer, 1860 LB 364, 1861 A. Velderman, 1864 F.W.Bartels, 1890 K 414 + G. Schothans, 1910 K 451 G. Schothans, 1920 K 497, 1925 C 327 + G.J. Schothans, 1930 C 334, 1948 + 1970 Twentseweg 25 G. J.Schothans, 1985 Twentseweg 61 J + H.Schothans.

Boerderij nr 16 Holtermans (1799) of erve Belt (1650) Twentseweg achter nr. 61 afgebroken.

Deze boerderij lag in een gebied naast een bedwongen zandverstuiving. Rond de vlakste delen van het terrein waren veel hakhoutwallen aangelegd en op het gedeelte met zandbelten waren bossen aangeplant. Als katerstede dateert deze boerderij al van voor 1650. Bij de herverdeling van de grote Duyvelshuizer bouwkamp door Jacob Vriezen, die daarna plaatsvond, was bij deze boerderij ruim 3 ha toegevoegd. Bij deze boerderij lag al ongeveer 2ha bouwland. Ook zijn er in de loop der jaren stroken bouwland in het beltengebied aan toegevoegd. De boerderij werd in 1718 vermeld als op het Beltmans waar Derk Belt woonde. Rond 1787 is erve Belt door mevr. Famars-Vriezen verkocht aan burgemeester Queijssen. Vervol-gens wordt in 1799 erve Belt Derks verkocht aan Derk Holterman voor f 3550,-. In 1817 wordt Jan Holterman eigenaar. Ook in 1817 wordt de naast deze gronden gelegen boerderij Jonkers * 10 (Lemelerveldseweg 43) verkocht door Jan Jonker. Mogelijk is dit

Klein Aver Heino Lemelerveldseweg 20

Verversweg 10

dezelfde persoon. In 1832 bezat Jan Holterman 12ha land , opgedeeld in 6ha bouwland, 1ha weiland en bijna 5ha hakhout en bos. Hij was geen eigenaar meer van de boerderij waarin hij blijkbaar woonde. Hiervan was Hendrik Lamersboer uit Raalte (Grote Aafst Hogebroeksweg) eigenaar. Die bezat daarnaast 8,5ha grond waarvan 6,5ha bouwland inclusief de 3 ha op de grote kamp en ruim 1,5 ha hakhout en bos. De boerderij was gewaardeerd klas 7 (normaal). Bij de boerderij stond een schaapskooi. In 1870 werd het erve Holtermans verkocht door G.J.Holterman. kopers van de boerderij, met 15ha van het land, waren Albert en Arend Jan Lammers voor f. 2650,-. De andere slechte zandgronden werden aan anderen verkocht en met bos ingeplant. Hier bevinden zich een 27 zomerwoningen. In de 20e eeuw is de boerderij verkocht en afgebroken. Daarna is op het land aan de Schoolbosweg een nieuwe boerderij gebouwd. Zie boerderij nr. 17.

Boerderij nr.17 Schoolbosweg 10 (1916) nu Camping Heino

De grond van de Camping Heino aan de oostzijde van de Schoolbosweg behoorde vroeger bij boerderij Holtermans *16. Deze heeft achter op het terrein gestaan en is in de 20e eeuw afgebroken. Ook de grond van boerderij Barts*15, Twentseweg 61, behoort ook bij dit terrein. Na de afbraak is er aan de Schoolbosweg door de fam. Kreileman nieuw gebouwd. Tegen 1980 is hier een camping gekomen. Een veldnaam achter de boerderij was de Leegte * 38. Dit is de laagte, laag liggende grond.

Bewoners: boerderij Holtermans en nr. 17: 1718 Derk Belt, 1730 Hannes Gerrits. 1773 Bartus Willems, 1795 Derk Jansen, 1799 Derk Beltman, 1799 Derk Holterman, 1832 Jan Holterman, 1840 B 311, 1850 G.J.Holterman, 1860 LB 365, 1872 A. Lammers, 1878 G.Oosterlaar, 1887 K 415 A. van der Kamp, 1916 B.Kreileman,1920 K 498, 1925 C 330, 1930 C 337, 1948 Schoolbosweg 2 G.A. Oosterwechel, 1985 B.A.M. Lutte Camping Heino, ± 1990 Schoolbosweg 10.

Boerderij nr. 18 Schoolbosweg 12 (1927) voorheen familie Horstman

Op grond van boerderij Bartels *19 (Schoolbosweg 14) is ongeveer 1927 een nieuwe boerderij gebouwd waarbij gronden van de oude boerderij zijn bijgevoegd.Bewoners: 1927 C 329 G.J. van der Kolk, 1930 C336, 1940 + J.J.Hoogeland, 1948 + 1970 + 1985 Schoolbosweg 4, G.J.Horstman, ± 1990 Schoolbosweg 12.

Boerderij nr. 19 Bartels (1697) Schoolbosweg 14 familie Oldenhof

Boerderij Bartels was een katerstede waarvan een vermelding uit 1697 bekend is. Door ontginning van land en aankoop van grond in het Lierderbroek, is deze boerderij geleidelijk vergroot tot een flinke boerderij. Er zal eveneens wat markegrond in gebruik geweest zijn. In 1832 was Jacob Bartels eigenaar. Van de 12ha was 5ha bouwland, 5,5ha hooi- en weideland, 0,5ha hakhout en 0,8ha heide. Het hooiland, 5ha lag in het Lierderbroek (perc.E 30). De boerderijwaardering klas 7 was normaal. Bewoners: 1697 Jan Bartels, 1718 Hendrik Bartels, 1751 Jan Albert Bartels, 1784+1795+1799 Hermanus Jansen Bartels, 1824 + 1832 Jacob Bartels, 1887 K 416 + H,J, van der Kolk, 1894 H.J. van der Kolk, 1910 K 455, 1921 K 499 + B.J. van der Kolk, 1925 C 328, 1930 C 355, 1932 B.J. van der Kolk, 1948 Schoolbosweg 6, 1970 + M. Oldenhof, 1985 M. Oldenhof, ± 1990 Schoolbosweg 14.

De boerderijen van de Nieuwe Veldhoek.

Boerderij nr. 20 Veltkamp (1456) Schoolbosweg westzijde, afgebroken

In de middeleeuwen waren er maar twee grote erven aan de oostzijde van de Veldhoek van Lenthe. De ene was Duijvelshuis *1 (Lemelerveldseweg 42A) en Veltkamp aan de huidige Schoolbosweg ongeveer 150 meter vanaf de Lemeler-veldseweg. Veltkamp was net iets later ontstaan op het veld dan Duijvelshuis. De naam Veltkamp geeft duidelijk een ligging weer. In 1456 was het al een groot erf want er moest een jaarrente (pacht) van 12 mud rogge aan Otto van Rechteren afgedragen worden. De pacht was meestal 1/3 van de opbrengst. Bij de verponding van 1520 werd het erf van Bernt ten Veltkamp, met eigenaar jonker Seyger van Rechteren aangeslagen voor 28 mud. Veltkamp is ontstaan op een redelijk vruchtbaar deel van de veldgrond. De geschiedenis van dit erf is eveneens gedeeltelijk beschreven in Omheining 1989 nr. 3. Omstreeks 1600 lag een deel van het bouwland woest (braak). Dit kwam mogelijk door de oorlogshandelingen in die tijd. Wel waren er 3 paarden, 1 varken, 100 schapen en 1 ieme (bijenstal). Dit verklaart ook de vermelding dat er toen een Wermelt op ten Veltkamp was met een 'catterste' katerstede groot 6 mudde, 2,5ha. Een kleine boer had toen een deel van het bouwland in gebruik. Vermoedelijk de in 1832 vermelde boerderij Klemme *21 (Schoolbosweg 1). De boerderij is eerst van de van Rechteren familie geweest. Daarna de fam. Vriezen van de Aalshorst tot 1787. De pachter Jannes Veltkamp koopt dan dit erf voor f 2905,- van de Wed. S.G. Douaniere de Famars-Vriezen. In 1803 koopt hij ook de Veltkamper tiende, een oorspronkelijke belasting, er bij voor f 555,- van de nationale domeinen. In 1832 was Jannes Uitzetter eigenaar van de boerderij met 23ha grond. Hiervan was 11 ha bouwland en 6,5 ha weiland waarvan 4ha in het Lierderbroek bij de Bil en 2ha tegen de vloedgraven. Verder was er 2,5 ha hakhout en bos en 2,5ha heide. De boerderij was klas 4 door de grote bedrijfsgebouwen waarbij een grote schaapskooi behoorde. Deze boerderij had weiderechten in de marken Dalmsholte, Lenthe en Heino tegen de Krieghuusbelten. Door de aankoop van dit erf in 1787 met rechten (1803) en meerdere gronden, was dit financieel blijkbaar te hoog gegrepen. In 1836 wordt dit erf weer verkocht aan L.J. Rietberg te Zwolle voor f 6900,-. Het voordeel hiervan was dat Rietberg in 1844-1846 goedkoop ontginningspercelen in Dalmsholte kon kopen en bij dit erf voegen. Dit was circa 8ha voor f 325,-. Later kocht Rietberg daar nog een 46ha voor f 4780,-. In 1870 verkoopt de Wed.G.H.Rietberg-Zebinden dit erf Veltkamp weer met 60ha grond. De gronden die wat verder weg liggen werden aan verschillende kopers verkocht. Het erf met bijna 14ha werd aangekocht door G.J.G Vidal de St Germain, burgemeester van Heino, wonend op 't Relae. De boerderij werd daarna afgebroken en zo'n 11ha werd ingeplant met bos. Vidal de St Germain had een testament gemaakt waardoor na zijn overlijden deze bossen in eigendom kwamen van de N. H. kerk te Heino. De opbrengst was bestemd voor de Christelijke school. In 1940-1943 is de grond herontgonnen door de Grontmij te Zwolle. De werknemers constateerden dat er een 1 meter dikke laag zwarte teelaarde onder de bosgrond zat. De veldnamen bij deze boerderij waren Bouwland * 39 en Veldkamperkamp * 40, dan Kerkebossen * 41 overgaand in Schoolbos * 42.

Bewoners: 1520 Bernt ten Veltkamp, 1583 Herman op den Veltkamp, 1601 Henrik op ten Veltkamp, 1675 + 1682 Wed. van Jacob Veltkamp. 1730 + 1751 Hendrik Veltkamp, 1748 + Willem Derksen, 1787 + 1795 + 1800 + 1806 Jannes Willems Veltkamp, 1832 Jannes Uitzetter, 1840 B 298 Z. Bosch, 1853 G.Jansen, 1860 LB 353, 1870 H.Jansen, 1871 verlaten en afgebroken.

Boerderij nr.21 de Klemme (1794) of katerstede Slikkebaard (1675) Schoolbosweg 1, Penninkhof
Boerderij de Klemme zal als katerstede een afsplitsing zijn van het erf Veltkamp * 20 (Schoolbosweg). De akkerbouwkamp van de Klemme en Nieuwe Rozeboom (Twentseweg 59) sluit aan bij de bouwkamp van Veltkamp. Daarnaast was er in 1601, toen het bouwland van Veltkamp door oorlogshandelingen braak lag, een vermelding van Wermelt op ten Veltkamp met een katerstede groot 6 mudde, 2,5 tot 3 ha. Hij kan een deel van het braakliggend land gebruikt hebben. Daarna is deze boerderij, na ontginningen van omliggende veldgronden, gesplitst in 2 boerderijen: de Klemme en Nieuwe Rozeboom *22. Beide werden in 1675 Slikkebaard genoemd. Dit duidt er op dat de bewoners afkomstig waren van herberg Slikkebaard. Waar die precies stond is nog niet duidelijk. Op de Klemme woonde toen Willem Slikkebaart. In 1787 koopt Gerrit Overmars beide boerderijen van de Wed. de Famars- Vriezen. Vervolgens koopt Hendrik Hendriks Klemme in 1794 de katerstede Slikkebaart voor f 1005,-. Hij was vermoedelijk de pachter. In 18132 was de boerderij 5,5ha groot, waarvan ruim 2ha bouwland tegen de Schoolbosweg gelegen, 1,5ha weiland met 1,5ha heide meest aan de overzijde van de Twentseweg. De boerderij, eigendom van de Wed. van Hendrikus Klemme, was gewaardeerd klas 7, normaal. In 1844 verkoopt de fam. Klemme de boerderij aan Jan Rozeboom voor f 975,-. Een gebied aan de zuidzijde had de veldnaam 't Kaampie * 43.

Bewoners: 1675 + 1682 Willem Slikkebaart, 1794 Hendrikus Hendriks Klemme, 1822 Hendrikus Klemme, 1832 Wed. van Hendrikus Klemme, 1840 B 297 H.Klemme, 1845 D.T.Wijnhout, 1860 LB 352, 1867 + J.Wijnhout, 1874 + D.J.Berendijk, 1877 D.T. Wijnhout + D.J. Berendijk, 1884 H. Kogelman, 1890 K 417, 1910 K 456, 1912 J.J.Roelofs, 1920 K 500, 1925 C 331 J.J.Hoogeland, 1930 C 338, 1948 + 1970 Schoolbosweg1 M.Penninkhof, 1985 L. Slurink + M.Penninkhof.

Boerderij nr. 22 Nieuwe Rozeboom (1787) of Slikkebaart (1675) Twentseweg 59 familie Holterman

Boerderij Nieuwe Rozeboom is vernoemd naar de herberg Oude Rozeboom *6 (Twentseweg 83). In beide was een herberg gevestigd totdat in 1830 de herbergfuncties verdwenen door de aanleg van de Rijkstraatweg Zwolle-Almelo. Als verbindingsweg had de Twentseweg toen afgedaan. De boerderij die bij de Nieuwe Rozeboom hoorde, was al voor 1675 een afsplitsing van boerderij Klemme *21 (Schoolbosweg 1). Beide boerderijen werden tot 1787 erf Slikkebaart en katerstede Slikkebaart (Klemme) genoemd. Er lag oorspronkelijk al een herberg Slikkebaart langs de Twentseweg. Waar die gestaan heeft is niet bekend. In 1787 koopt Gerrit Overmars, afkomstig van de Grote Rozeboom *6, de twee boerderijen Slikkebaart van de fam. Famars-Vriezen. Op de ene katerstede (Klemme) blijft een pachter boeren. Voor het andere erf betaalt hij f 2550,- en gaat er zelf wonen en wordt Hospes (herbergier). De naam wordt dan Nieuwe Rozeboom. Of er daarvoor al een herberg was is niet duidelijk geworden. De hypotheekhouder was Helmich uit Zwolle. De "*herberge bouwerije met koestal en wat vaatwerk in de schuur*" werd in 1794 aangekocht door Willem Veesters voor f 2500,-. Zijn schoonzoon Hendrikus Benedijk wordt in 1795 hospes op de Nieuwe Rozeboom. Een nieuwe eigenaar werd Hendrikus Wienen in 1820 met een hypotheek van Helmich. De erfgenamen van Hendrikus Wienen verkopen in 1822 dit erf met herberg aan Helmich. Pachter op het erf is dan

Hendrik Jolink. In 1832 is M.Helmich uit Zwolle nog steeds eigenaar. Er hoorde bijna 8ha land bij, waarvan 5,3ha bouwland, 1,6 ha weiland en 0,5ha hakhout. Waardering gebouwen klas 6, door de herberg vrij hoog. Midden op de Twentseweg stond een doorrijshuur. De veldnaam Nieuwe Hospes * 44 (nieuwe herberg) vonden we op de bouwkamp tegen die van Klemme en Veltkamp.

Bewoners: 1675 + 1682 Jan Jacobsen Slikkebaart, 1787 Gerrit Rozeboom, 1794 Willem Veesters, 1795+ 1802 + Hendrikus Benedijk, 1820 Hendrik Wienen, 1822-1823 Hendrik Jolink, 1840 B 296 G, Elsmann, 1850 Wed. W.Elsman-Doevelaar, 1860 LB 351, 1878 H.Elsman, 1890 K 418, 1910 K 457 W. Holterman, 1920 K 501, 1925 C332, 1930 C 339, 1932 G,J,Holterman, 1948 Twentseweg 23 J.J. Jansen, 1970 W.J.Holterman 1985 Twentseweg 59.

Boerderij nr. 23 Twentseweg 57 (1970) familie Groot Beumer Deze boerderij is afgesplitst van boerderij Schotmans *25 (Kleinjansweg 6) en ontstaan na de 2e wereldoorlog. Op de plek van de boerderij was in 1832 een dennenbosje van 25 are van Gerrit Schotman. De veldnaam ernaast was het Koeland * 45 van boerderij Schotmans.

Bewoners: 1970 Twentseweg 21A G,B,Groot Beumer, 1985 Twentseweg 57 + H.G.J. Groot Beumer.

Boerderij nr.24 Kleinjansweg 8 (1947) familie Groot Beumer

Deze boerderij is, evenals nr.23, een afsplitsing van boerderij Schotmans *25 en is gebouwd op een perceel van 1,5 ha dat in 1832 nog bouwland op ontginningsgrond was van deze boerderij. Het perceel was een driehoek, omgeven door openbare wegen.

Bewoners: 1947 C 339 A.G.H. Groot Beumer, 1948 Verversweg 6, 1970 Kleinjansweg 8, 1985 G.B.J. Groot Beumer.

Boerderij nr. 25 Schotmans (1652) of Wildenberg (1601) Kleinjansweg 6 familie Kok

Boerderij Schotmans is al een oud erf dat vroeger als katerstede aangemerkt zal zijn. Een deel van de bouwkamp kan afgesplitst zijn van het erf Veltkamp *20, waar de akkerbouwkamp tegenaan lag. De oudste naam Wildenbergh verwijst naar de woeste grond die er grotendeels rondom het erf lag. De latere naam Schotman is afkomstig van een schaapherder die in een schot (schaapskooi) woonde. De naam die we dan tegenkomen is Luyken in den Wildenbergh, die in 1601 wordt genoemd met als eigenaar Heinrich van Rechteren. Er is een vermelding uit 1652 van 'den halven Wildenberg' aan Hendrik Teunis Schotman. Of hij de halve boerderij bewerkte is niet duidelijk. De boerderij is via de van Rechterens in eigendom gekomen van de fam. Vriezen van de Aalshorst. In 1787 verkoopt mevr. M.J.G.Famars-Vriezen Den Wildenberg of Schotman voor f 2440,- aan Hendrik Schotman. In 1832 is deze boerderij 17,5 ha groot, met 8ha bouwland, 3ha weiland, 0,75 ha hakhout en bos en 5ha heide. De akkerbouwgrond tegen de Twentseweg was ontgonnen heidegrond. Daar stond tegenover dat de grote akkerbouwkamp van 6,5ha, tegen de boerderij gelegen, geklasseerd was als oude goede akkergrond, klas 3. Achter de boerderij stond een schaapskooi. Een veldnaam van de noordzijde van de bouwkamp was Haverland * 46. Dit geeft aan dat deze grond wat lager gelegen was. Tegen de Kleinjansweg lag 't Möogje * 47, een landje van 1,23 ha en ten zuiden van de boerderij De Kamp * 48 en Veldkamperkamp * 49.

Bewoners: 1601 Luyken in den Wildenbergh, 1652 + Hendrik Teunis Schotman, 1680-1682 Jan Jasper Wildenberg, 1730 Arent Jansen, 1787 Hendrik Schotman, 1795 Hendrik Teunis Schotman,

Kleinjansweg 2 Lugtenberg Groot Moezewinkel

Kleinjansweg 4 Groot Beumer

Kleinjansweg 4 Groot Beumer De kleinjan

Lemelerveldsweg 43 't Jonkers, familie Luttenberg

1797 Hendrik Schotman, 1798 Gerrit Gerrits Groot Beumer, 1832 Gerrit Schotman, 1840 B 295 G.J. Schotman, 1860 LB 350 H. Groot Beumer, 1890 K 419 H. Groot Beumer + G. Groot Beumer, 1910 K 458 G. Groot Beumer, 1920 K 502, 1925 C 315, 1930 C 322 Wed. B. Groot Beumer-Boerdijk, 1948 Kleinjansweg 6, 1970 + H.T. Groot Beumer, 1975 + 1985 J. de Kok.

Boerderij nr. 26 Kleinjansweg 4 (1915) voorheen familie Groot Beumer

Deze boerderij is een afsplitsing van boerderij Groot Moezewinkel * 28 (Kleinjans-weg 2). Daar lag in 1832 een perceel bouwland van 2,5ha omgeven door hakhoutsingels. Nadat rond 1970 de fam. Lugtenberg naar een boerderij in Bleiham (Gr.) was vertrokken, heeft de fam. Groot Beumer, wonend op boerderij 't Schotmans *25 (Kleinjansweg 6), deze boerderij overgenomen en het land van die boerderij er bij gevoegd. Daarmee werd het bedrijf verplaatst naar deze boerderij. De veldnaam van dit perceel was Koeland * 50. Hoewel dit voormalig bouwland was, had dit perceel voor boerderij Groot Moezewinkel en voor de afgesplitste boerderij een bestemming van koeland omdat dit dicht bij de boerderij lag.

Bewoners: 1915 K 458A B.L. Lugtenberg, 1920 K 503, 1925 C 316, 1930 C323 J. Dijkstra, 1948 Kleinjansweg 4, 1970 G.J.M. Lugtenberg, 1985 H. Th. Groot Beumer

Woning nr. 27 Lemelerveldseweg 41 (1939) voorheen familie Hulsink

Deze woning is gebouwd op een plek die in 1832 nog een dennenbosje was van het erf Veltkamp *20. Daarachter lag een klein heideveldje en er voor (nog steeds) een hakhoutbos. In 1870 is de grond met dat erf verkocht aan Vidal de St. Germain en daarna is dit door een testament in bezit gekomen van de Ned. Herv. Kerk van Heino. De opbrengst was bestemd voor de Christelijke school. De woning is omstreeks 1939 gebouwd.

Bewoners: 1940 C 336 A.J.H. Hulsink, 1948 + 1970 + 1985 Lemelerveldseweg 41 J.H. Hulsink.

Boerderij nr. 28 Groot Moezewinkel (1520) Kleinjansweg 2 familie Lugtenberg.

Boerderij Groot Moezewinkel heeft oorspronkelijk al voor 1520 aan de overzijde van de Lemelerveldseweg gestaan, tegenover de huidige boerderij achter de hoge bouwkamp van Kortstede (Lemelerveldseweg 34). Dit zal een afsplitsing van Aver Heino (Lemelerveldseweg 32) geweest zijn waarbij de er aanliggende bouwkamp, die later bij Kortstede gevoegd is, eerst bij Moezewinkel hoorde. Al voor 1379 was deze bij Kortstede gevoegd. Deze boerderij was eerst een katerstede en werd door die toevoeging een grotere boerderij. Bij Moezewinkel zal aanvankelijk ook de bouwkamp aan de noordzijde van de Lemelerveldseweg gehoord hebben. Hier lag een katerstede waarbij later die gehele bouwkamp gevoegd is. Dit was Kleinjan *29 (Kleinjansweg 1) dat daardoor een groter erf werd. Moezewinkel is verplaatst naar de noordzijde van de Lemelerveldseweg op een nieuwe bouwkamp tegen de oostzijde van de Kleinjansweg. Door de nieuwe bouwkamp kon dit erf gesplitst worden in twee erven: Groot en Klein Moezewinkel. In 1520 woonde "*Egbert op Muesewinkel, toebehoirende joncker Seyger van Rechteren, toepachte geset des yairs op 10 mudde roggen*". In 1535 werd door de eigenaar een pacht van 4 mud rogge verkocht aan Derck Evertz en diens vrouw Mette. Dit betrof vaak de opbrengst van nieuw ontgonnen land. In 1583 treffen we Jan Muijsewinkel Rotgerszoon aan op Moezewinkel. De bouwkampen aan de oostzijde van de Kleinjansweg zullen steeds vergroot zijn. Toen rond 1650 Jacob Vriezen van de Aalshorst eigenaar van alle grote erven in

Twentseweg 65

Lemelerveldseweg 69 Boerkamp

de Lenther Veldhoek was, werden bij Moezewinkel de bouwkampen in rechthoeken gelegd. Er werden flinke hakhoutsingels omheen geplant om verstuing van deze gronden te voorkomen. Als in 1787 Mevr. De Famars-Vriezen alle boerderijen verkoopt, zijn de kopers van Groot Moezenwinkel: B. Elshof en A. Wolters voor f 4200,-. Er werd in 1788 grond van de marke aangegraven (ontgonnen). Dan blijken de eigenaren Jan Brouwer, Nientap en Arnoldus Kremer (Wolters) te zijn. In 1832 is Berend Wolters, landbouwer te Heino, eigenaar van de boerderij, waar 32ha land bij hoorde. Hiervan was 10 ha bouwland, 13 ha weiland en 9ha hakhout en bos. Van het bouwland was alleen een deel van de kamp bij huis en 0,8 ha achter de kamp van Kortstede vrij vruchtbaar. (klas 3 oud bouwland) Van het weiland lag 6ha als hooiland in het Lierderbroek. De boerderij was klas 6, voor deze omvang normaal. In 1864 wisselt de boerderij weer van eigenaar. Een veldnaam bij de boerderij was de Kaamp * 51.

Bewoners : 1520 Egbert op Muesewinkel, 1583 Jan Rotgerszn. Muijsewinkel, 1601 Frerik Musewinkele, 1682 + 1675 Jan Mousewinkel, 1730 Jan op 't Groot Moesenwinkel, 1760 Wed. Janna Hendriks van Willem Moesenwinkel, 1773 Cornelis (Teunis) Jansen, 1795 Cornelis Teunis, 1840 B 294 H.J.Kogelman, 1859 A.Littelink, 1890 K 402, 1893 L.J.Schotman, 1903 E.H.Lugtenberg, 1910 K 438, 1920 K 483, 1925 C 318, 1930 C 325 1948 + 1970 + 1985 Kleinjansweg 2 H.A.Lugtenberg.

Boerderij nr.29 Kleinjan (1726) of Klein Moezewinkel (1675) Kleinjansweg 1 voorheen fam.Neimeijer
Het erf Klein Moezewinkel is al oud. Aanvankelijk is het een katerstede van Groot Moezenwinkel *28 (Kleinjansweg 2) geweest. Door vergroting van de akkerbouwkampen van dat erf zal de gehele bouwkamp aan de westzijde van de Kleinjansweg bij Klein Moezewinkel gevoegd zijn. Hiermede was het grote erf gesplitst in 2 erven. De eerste duidelijk vermelding is uit 1675. Bij de telling van het hoofdgeld (belasting) waren er 3 volwassen personen. De naam Kleinjan werd gebruikt doordat op zowel Klein als Groot Moezewinkel een Jan woonde. In 1682 in de vermelding van het vuurstedengeld staat Kleinjan onder de paupers (armen) bij eigenaar secr. Vriezen. Alle boerderijen in de omgeving waren van Jacob Vriezen van de Aalshorst. De aanduiding pauper leek niet zo rooskleurig. Dit was echter niet altijd het geval. Er was weinig geld in omloop. Wie niet bemiddeld was, werd aangemerkt als pauper. Die toestand werd daarna wel beter, want Klein Mousewinkel moest als belasting op hoornvee en bezaaide landen een normaal bedrag van 6 gulden, 1 stuiver en 2 penningen betalen. Over deze boerderij is een wat uitvoeriger beschrijving te vinden in Omheining 1983, pag.94 t/m 100 van Wim Grootenhuis met een boedelbeschrijving uit 1867. Een beknopte samenvatting: 'In 1726 laten Henric Kleinjan en Maria Gerrits hun kind Gerrit (Hendriks) dopen. Hier blijft tot 1998, dus over een periode van 270 jaar, steeds dezelfde familie op deze boerderij, al verandert de naam der bewoners nogal eens. In 1787 verkoopt Mevr. De Famars-Vriezen aan de bewoners Theunis Willems (= Antony Jonker) en Asseline Lamberts deze boerderij voor f 3005,- "*met alle hoge en lage landerijen, opstaande getimmerten, houtgewassen en wejdens in Dalmsholte*". Hiervoor neemt het echtpaar een hypotheek van f 2400,- van Hendrik Cattenbelt uit Zwolle à 3%'. De toevoeging wejdens in Dalmsholte (van de marke) geeft aan dat we hier te maken hebben met een gewaard erf met rechten. In 1832 is de boerderij ruim 18ha groot. Hiervan was ruim 9ha weiland en 0,75 hakhout. Het weiderecht in Dalmsholte niet meegerekend. Van het bouwland lag bijna 7ha op de grote kamp bij huis. Deze bouwkamp is tegen 1960 afgegraven voor de zandwinning. De boerderij was in 1832 van Gerrit en Theunis Jonker. Deze was geklasseerd klas 5, voor een grotere luxere

boerderij. Er stonden 2 hooibergen bij en een schaapskooi aan de Kleinjansweg. Er waren toen nog schapen want bij huis lag een schaapsweide. Veldnamen waren 2x de Kamp * 52 op de grote kamp en op een later in gebruik genomen deel. In een hoek bij de Zandsteeg (Lemelerveldseweg) De bosakkers * 53. De vroegere akkers hebben daar blijkbaar tegen een bredere bossingel gelegen. Noordelijk van de boerderij lag het Kalverland * 54.

Bewoners: 1675 + 1682 Jan Klein Moezewinkel = Kleinjan. 1726 Henric Kleinjan + Gerrit (Hendriks) Kleinjan, 1784 + 1795 Theunis Willems = Antony Jonker, 1813 + 1832 Gerrit Jan Jonker, 1840 B 293, 1859 + Jan Neimeijer, 1860 LB 348, 1880 J.Neimeyer, 1890 K 420, 1910 K 459 + A.W. Neimeijer, 1920 K 504, 1925 C 317, 1930 C 324 H.G.GrootBeumer, 1948 Kleinjansweg 1, 1970 + 1985 A.W.G. Groot Beumer.

Boerderijtje nr. 30 Reefman (1814) zomerhuis Veldhoekerweg 2A

Op de plek van dit boerderijtje staat thans een zomerhuis. Er naast gelegen was het Hondenbos *56 waar thans nog een woning staat (Twentseweg 53). Er lag een weggetje tussen de Twentseweg en de Veldhoekerweg. Tegen de Twentseweg is daarop nog een zomerhuis gebouwd (Twentseweg 51) dat vroeger aangeduid werd als de Hond * 55. Het boerderijtje Reefman was in 1832 een hut (klas 10). Er was een perceel bouwland bij. In totaal was dit 82 are. De grond was van de marke Lenthe. Recht van opstal had de Wed. van Hendrik Reefman. Hendrik was als landbouwer geregistreerd geweest. Hij was begonnen met het ontginnen van gronden die later weer tot het Hondenbos zijn gaan behoren. Door de schrale zandgrond tegen de Stoeven was de landbouw daar moeilijk te handhaven. Een veldnaam aan de overzijde van de Veldhoekerweg was Het Veld * 57. Bij het Hondenbos waren de Bospercelen * 58 evenals de Bospercelen die vroeger ten noorden van de Twentseweg lagen.

Bewoners: 1814 Hendrik Reefman, 1832 Wed. Reefman, 1840 B 268 J.Reefman, 1850 H. van den Berg, 1860 LB 331 G.J.Scholten, F.Temmink, fam Reefman, H. van den Berg, 1880 ontbreekt, 1890 I 366 Wed. Reefman, Wed. E.Schepers + W. Bannink + G.van Munster, 1910 I 405 G.van Munster, 1920 adres vervallen, 1985 (verplaatst) Twentseweg 53 J.W.H.Leer.

Boerderij nr. 31 Poggebelt (1832) Veldhoekerweg 2 voorheen familie Dijkslag

Dit boerderijtje zal na 1800 ontstaan zijn. De bewoner heeft met succes dit keuterboerderijtje weten te handhaven ondanks de slechte grond in dit Stoevengebied. In 1832 was er ruim 3ha grond bij van de marke Lenthe. 1,5ha was bouwland op ontginningsgrond. De rest was nog heide. Recht van opstal had Corne-lis Beltsnijder. Het boerderijtje had weinig waarde, klas 9. De man was landbouwer. Daarnaast zal hij wel wat bijverdiend hebben. De omvang was wel voldoende voor eigen gebruik. Bewoners: 1832 C.Beltsnijder, 1840 B 270, 1850 J.Linthorst, Wed.Rechterschot + J.Bosch, 1860 LB 334, 1880 + H.Rietman, 1890 I 367 Wed. L.Bosch-Jolink, 1910 I 406 J.Bosch, 1920 I 453, 1925 C 350, 1930 C 357, 1948 + 1970 Veldhoekerweg 2 A.Dijkslag, 1985 + B.D.Volkers.

Boerderij nr.32 Plakan (1822) Veldhoekerweg 4 familie Kieftenbeld

Voor dit boerderijtje geldt hetzelfde als voor de 2 naastgelegen boerderijtjes op de schrale zandgrond van het Stoevengebied, met de veldnaam de Stoeven *74. Het verschil was dat in 1832 Willem

Klemme, de bewoner, dagloner was. Hij zal geleidelijk de grond die toen nog van de marke was, ontgonnen hebben en de boerderij – met recht van opstal- verbeterd. De klassering van de boerderij was normaal, klas 8. Er hoorde 2,5ha grond bij waarvan 1,2ha bouwland was. De rest was nog heide.

Bewoners: 1822 Willem Klemme, 1832 W.Klemme, 1840 B269, 1850 T. van der Vegte, J.Kiezebosch. 1860 LB 333 J.Kiezebosch, 1880 Wed. E.Boschman, 1883 J.Kieftenbeld, 1890 I 368, 1910 I 407 + H.Kieftenbeld, 1920 I 452, 1925 C 349 H.Kieftenbeld, 1930 C 356, 1970 Veldehoekerweg 4, 1985 + H.H.M.Kieftenbeld.

Boerderij nr. 33 de Verver (1675) Verversweg 12 familie Dorgelo

Boerderij de Verver is als boerenerf al oud. De boerderij is als schuurkerk (eerst schuilkerk) in gebruik geweest door de katholieken. Ook nadat er kerken in Lierderholthuis en Hoonhorst waren gekomen, zijn de diensten bij de Verver nog doorgegaan tot ca. 1845. Dit was dan voor de mensen die moeilijk grote afstanden konden afleggen. Een kerkpad dat daar naar toe ging, liep vanaf de Hogebroeksweg en kwam recht tegenover de Kleinjansweg uit. Dit was voetpad nr. 6, onderhouden door de gemeente Heino (zie Omheining 1990 nr. 3). Door de reformatie in 1581 werd het houden van kerkdiensten voor de katholieken verboden. Dit werd echter wel oogluikend toegestaan, veelal tegen betaling. Het gebouw mocht niet als kerk opvallen. De boerderij is een katerstede geweest bij het erf Klein Moezewinkel *29 (Kleinjansweg 1). In 1862 werd Jan op 't Ververs aangemerkt als pauper. De katerstede werd vergroot door de ontginningen van woeste grond en door bijvoeging van een deel van de bouwkamp van Klein Moezewinkel. Dit blijkt uit de aankoop en het bedrag ervan in 1787. De Wed. de Famars-Vriezen verkoopt dan deze boerderij voor f 2555,- aan Willem Antoneys Ververs. Ter vergelijking Kleinjan in 1787 voor f 3005,-. De boerderij werd verder vergroot. In 1824 neemt Willem Ververs een hypotheek op de boerderij, vermoedelijk om deze uit te breiden voor zijn schoonzoon G.J.Eylert. De boerderij omvat dan bijna 10ha grond. Daarvan 6ha bouwland, 2,5 ha groen(wei-)land met houtsingels en 1,3 ha in het Hagengebied. Dat dit een grote boerderij was geworden blijkt in 1832. Zij omvatte toen 21,5 ha, waarvan 6,5 ha bouwland, 9ha weiland. Hiervan lag ruim 3 ha in het Lierderbroek. 1,5 ha bos en hakhout en 4,5 ha heide die nog ontgonnen moest worden. Van het bouwland was 3 ha goede akkergrond bij de kamp van Kleinjan. De rest van het land was ontginningsgrond. Rondom de boerderij lagen bossingels. Eigenaar was Gerrit Jan Eilard. De gebouwen waren in goede staat, klas 6. De naam van de boerderij zal afgeleid zijn van een vroegere bewoner die verver, schilder, was. Een veldnaam aan de westzijde van de Verversweg was Hooiland * 59. Daar ten noorden van Voorste van Lugtenberg * 60 en daarnaast Tweede van Lugtenberg * 61. Dit waren gronden van Lugtenberg van boerderij Groot Moezewinkel (Kleinjansweg 2). Daar ten noorden van Eppe * 62, genoemd naar Egbertus Dorgelo. Ten noorden van de boerderij was de naam Dorgelo * 63.

Bewoners: 1675 Herm Ververs, 1682 Jan op 't Ververs, 1730 Swier op Ververs, 1784 + 1787 + 1795 Willem Antonies Ververs, 1824 nr.24 + Gerrit Jan Eylert (= G.J.Elard), 1832 Gerrit Jan Eilard, 1840 B 292, 1850 + J.Kreileman, 1860 LB 347 J.Nijboer, 1880 K 421 E.Dorgelo, 1910 K 460, 1920 K 505 + J. Dorgelo, 1925 C 314, 1930 C 321, 1948 Beltweg 2 E.Dorgelo, 1970 Verversweg 6 H.Dorgelo, 1985 Verversweg 12. Een nieuw huis 1970 Verversweg 8 E. Dorgelo, 1985 Verversweg 14.

Boerderij nr. 34 Verversweg 10 (1925) familie Roelofs

Deze boerderij is afgesplitst van boerderij de Verver *33 (Verversweg 12) en gebouwd op het vroegere bouwland dat ontginningsgrond is geweest. Veldnamen: ten zuiden van de boerderij 't Veld *64, ten zuidoosten daarvan de Kamp *65 en daar weer ten zuiden van De Ververskamp * 66. Tegen de Lemelerveldseweg De Bosakkers * 67. Dit perceel was in 1832 nog heide van de marke. Hier is blijkbaar later een bosje geweest. Bewoners: 1925 C 313 T.Dorgelo, 1930 C 320, 1948 Verversweg 4 A.J.Roelofs, 1970 + J.G.Roelofs, 1985 Verversweg 10 J.G.Roelofs.

Boerderij nr. 35 Bosweg 4 (1950) familie Neimeyer

Op een perceel tegen een bos dat in 1832 nog heide van de marke was, is door H.J. Neimeyer, afkomstig van boerderij Kleinjan *29 (Kleinjansweg 1) rond 1950 een boerderijtje gesticht. In hoofdzaak was dit een varkensbedrijf. Neimeyer was tevens wethouder en locoburgemeester van Heino. Een veldnaam was hier 't Veld * 68. Tegen 1950 is hier het laatste gedeelte van ontgonnen. Bewoners: 1950 + 1970 Bosweg 4 H.J.Neimeyer, 1985 AH.M. Neimeyer

Boerderij nr. 36 Verversweg 6 (1920) familie V.d. Vechte

Het perceel waarop dit boerderijtje door J.Hospes is gebouwd, was vanaf 1832 nog heide van de marke Lenthe. In de buurt werd deze boerderij 'Prunkie' genoemd, zoals de fam. Bootsvelt genoemd werd. Bewoners: 1922 + 1930 C 319 J.Hospes, 1948 + 1970 Verversweg 2 J.Bootsveld, 1985 Verversweg 6 J.Bootsveld + G.J.J. van Vilsteren

Boerderij nr. 37 Verversweg 4 (1880) familie Strijtveen.

Na 1880 is op ontgonnen heidegrond, die in 1832 van de marke Lenthe was, een boerderij gesticht als afsplitsing van 't Sticht *38 (Lemelerveldseweg 15). Een perceel heide naast de boerderij en tegen de Verversweg was in 1832 nog van Gerrit Jan Eilert van boerderij de Verver. Het afgepaalde perceel daar westelijk van was heide van de marke maar duidelijk in gebruik bij boerderij Sticht. De veldnaam voor dit perceel was Kropaarde * 70. Kropaar is een diepwortelend en in pollen staand grof lang gras en groeit op goede zware zandgrond. Tegen de Bosweg was de veldnaam Land aan de Bosweg * 71. Aan de overzijde van de Verversweg lag 't Veld * 69.

Bewoners: 1880 LB 346A J.Sticht + H.Kelderman, 1890 K 401 J.Sticht, 1910 K 437 + A.H.Harms, 1920 K 482 A.H.Mars, 1925 C 311, 1930 C 318 Wed. A.J.Mars-Boschman + R.H.Strijtveen, 1948 + 1970 Lemelerveldseweg 19 R.H.Strijtveen, 1985 Verversweg 4

Boerderij nr. 38 't Sticht (1663) Lemelerveldseweg 15 familie Vrolijken

Deze boerderij is als keuterboerderij gesticht rond 1663. Bij de registratie van het vuurstedengeld in 1763, werd vermeld dat Jan Stigt doodarm was. Later zal de situatie zich wel verbeterd hebben want in 1822 zou zijn kleinzoon Jan Stigt dit boerderijtje kopen voor f 170,-. Dit ging eerst niet door, maar in 1832 is Gerrit Stigt eigenaar van deze boerderij. Een katerstede, geklasseerd klas 8, normaal. Er was 3,25 ha grond bij waarvan 2 ha bouwland en ruim 1ha heide. De oppervlakte bouwland geeft aan dat dit wel voldoende was om met gebruik van wat markegrond en enige bijverdienste, er van te leven. Het bouwland was de helft van de bouwkamp, gelegen tegen de Lemelerveldseweg. Midden 20e

Lemelerveldseweg 42, fam. Boerkamp

Lemelerveldseweg 15, Vrolijkten, de Sticht

eeuw is deze afgegraven voor de zandwinning. Deze boerderij is in ieder geval sinds 1763 in dezelfde familie gebleven. De families Vrolijkjen, die zich elders gevestigd hebben, dragen de bijnaam Stigt. Bewoners: 1682 Egbert op 't Sticht, 1763 Jan Stigt, 1773 Gerrit Hendriks, 1795 Gerrit (Hendriks) Stigt. 1822 + 1832 Jan Stigt, 1840 B 291 J.Stigt + H.Stigt, 1850 H.Stigt, 1860 LB 346, 1880 J. Vrolijkjen, 1890 K 400, 1910 K 436 + L.Vrolijkjen, 1920 K 481 L.Vrolijkjen, 1925 C 310, 1930 C 317, 1948 + 1970 + 1985 Lemelerveldseweg 15 G.W.Vrolijkjen.

Woning nr. 39 Lemelerveldseweg 13 (1930) familie Bovenmars

Van bouwkamp van de boerderijen Stigt *38 (L'veldseweg 15) en Kroepan *41 (L'veldseweg 11) is midden 20e eeuw het witte zand er onder uit gegraven. Dit kon echter niet bij de woning die daar eerder gebouwd was. Daardoor is dit duidelijk te zien.

Bewoners: 1930 C 316A G.J.Bovenmars, 1948 + 1970 + 1985 G.J.Bovenmars.

Boerderij nr. 40 Verversweg 2 (1970) familie Reimert

In de 70er jaren van de 20e eeuw is er een varkensbedrijf met woning gebouwd aan de Verversweg. Die grond was in 1832 bouwland van de Wed. van Arend Eilard op boerderij Olden Eilert *42 (Lemelerveldseweg 7).

Bewoners: 1970 Verversweg 2A G.J.Endeman, 1985 Verversweg 2 A.G.M.Peters.

Boerderij nr. 41 Kroepan (1795) Lemelerveldseweg 11 familie Dijkman

De naam Kroepan geeft aan dat de eerste bewoners gronden van de marke zonder toestemming in gebruik hebben genomen. Dergelijke boeren noemde men ankroepers (aankruipers). In 1832 was dit een katerstede van 2,7ha groot, hiervan 2ha bouwland, de rest was nog heide. Eigenaar was de marke Lenthe met recht van opstal voor Evert Tentman. Zijn hoofdberoep was landbouwer. Met wat neveninkomsten zal hij wel een bestaan gehad hebben. De boerderij was klas 8, normaal. De halve bouwkamp langs de Lemelerveldseweg behoorde er toen al bij.

Bewoners: 1795 Albert Willems, dan Wed. Hendrikus Kroepan, 1809 + 1832 Evert (Hendriks) Tentman, 1840 B 290 G.Kroepan, 1850 H.Schepers, 1860 LB 345 + B.Hansman, 1880 B.Hansman, 1890 I 394 + H.J.Ramaker, 1910 K 435, 1920 K 480, 1925 C 309, 1930 C 316 Wed. van H.J. Hansman + B.A.Ramaker, 1948 + 1970 Lemelerveldseweg 11 B.A. Ramaker, 1985 + A.J.J.M. Dijkman.

Boerderij nr. 42 Olden Eilert (1795) of 't Eilerd (1832) Lemelerveldseweg 7 familie Bos

Boerderij Olden Eilert zal in oorsprong een relatie gehad hebben met boerderij Eijlert aan de overzijde van de weg. Olden (oude) Eilert was in 1832 een katerstede, 3,3 ha groot met 1,8 ha bouwland. De rest was nog heide. De eigenares was de Wed. van Arend Eilard, het hoofdberoep van haar was landbouwster. Met wat bijverdiensten was er meestal net rond te komen. De boerderij was klas 8, normaal. In 1835 is de boerderij afgebrand. Voor de bewoners was dit een ramp. *'Het levende vee is nog intijds onbeschadigd uit de vlammen gered geworden, alhoewel de zoon van de genoemde weduwe bij het redden van het vee zelve door den brand is beschadigd geworden'*. Aldus het verslag. De getaxeerde schade van f 600,- was niet verzekerd, blijktens het taxatierapport van de burens D. Doevelaar en H.Overkamp. De boerderij is wel herbouwd. Dit gebeurde meestal met veel burenhulp.

Tussen 1860 en 1880 is het boerderijtje weer afgebroken. Deze was blijkbaar door geldgebrek niet te best gebouwd. Rond 1935 is op die plek een nieuwe woning gebouwd door B.H., Sloots. Zijn gezin woonde daarvoor in een woning aan de overzijde van de Lemelerveldseweg (nr. 14).

Bewoners: 1795 Gerrit Eilers op Olden Eilert, 1822 Arnt Eilert, 1832 Wed. van Arend Eilard, 1840 + 1850 B 288 E. Eilert, 1860 LB 344 G. Bonhof, 1880 ontbreekt (afgebroken), 1935 C 314 B. H. Sloots, 148 Lemelerveldseweg 7 Wed. Sloots, 1970 H. J. Wessels, 1985 Wed. J. Wessels-Sloots.

Boerderij nr. 43 de Hutte (1850) Kroepanweg 1 familie Boekel

Het boerderijtje dat hier aanvankelijk heeft gestaan, stond op grond die in 1832 nog heide van boerderij Olden Eilert *42 (L' veldseweg 7) was. De naam geeft al aan dat dit destijds een hut was. Nadien is er blijkbaar grond van Olden Eilert bijgekocht en is er een beter boerderijtje gebouwd. De veldnaam was hier Huttenveld * 72. Na de verdeling van de markegronden in 1823 en 1834 zijn er hutten gebouwd. Het is goed mogelijk dat er voor 't jaar 1900 meerdere mensen gewoond hebben die niet geregistreerd waren.

Bewoners: 1850 B 288A H. J. v. d. Vegte, T. Dikken, B. Bonhof, 1860 W. Berkman, 1880 LB 343 W. Berkman, R. Dijk, H. Klein Boonschate, 1890 I 398 H. Klein Boonschate, 1910 K 434 + J. Kieftenbeld, 1920 K 479, 1925 C 308, 1930 C 315 J. Kieftenbeld, 1948 Kroepanweg 1 H. Kieftenbeld, 1970 J. van den Hoek, 1985 C. P. Boekel.

Boerderij nr. 44 Lemelerveldseweg 5 (1970) familie Holsappel

Nadat de oude Dalfserweg rechtdoor getrokken was naar de Lemelerveldseweg, is naast boerderij Olden Eilert rond 1960 een nieuwe boerderij gebouwd door H. J. Holsappel. De grond was in 1832 bouwland van die boerderij. Het westelijk deel van de grond bij de huidige Oude Dalfserweg was toen bouwland op ontgonnen heide van boerderij Huisman (v. d. Capellenweg 19). Dat perceel had de veldnaam De Geere * 73. Dit perceel had een geerende vorm en liep in een tip uit. Daarnaast heeft een woonwagenkampje * 75 gelegen voor doortrekkende woonwagens.

Bewoners: 1970 + 1985 Lemelerveldseweg 5 H. J. Holsappel.

Woning nr. 45 Lemelerveldseweg 1 – 1A en 3

In de tip van een perceel, dat in 1832 nog heide was, tussen de

Lemelerveldseweg en de Oude Dalfserweg zijn aan de eerstgenoemde weg een paar huizen gebouwd. Die heide was toen van boerderij Huisman. De Oude Dalfserweg liep nog achter die huizen langs.

Bewoners: 1890 I 392 B.Slootman + H.Slootman (kleermaker), 1910 I 428 B.Slootman + G.Slootman, 1920 I 473 G.Slootman, 1925 C 307, 1930 C314 J.Bouwhuis, 1948 Lemelerveldseweg 1, ± 1950 afgebroken. Woning Lemelerveldseweg 1A, ± 1960 fam. Schokker, 1970 + 1985 Wed. G.M.Schokker-Heerink. Woning Lemelerveldseweg 3 1935 C 314A J.M.van der Vegt, 1948 + 1970 L'veldseweg 3, 1985 Wed. M.G. van der Vegt-Dickman + T.P.C. van der Vegt.

Woningen en bedrijven nr. 46 Lemelerveldseweg 17 t/m 39 en Bosweg 1

In een strook met meest bos langs de Lemelerveldseweg zijn tussen 1930 en 1970 een 12-tal woningen, waarvan een paar met bedrijf of als zomerhuis verzezen. In 1832 was dit nog heide van de marke Lenthe. Tegenover de proefboerderij Aver Heino is een café-restaurant met zaal en eerst nog een speeltuin gekomen. (Lemelerveldseweg 37). Deze had de naam Aver Heino en later de Veldhoek. Ernaast (Lemelerveldseweg 39) is achter een woning nog een garagebedrijf van Gait Tielbeke, later van Kreileman, geweest. Op nr. 29 woonde een kleermaker en op nr. 31 was een schildersbedrijf gevestigd. Achter de strook woningen en het dennenbos is aan de Bosweg een zomerhuis als woning gebouwd.

Bewoners:Lemelerveldseweg in de jaren 1930, 1940, 1948, 1970, 1985,

17 A.J.Kappert, J.G.Kappert idem G.Wellenberg

21 C 317A4 A.W.Bosch idem G.J.J.Vree

23 C 317A7 H.Kabel J..Schothans J.Schothans

25 zomerhuis 'Serne' A.M.Schlötter-Apol 27 C 317A6 G.v.

Tongeren G.W.M.v.Tongeren, A.G.v.Tongeren

29 C 317A5 W.v.d.Sommen J.J.G.M.v.Tongeren

31 C 317A3 D.Nyland G.Nyland

33 C 317A2 G.van Dijk 35 C 317A1 E.v.d.Vegt idem+H.G.

Bannink J.Bouwhuis+H.Nyhof

37 C 317B B.Luttenberg J.J.M.Blom A.J.M.Geerts

39 C 317C W.van der Vegt, G.M.v.d.Vegt-Hoes

Bosweg 1 J. Bouwuis J.M.van der Heijden H.E.van der Gaag-Meuding

De oostelijke Veldhoek van Heino

Ligging

De oostelijke Veldhoek van de voormalige marke Heino ligt oostelijk van de Veldkamperdijk. De Heinose Vloedgraven vormde de noordgrens en de vroegere gemeentegrens Heino- Raalte door de Krieghuusbelten de zuidgrens. Naar het oosten toe liep dit gebied in een punt uit bij de Nieuwstraat-Heideparkweg-Zennipweg te Lemelerveld. Het Overijssels kanaal Lemelerveld- Raalte en de provinciale weg N 348 (vroeger spoorlijn) doorkruisen deze Heinose punt. In 1997 is het gedeelte ten oosten van globaal de Oude Rozeboomseweg tot de gemeente Dalfsen gaan behoren.

De oudste situatie

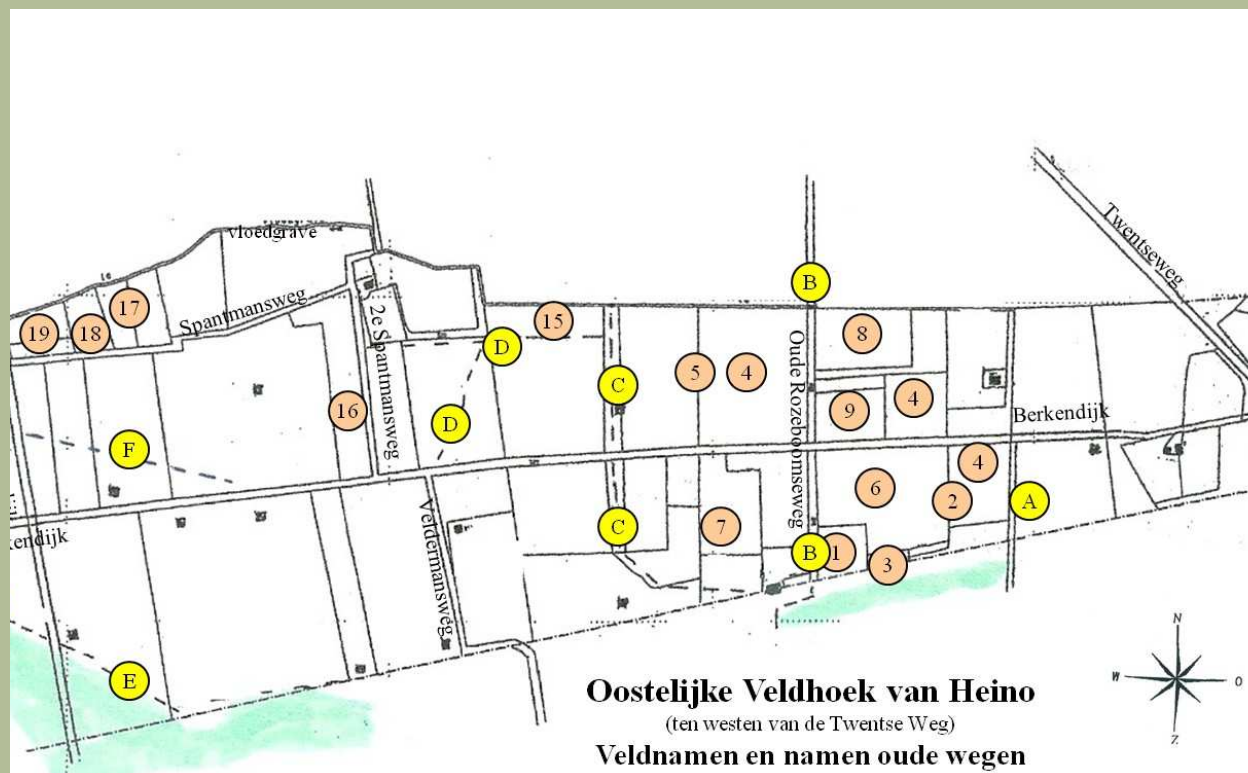
Oorspronkelijk was de oostelijke Veldhoek grotendeels een veen- en moerasgebied met aan de zuidkant heideveld en stuifzand tegen de markegrens met Raalterwoold. Voordat er voor de afwatering een vloedgraven gegraven werd, was het veengebied niet erg toegankelijk, het was een soort niemandsland. Een uitzondering vormde de voormalige loop van de Twentseweg die met een dijkweggetje het veen op het smalste punt doorkruiste bij boerderij Denneboom of Slaghekke *(2), (Berkendijk 25). Aan de westzijde vormde de weg naar Veldkamp *(F) (niet de Veldkamperdijk) de toegangsweg naar de heidevelden aan de zuidzijde. Het middendeel van dit gebied werd gevormd door het Duyvelshuizerveen*(4) met de Zwarte Plas*(6). Dit veen lag tegen boerderij Duyvelshuis (Lemelerveldseweg 42 A) en ontleende hieraan zijn naam. De Zwarte Plas lag in de buurt van de huidige kruising Berkendijk-Oude Rozeboomseweg. Deze plas kan ontstaan zijn door het uitgraven van veen. De boeren van Lenthe klaagden er nog wel eens over dat anderen illegaal hier turf weg haalden.

De markegrenzen

De boeren van de marke Lenthe rekenden het veen tot hun gebied. De boeren uit de marken Heino en Raalterwoold maakten wel gebruik van de 'woeste' veldgronden volgens het paalbuurrecht. Dit was een recht om bij gebrek aan weidegronden door weersomstandigheden van elkaars veldgronden gebruik te maken. Het gebied ten oosten van de voormalige Twentseweg langs Slaghekke en de gehele Strenkhaar behoorden eerst tot de marke Dalmsholte. Die weg bij Slaghekke vormde daar een landweer *(A). In de zandgebieden zijn vele landweren aangelegd langs de markegrenzen om het vee uit andere marken te weren en om de doorgaande wegen te kunnen controleren in onrustige tijden. De grens tussen de marken Heino en Lenthe werd eerst gevormd door een weg die vanaf de huidige Schoolbosweg schuin het veld in liep richting de Krieghuusbelten, de Veldkamperweg [F] Een voorloper van de Veldkamperdijk.

Ontginningen met grensgeschillen

De boeren van Lenthe gingen steeds meer gebruik maken van het gebied van de Strenkhaar en

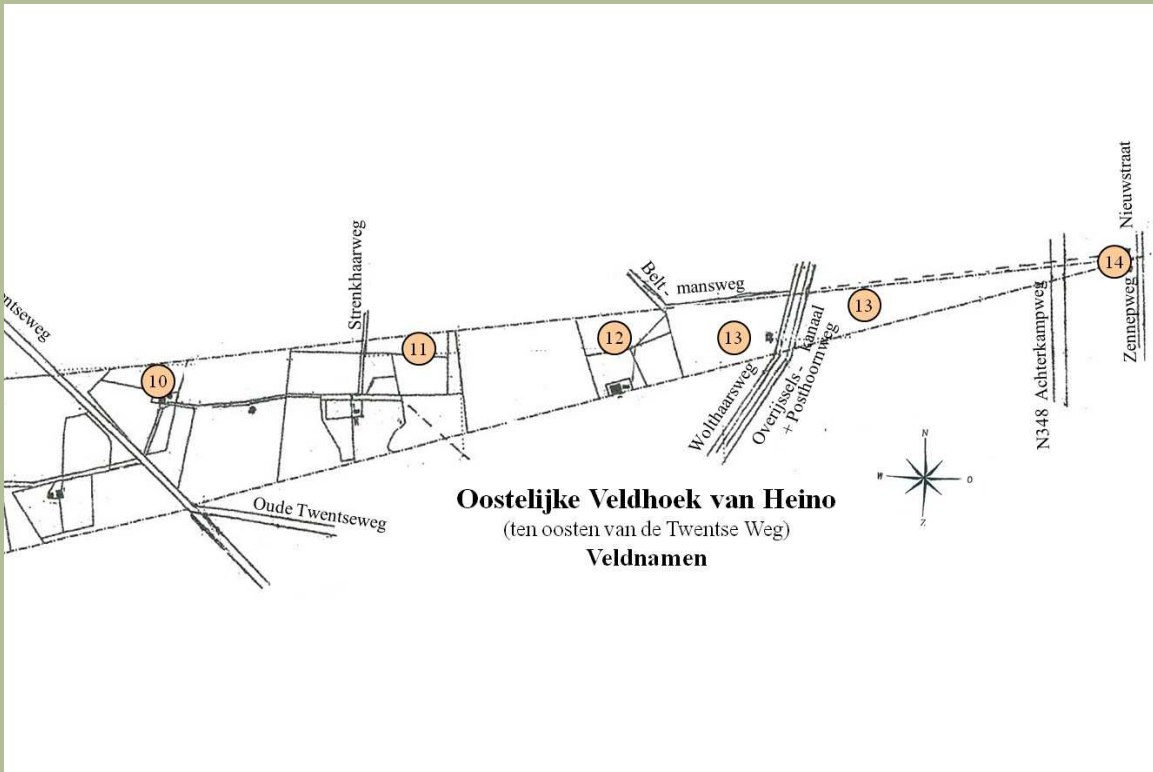

Veldnamen

- 1 Het Volkes
- 2 De Zandige Maat
- 3 Stikkenwal
- 4 Duijvelshuiserveen 3x
- 5 Het Nikes
- 6 Zwarte Plas
- 7 De Veenakkers
- 8 Venemans Heidekamp
- 9 Brandmate
- 10 't Moagien
- 11 De Plas
- 12 De Kamp
- 13 Wolthaarsmaat 2x
- 14 Stappenbelt
- 15 Baasjes
- 16 't Olde Veld
- 17 Achterste Stuk Van Luttenberg
- 18 De Maat
- 19 Moögje

Oude wegnamen

- A Schepersdijk
- B Venemansdijk 2x
- C Duijvelshuiserweg werd Woestendijk 2x
- D Veldweg 2x
- E Kortstederweg 2x
- F Veldkamperweg 2x

Veldmansweg 1 familie Ardesch

enkelen vestigden zich daar. Daardoor ontstonden in de 16e eeuw problemen met de markegrenzen. De grenzen berustten op oude afspraken tussen boeren met hun leenheren (eigenaren). De geschillen werden wel bijgelegd en er werd een nieuwe grens tussen Lenthe en Dalmsholte vastgesteld. Een deel van de Strenkhaar werd bij de marke Lenthe gevoegd tot de huidige Akkerweg in een rechte lijn naar de Wolthaar(shoek). Vanuit de richting Heino werd de Vloedgraven steeds verlengd. Er kwam meer hooi- en weideland beschikbaar. Zo kon er meer bouwland in gebruik genomen worden want er kwam meer mest van het vee. Er ontstonden mogelijkheden voor meer boerderijen. Ook in het lage gebied konden hier en daar stukjes bouwland gemaakt worden. Er kwamen meer katersteden tegen het Duyvelshuizerveen*(4). Al met al was er daardoor minder gemeenschappelijke woeste (veld-)grond per boerderij beschikbaar. Het werd meer en meer dringen in het veen en op de heide. Ook ontstonden problemen tussen Heino en Lenthe. In 1569 was al wel een nieuwe grens afgesproken maar deze kwestie werd voorlopig niet opgelost. Pas in 1758 werd de grens definitief vastgesteld. Daarbij kwam de grond aan de zuidzijde van de Vloedgraven bij de marke Heino. De marke Lenthe had al compensatie gekregen op de Strenkhaar. Ook tussen de marken Heino en Raalterwoold ontstonden problemen. In 1595 en 1605 escaleerden die doordat de markegrens tegen het Duyvelshuizerveen niet was afgebakend. Er werd toen een vracht turf door een schutter (soort veldwachter) van het Raalterwoold in beslag genomen en een koppel schapen door de Heinoese schutters. De uitslag van het proces was dat de Heinoërs geen rechten hadden oostelijk van de eerder genoemde Zwarte Plas 8 * 6.

Nieuwe geschillen

Een aanzienlijke verandering kwam er in dit gebied doordat Jacob Vriezen (van de Aalshorst) in 1649 eigenaar werd van het Duyvelshuizer complex. Hieronder vielen vrijwel alle boerderijen in de Veldhoek van Lenthe alsmede het Duyvelshuizerveen en omgeving in de marke Heino. Hij begon met het aanleggen van landgoedlanen, bos en hakhoutpercelen. Ook de gronden der boerderijen werden herverdeeld en van hakhoutsingels voorzien. Een van de lanen is de huidige Oude Rozeboomseweg en een andere laan een onderdeel van de Berkendijk. Door deze aanleg werd de waterafvoer verbeterd. Er werden meer gronden in cultuur gebracht. Een katerstede Venemans*(1) (Oude Rozeboomseweg 2) op de grens van de marke Raalterwoold, maar betalend aan Heino, werd aanzienlijk uitgebreid. Om meer weiderechten te verkrijgen, kocht Vriezen waarrechten van het erf Emtink in Linderte (marke Raalterwoold). Dan kon er voor de schapen gebruik gemaakt worden van de veldgronden bij de Krieghuusbelten en oostelijk van de vermoedelijk toen al verdwenen Zwarte Plas. Het gevolg was dat Venemans ruzie kreeg met de boeren uit de Wolthaarshoek, die daar altijd al gebruiksrechten hadden.

Eigenaar Jacob Vriezen liet het er niet bij zitten en ging in 1651 procederen. Het werd een zeer langdurige slepende kwestie. Wel werd voor boerderij Venemans de afspraak gemaakt dat hij 5 paarden en 16 beesten tegen betaling in het omstreden gebied mocht weiden. Dit gaf na 2 jaar, in 1653, al weer problemen doordat er 14 beesten en 100 schapen door de schutters van Raalterwoold in beslag werden genomen. De processen werden hervat en het duurde tot 1793 voordat er een definitieve oplossing kwam. De markegrens werd toen vastgesteld. De markegrens van Heino reikte met een scherpe punt tot aan de Stappenbeld (nu Nieuwstraat te Lemelerveld). Dit was een heuveltje

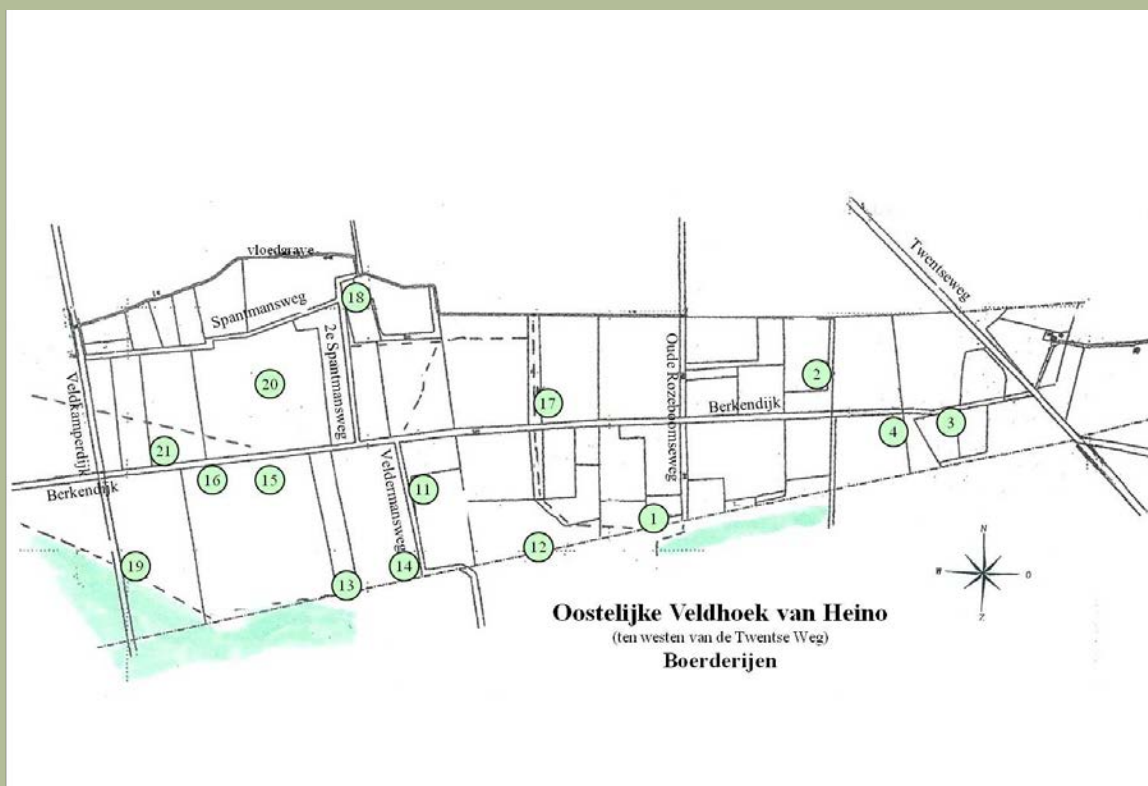
dat van veraf zichtbaar was. Hier bevond zich de Kruiskuil * 14, een uitgestoven kuil waarbij een landkruis stond. De grensgeschillen zijn omschreven in Omheining 2004 nr. 2.

Zandverstuivingen

Met de zandverstuivingen bij de Krieghuusbelten waren ook problemen. Deze werden veroorzaakt doordat er steeds meer vee en vooral schapen werden geweid op de hoge zandgronden. Door de overbeweiding ontstonden zandverstuivingen. Het weiland en een deel van het bouwland dreigde ondergestoven te raken waardoor dat land onbruikbaar zou worden. In 1792 verzocht de toenmalige eigenaresse, de Wed. van Kempen (van de Aalshorst), om 'meiriesen' (rijshout in mei gekapt met blad) voor rekening van de marke te mogen kopen om een stikkenwal aan te leggen. Dit rijshout werd in de grond gestoken zodat het zand daar tegenaan stoof en een wal vormde. Deze wal is vanaf de Berkendijk thans nog zichtbaar *(3).

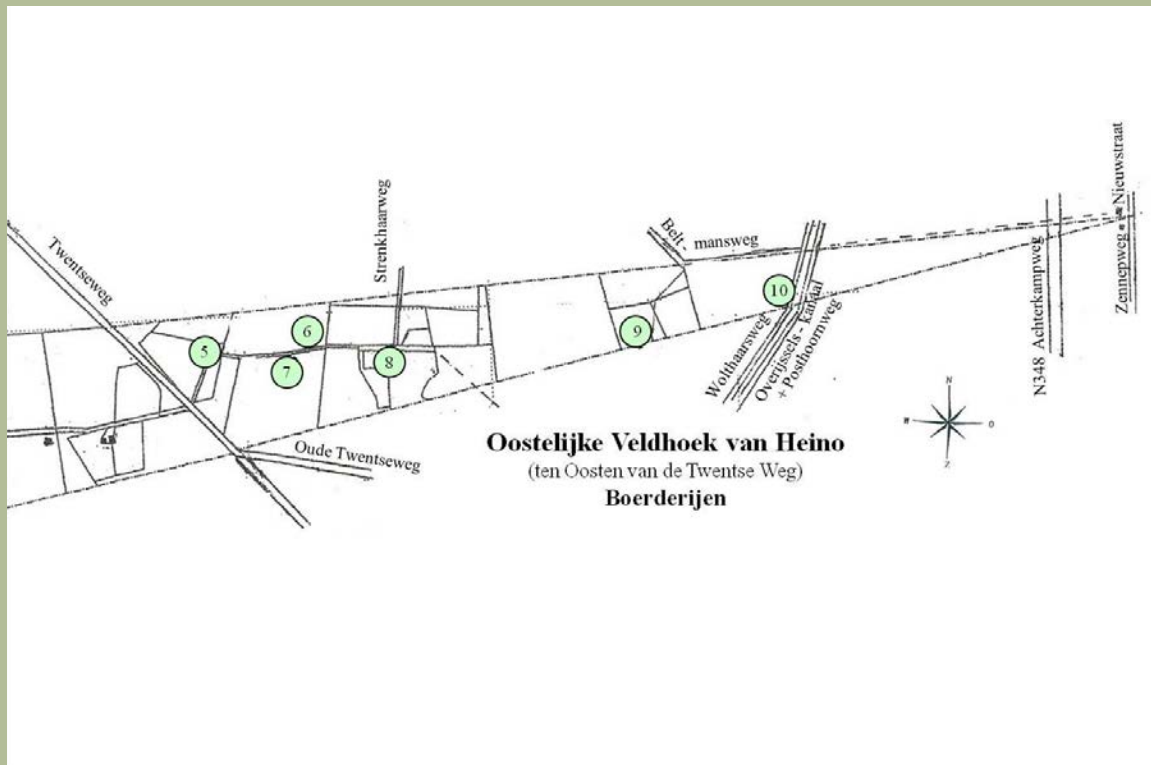
De wegen in de oostelijke Veldhoek

Een groot deel van het gebied was moeras. Bij de ontginning daarvan zijn vrij rechte wegen gemaakt. De oudste wegen waren niet recht. De Twentseweg liep aanvankelijk vanaf boerderij Oude Rozeboom (Twentseweg 83) langs boerderij Slaghekke *2 (Berkendijk 25) via een landweer richting Krieghuusbelten. Ten zuiden van de Berkendijk was dit een dijkje met de latere naam Schepersdijk *A. Dit geeft aan dat hierover vroeger de herders met de schapen naar het veld gingen. De Twentseweg was in de belten dichtgestoven. Rond 1655 heeft men die weg verlegd en in een rechte lijn door de Krieghuusbelten (Raalterwoold) getrokken. Midden door dit hele gebied van de Veldhoek van west naar oost ligt de Berkendijk. Vanaf bijna Heino is deze grotendeels aangelegd bij de verdeling der markegronden, begin 19e eeuw. Het gedeelte iets voorbij de Veldermansweg tot Berkendijk 26 *4 lag er al eerder. Dit was een laan van het landgoed Nixen bij het Duyvelshuis, aangelegd na 1650. Ook de Oude Rozeboomsweg was zo'n laan. Vroeger was de naam daarvan Venemansdijk *B. Dit was een nieuwe uitweg voor boerderij Venemans *1 (Oude Rozeboomsweg 2). Deze verving de Duyvelshuizerweg C die met een bocht langs boerderij Berkendijk 23 *17 liep. Toen die weg in onbruik geraakt was, werd de naam daarvan Woestendijk *B. Meer naar het westen ligt de 2e Spantmansweg. Dit is eerst een dijkweg geweest zonder naam. Verder naar het westen ligt de Veldkamperdijk. Deze is genoemd naar boerderij Veltkamp aan de Schoolbosweg (afgebroken). Vroeger was hier een ander tracé dat begon tegenover de Schoolbosweg meer in zuidoostelijke richting lopend en uitkomend ongeveer bij de uitweg van Omni Mobilae. Die weg, de Veldkamperweg *F liep daarna verder door de velden om dan uit te komen op de huidige Veldermansweg. Die weg is genoemd naar een bewoner aan die weg. Dan was er nog een noordoost-zuidwest lopende weg. Dit was de Veldweg *D langs het heideveld. Deze weg kwam vanaf Duyvelshuis en liep naar boerderij Martens *18 (2e Spantmansweg 1). Vervolgens ging deze verder op de grens van het hoge en lage gebied (de 1e Spantmansweg) waarbij deze de Veldkamperdijk kruist. Dan was er nog een weg, de Kortstederweg *E door de veldgronden die vanaf boerderij Kortstede (Lemelerveldseweg 34) kwam, de Berkendijk en de Veldkamperdijk kruiste en door ging achter boerderij Berkendijk 8 *19 langs om uit te komen op de huidige Veldermansweg. In het puntsgewijze toelopende deel van Heino waren

Boerderijnamen

1	Oude Rozeboomseweg 2	Veneman
2	Berkendijk 25	Slaghekke of Denneboom
3	Berkendijk 28	Volker of Booms
4	Berkendijk 26	
5	Twentseweg 85	Vrielink op 't Veld
6	naast Twentseweg 87	
7	Twentseweg 87	
8	Strenkhaarsweg 23	Welgelegen
9	Beltmansweg 3	Stappenbelt
10	Wolthaarsweg 3	
11	Veldmansweg 1	Folkert
12	Veldmansweg 3	
13	Veldmansweg 2	
14	Veldmansweg 4 en 4a	
15	Berkendijk 10	
16	Berkendijk 8a	
17	Berkendijk 23	
18	Spanmansweg 1	Sumpels of Martens
19	Berkendijk 8	
20	Berkendijk 21	
21	Berkendijk 19	

een paar boerderijen die via een andere marke bereikbaar waren. Langs de grens van de scherpe punt liep een weg naar de Stappenbelt. Een klein deel daarvan is de Beltmansweg. Die scherpe punt is in 1858 doorsneden door het Overijssels kanaal met 2 parallelwegen: de Wolthaarsweg en de Posthoornweg. Ook de spoorlijn is er in 1909 doorgelegd. Dit is thans de N 348 met een parallelweg, de Achterkampweg.

De boerderijen van de Oostelijke Veldhoek

*Boerderij nr *1 Veneman (1569) of Vennemans Oude Rozeboomseweg 2 voorheen manege Veldhoek*
Zoals de naam al aangeeft, was boerderij Veneman bij een veengebied gelegen, het Duyvelshuizerveen. Hierin lag een veenplas, de Zwarte Plas, die kan zijn ontstaan door het uitgraven van dat veen. De boerderij lag tegen de Krieghuusbelten, de schoorsteen en haal (putboom) golden als markegrens tussen Heino en Raalter-woold. Oorspronkelijk is het een katerstede (kleine boerderij) geweest op de veldgronden van de marke Lenthe. Deze gronden werden mede gebruikt door de boeren van Heino. Met name door de boer van erf Kortstede (Lemelerveldseweg 34). In 1569 is katerstede Veneman bij de marke Heino gekomen. In 1595 en 1605 ontstonden er problemen doordat de Heinoërs turf uitgroeven en de Raaltenaren schapen weidden op plaatsen waar dit niet mocht in de Lenther marke. De markegrens tussen Heino en Lenthe werd vervolgens vastgesteld direct ten oosten van de Zwarte Plas. Die plas lag in de buurt van de kruising Berkendijk met de Oude Rozeboomseweg. Door de aanleg na 1649 van landgoedlanen met de genoemde wegen, is die plas verdwenen. Boerderij Veneman werd een grote boerderij door de toevoeging van de nieuw ontgonnen gronden. Door de eigenaar van Veneman en van alle Duyvelshuizer boerderijen werd een waar-deel van het erf Emptink uit Linderte aangekocht. Daardoor kreeg Veneman gebruiksrechten van de marke-gronden in het Raalterwoold ten oosten van de Zwarte Plas in de Krieghuusbelten tegen de marken Lenthe en Dalmsholte. Dit ging echter niet goed omdat er een nieuwe boer tussen kwam. De schapen van Veneman – die bij Heino gerekend werd- werden in beslag genomen door Raalterwoold evenals de plaggenzicht (zie begrippenlijst). De knecht van Veneman had verschillende malen heideplaggen voor de potstal gemaaid. Eigenaar Jacob Vriezen ging daarop aan het procederen en uiteindelijk in beroep bij de Drost van Salland. Die bepaalde na bemiddeling in 1651 dat Veneman, tegen betaling van een jaarlijkse vergoeding, gebruik van de markegronden mocht maken. Ook daarna ging het niet goed want de rechten van de Heinoërs bleven betwist. Dit eindigde pas in 1793 toen de markegrens werd vastgesteld en Heino een gedeelte van het veld kreeg die een punt vormde tot aan Stappenbelt (veldnaam *14). Vennemans had ook veel last van de zandverstuiving in de Krieghuus-belten. Daarom heeft Vriezen in 1793 een strook markegrond gekocht en daarop een stikkenwal (zie begrippenlijst) aangelegd. Deze wal is vanaf de Berkendijk thans nog zichtbaar *(3). De boerderij had steeds behoord tot het complex van Duyvelshuizer boerderijen in de Veldhoek met als eigenaars de bezitters van Den Aalshorst. Achtereenvolgend: Vriezen, de Famars en van Kempen. In 1820 is Hendrikus ten Cate, koopman te Almelo, eigenaar geworden. In 1832 was hij dat nog steeds. Bij de boerderij lag toen 23,5 ha grond waarvan 20 ha in de gemeente Heino. Er was in het totaal 7,5 ha bouwland bij. Hiervan was 2 ha Veenakkers *7, noordwestelijk van de boerderij gelegen. Het overige bouwland lag ter weerszijden van de gemeentegrens, 2,5 ha in de gemeente Heino en 3 ha in de gem. Raalte. Er was 4,5 ha weidegrond,

2,5 ha heide en 9,5 ha hakhout en bos. Die grote oppervlakte bos geeft aan dat de houtopbrengst daarvan voor de grondeigenaar bestemd was. De kwaliteit van de grond was niet zo best. Bijna alles was ontginnings- en veengrond. De boerderij was geklasseerd klas 7 in Heino en klas 6 in Raalte. Er moest daardoor dubbel belasting betaald worden. Deze boerderij is enkele malen verkocht en de oppervlakte bijbehorende grond wisselde van 31 ha in 1910 tot 10 ha in 1950. Veldnamen: Oostelijk van de boerderij Het Volkes *(1). In de buurt heeft wel een familie Volker gewoond. Het grote weiland dat tegen de Berkendijk en oostelijk van de Oude Rozeboomseweg lag, was de Zandige Maat *(2). Dit was lage (maat)grond die enigszins ondergestoven was met zand uit de Krieghuusbelten. Daarom was er de stikkenwal naast gemaakt om de verstuiwing tegen te gaan *(3). Het hele gebied rond de Berkendijk naast Veneman droeg voor de ontginningen de naam Duyvelshuizerveen *(4) met de Zwarte Plas *(6). Aan de noordwestkant van de boerderij lagen de Veenakkers *(7). Bewoners: 1764 + 1784 Jan Gerrits Venneman, 1795 + 1797 Wed. Derkje Berents van Jannes Gerrits Venneman + zoon Gerrit Jansen, 1811 Hendrikus + Hermanus Venneman, 1840 B 73 H.Horstman, A.Schrijver, 1850 B 73A A.Schrijver + A. Ool-bekkink, 1860 B 122 J.A. Oolbekkink, 1883 H.J.Bekedam, 1890 C 152, 1910 C 173, 1925 C 208 G.Bekedam, 1930 B 279, 1940 H.J.Endeman, 1948 Strenkhaarsweg 2 W.Timmer, 1970 Oude Rozeboomseweg 2, 1985 A.J.H. Koenjer.

*Boerderij nr. *2 Slaghekke (1840) of Denneboom(1832) Berkendijk 25 familie Boerkamp.* Deze boerderij was aanvankelijk gesitueerd bij een slaghek (opklapbare) afsluiting in de landweer *[A] tussen de marken Lenthe en Raalterwoold in de voormalige Twentseweg. In 1569 is daar ook de grens gekomen van de marke Heino. Of de boerderij er toen al stond, is niet bekend. Later is de Twentseweg vanaf de Oude Rozeboom (Twentseweg 83) door de Krieghuusbelten verlegd en recht getrokken. Daarmee was de weg langs Slaghekke als verbinding vervallen. In 1832 lag bij de katerstede, toen Denneboom genoemd, na eerdere vergroting met 3,5 ha toen 7,5 ha grond. De eigenaar Hendrikus ten Cate, koopman uit Almelo, was ook eigenaar van alle aan de westzijde hiervan gelegen boerderijen. De boerderij lag op de grens van het veld met het Duyvelshuizerveen *(4). Er was 1,4 ha bouwland, 2,5 ha weiland, 1ha heide en 2,5 ha bos en hakhout bij. De houtopbrengst was meestal bestemd voor de eigenaar. De boerderij was geklasseerd klas 7, een vrij hoge waardering. Veldnamen: Het bouwland tegen de Vloedgraven had de naam Venemans Heide, kamp - *(8). Dit bouwland zal eerst door boerderij Veneman * 1 (Oude Rozeboomseweg 2) gebruikt zijn, daarna door Slaghekke. In de hoek met de Berkendijk lag de Brandmate *(9). Daar zal, toen er nog veen was, boekweit op geteeld zijn. Op veel veengrond werd vroeger op de eerst afgebrande bovenlaag boekweit geteeld. Bewoners: 1811 Jan Denneboom, voor 1840 fam. Slaghekke, 1840 B 69 Wed. J. Slaghekke-Hubert, 1841 H.Vloedgraven, 1853 G.Zomerdijk, 1860 B 118, 1870 G.H. Scheperboer, 1888 Wed. J.Scheperboer-Dijsselhof, 1890 C 153, 1896 W.van der Vegt, 1900 R. Scheperboer, 1905 + G.Scheppink, 1905 H.J.Nijenkamp + J.Nijenkamp, 1908 A.Bisschop, 1910 C 174, 1912 G.J.Herms, 1920 C 209, 1922 J.Boerkamp, 1930 B 283, 1948 Berkendijk 25 J.Boerkamp, 1970 + 1985 B.Boerkamp.

*Boerderij nr. *3 Volker (1748) of Boomshuis (1819) Berkendijk 28 familie Hansman*

Boerderij Volker was oorspronkelijk een schaapskooi waarin een woongedeelte gemaakt was. De grond behoorde tot 1820 tot het Duyvelshuizer complex. In dat jaar is dit boerderijtje voor f 80,-

gekocht door de wed. van Jan Volkert van de erven van mr. H.J.C. van Kempen (van de Aalshorst). De naam van deze boerderij niet verwarren met boerderij Folkert * 11 (Veldermansweg 1). In 1832 was de eigenaar Jan Hansman. De oppervlakte was 7,8ha. Hiervan was 0,6ha bouwland en 0,9ha weiland. De rest was nog heide. Het boerderijtje was zeer laag geklasseerd, klas 9. Hansman stond wel vermeld als landbouwer. Dit geeft aan dat hij begonnen was met de ontginning van de heide. De vader van Jan Hansman kwam van boerderij Boomshuis bij het huis Archem, gem. Ommen. Vandaar de huidige naam Boomshuis. Deze familie werd altijd Booms genoemd. Er zijn geen aparte veldnamen bekend. Bewoners: 1748 De Volker + Teunis Volker, 1795 + 1811 Jan Volker, 1819 Wed. Sterenbosch + J.Hansman, 1820 Wed. van Volkert + HJ.Hansman, 1832 J.Hansman, 1940 B 72, 1851 + J.Hansman (jr.), 1860 B 121 J.Hansman, 1882 + H.Hansman, 1890 C 154, 1910 C 175, 1914 + W.Hansman, 1925 C 210 W.Hansman, 1930 B 285, 1948 Berkendijk 14, 1970 J.W.Hansman, 1975 + 1985 Berkendijk 28

*Boerderij nr. *4 (1920) Berkendijk 26 familie Everts*

Omstreeks 1920 is er een boerderijtje gebouwd door een zoon van de fam. Hansman op grond, afgesplitst van boerderij Volker * 3 (Berkendijk 28). Hier is later ook een broer van hem komen wonen. Deze grond was in 1832 nog heideveld van de marke Heino.

Bewoners: 1925 A.Hansman, 1929 B 284 gebr. Hansman, 1948 Berkendijk 12 G.A. Legebeke, 1970 G.H.Klein Koerkamp, ± 1975 Berkendijk 26.

*Boerderij nr. *5 Vrieling op 't Veld (1820) Twentseweg 85 familie Mollink*

De boerderij heeft men Vrieling op 't veld genoemd omdat er nog een Vrieling boerderij was (Lemelerveldseweg 12 Heino). Het is mogelijk dat iemand van deze boerderij hier nieuw is gaan bouwen en begonnen is met het ontginnen van de heide. In 1820 behoorde het tot het Duyvelshuizer complex met eigenaar de erven mr. H.J.C. van Kempen (van de Aalshorst). De marke Lenthe, waartoe dit deel begin 18e eeuw behoorde, heeft rond 1800 geleidelijk alle markegronden verkocht. In 1793 is dit gebied marke Heino geworden. Veneman *(1) (Oude Rozeboomsweeg 2) had hier voordien al weiderechten. Deze waren verkregen na heel veel procederen door de toenmalige eigenaren van de Aalshorst, de fam. Vriezen. Na de verkoop waren Volkert *(3) (Schaapsschot Berkendijk 28 fam. Hansman) en Vrieling waarschijnlijk de eerste Heinoërs die zich hier vestigden. De boerderijtjes Welgelegen *(8) (Strenkhaarsweg 23) en Stappenbelt *(9) (Beltmansweg 3) die er waarschijnlijk eerder waren, behoorden oorspronkelijk bij de Wolthaarsboerderijen. Stappenbelt lijkt overigens pas omstreeks 1825 te zijn ontstaan. In 1820 kocht Jan Vrieling de boerderij voor f 90,- van de erven van Kempen. In 1832 was Willem Vrieling eigenaar. De oppervlakte van de boerderij was 8,4 ha. Hiervan was 1,4ha bouwland en 0,7 ha weiland. De rest was nog heide. In de gemeente Dalfsen was vermoedelijk 1,20 ha weiland gepacht van de marke Lenthe, genaamd 't moëgien=1 morgen land *(10). De boerderij was geklasseerd klas 9, dit was van weinig waarde. Aangezien Willem als landbouwer vermeld stond, geeft dit aan dat hij nog druk bezig was met het ontginnen van de veldgrond. Een kleine strook eigen grond lag in 1832 in de gemeente Dalfsen. De vloedgraven lag er toen nog niet. Die hield bij de Twentseweg op en is na 1832 verder naar het oosten gegraven. Nadien is er een perceel veldgrond (met weg) tussen de Heinose vloedgraven en de Strenkhaarsweg bij deze boerderij aangekocht. Mogelijk ter vervanging van het gepachte weiland. In de 20e eeuw was

de boerderij van de fam. Veltien die 'de Pruus' werd genoemd. Dit kwam omdat Veltien vroeger melkknecht in Pruisen (Dld) was geweest. Tussen 1850 en 1873 is de boerderij niet bewoond geweest of is afgebroken. De bewoners hebben na 1850 een nieuw boerderijtje gebouwd tegen de oostrand van hun perceel grond (boerderij nr. *(6). Bewoners: 1820 Jan Vrielink, 1832 Willem Vrielink, 1840 B 74 B.Hekkert, 1850 – 1873 onbewoond of afgebroken, 1873 B 119 E.A.Filart, 1879 A. Dibbelink, 1890 C 155, 1898 H.J. van der Vegt, 1899 D.J.Veltien, 1910 C1 176, 1925 C 211, 1930 B 286, 939 H.Veltien, 1948 Twentseweg 2, 965 Twentseweg 27 H.Veltien, 975 + 1985 Twentseweg 85.

*Boerderij nr. *6 (1850) op grondperceel Twentseweg 85 afgebroken.*

Na 1850 is de fam. Hekkink van boerderij Vrielink op 't Veld * 5 naar een nieuwe boerderij gegaan op de oostrand van hun grond. Dit lag ten noorden van een weggetje richting boerderij Welgelegen * 8 (Strenkhaarsweg 23). Dit terrein was in 1832 nog heideveld. Zo'n 30 jaar later heeft de fam. Hekkert er nog een nieuw boerderijtje bijgebouwd, nu ten zuiden van het weggetje * 7 (Twentseweg 87). Het 2e boerderijtje van (nr. *6), de fam. Hekkert is rond 1909 afgebroken. De grond is samen met boerderij Vrielink verkocht maar in gebruik gebleven van de fam. Hekkert. Bewoners: 1850 B 73 B. Hekkert + J.Beltman, 1854 + H.Hekkert, 1860 B 119B B.Hekkert + H.Hekkert, 1880 P.Cremers, 1884 B.Ulkeman, 1890 C 157, 1897 + G.J.Ulkeman, 1899 J.W.Ulkeman, 1909 afgebroken.

*Boerderij nr. *7 (1880) Twentseweg 87 familie Wilms*

Deze boerderij was een tweede afsplitsing van het terrein van boerderij Vrielink op 't Veld (Twentseweg 85). De boerderij is omstreeks 1880 gebouwd door de fam. Hekkert die daarvoor nog aan de andere kant van het genoemde weggetje woonde, zie hierboven. De families Hekkert waren dagloners. In de omgeving was in die tijd nog veel heide. Een inwonende broer was van beroep schaapherder. In 1927 is er de fam. Wilms komen wonen. Deze familie wordt 'de Schoale' genoemd. Volgens overlevering was Wilms afkomstig van een huis bij een schoale, een schipbrug over het Overijssels kanaal in de voormalige Twentseweg. Dit huis zou bestaan hebben bij of op de locatie Kanaaldijk OZ 4 Raalte (fam. Pазie, daarna Boxebeld). Bij de boerderij Twentseweg 87 was ongeveer 2ha grond in gebruik. Dit dacht men in eigendom te hebben. Bij de uitvoering van de ruilverkaveling Raarhoek-Veldhoek bleek dat de grond van het voormalig boerderijtje nr. 6 bij boerderij Vrielink op 't Veld * 5 - nu familie Mollink - als bewoner hoorde. Hun eigendom was circa 1,5 ha. Bewoners: 1880 B 119A Hermanus Hekkert, 1890 C 156, 1899 + Hendrikus Hekkert, 1910 C 177, 1925 C 212, 1927 J.Wilms, 1930 B 287, 1948 Twentseweg 4, 1970 Berkendijk 16 + M.Wilms, ± 1975 + 1985 Twentseweg 87 M.Wilms.

*Boerderij *8 Welgelegen 1795 Strenkhaarsweg 23 familie Herbrink*

Oorspronkelijk is deze boerderij een kleine boerderij van vermoedelijk een schaapherder van de Wolthaarsboeren geweest. Het werd wel de kleine boerderij van de Wolthaar genoemd. Dit boerderijtje stond midden in een heidegebied. In 1832 was het in bezit van Gerrit Kleine Wolthaar (Posthoornweg 27) landbouwer te Linderte. Het blijkt echter een afsplitsing te zijn van boerderij de Wolthaar (Oude Twentseweg 48) en Groote Wolthaar (Oude Twentseweg 45). Door de grensbepaling tussen de marken Heino en Raalterwoold in 1793, is deze boerderij onder Heino gekomen. In 1832 was de boerderij ruim 8,5ha groot met 1,3ha bouwland en 3,4ha weiland. De rest van de grond was

Kookhuis van De Dullink, Twentseweg, 1983

Het huussie van De Dullink, Twentseweg , 1983

Het huussie naast het vakenskot van de oude Slikkebaard, Twentseweg 1981

nog heide. Het boerderijtje was in slechte staat, klas 9. Recht van opstal had Christiaan Philips, dagloner te Heino. De latere bewoners, de fam. Broekhaar, afkomstig van schippersherberg de Wolthaar, werden de Inke genoemd. Een veldnaam naast de Vloedgraven was de Plas * 11. Daar stond in de winter blijkbaar veel water.

Bewoners: 1795 + 1811 + 1832 Christiaan Philips, 1840 B 75, 1842 D. van Piekeren, 1845 Wed. W. van Piekeren- van der Kolk, 1852 E.Smit (rietdekker), 1862 B 120a B.Broekhaar, 1890 C 158, 1898 Wed. A. Broekhaar-Butink, 1909 C 178 G.J.Broekhaar, 1925 C 213, 1930 B 288, 1936 + J.Grote Gansey, 1948 Twentseweg 6 J.Grote Gansey, 1970 Berkendijk 18, ± 1975 Strenkhaarsweg 23, 1985 Wed. A.E.Grote Gansey – Broekhaar.

*Boerderij Stappenbelt *9 1832 Beltmansweg 3 familie Vree*

Achter het veld van de Wolthaarsboeren is een deel van die grond in 1795 bij de marke Heino gekomen. Voorheen was dit marke Lenthe en daarvoor Dalmsholte. Omstreeks 1825 zijn de markegronden verdeeld. De ernaast gelegen boerderij Welgelegen * 8 (Strenkhaarsweg 23) was al eigendom van Gerrit Kleine Wolthaar van boerderij Kleine (of Grote) Wolthaar gem. Raalte. Ook de gronden ten oosten hiervan waren door deze eigenaar verworven. Op het 4 gemeentenpunt de Stappenbelt * 14 (nu bij de kruising Zennepweg-Nieuwstraat-Heideparkweg) was een gedeelte van de grond in de gemeente Dalfsen van Gerrit Jan Stappenbeld, wonend in de gemeente Ommen (Stappenhof) , Heideparkweg. Hij gebruikte blijkbaar ook een gedeelte van de veldgronden in de gemeente Heino en Raalte. De gronden in de Heinose punt zijn daardoor toegewezen aan Stappenbeld en Kleine Wolthaar. Op die grond heeft Lefert Stappenbeld – Veldman genoemd - een nieuw boerderijtje gebouwd. Zowel Welgelegen, Stappenbeld als Horstman *10 (later Haarman Wolthaarsweg 3) werden tot 1940 tot de Wolthaarsbuurt gerekend. De boerderij van Stappenbeld was 6,75 ha groot in 1832. Hiervan was 0,6 ha bouwland en 1ha weiland. De rest was nog heide. Aangezien Lefert toen als landbouwer vermeld stond, geeft aan dat hij druk bezig was met de ontginning van zijn land. De nieuwe boerderij met klas 7, was vrij hoog geklasseerd voor de omvang. De latere bewoners van de boerderij werden 'Pakkie' genoemd want G.Hulleman kwam van boerderij het Pakjes in Wechterholt, gem. Wijhe. Op een dergelijke boerderij als Stappenbelt verdiende men wel wat bij. Hier werd wat paardenwerk voor de burens gedaan en eiken palen werden gewaterd (verduurzaamd) in de latere Heinose Vloedgraven. Een veldnaam tegen de vloedgraven was de Kamp * 12.

Bewoners: 1832 L.Stappenbeld, 1840 B 70, 1850 L.Veldman(=Stappenbeld), G.Nijhof, 1860 B 120 G. Nijhof, 1869 G.Hulleman + J.W.Flierhuis, 1890 C 159 J.W.Flierhuis, 1894 J.Meijerink, 1910 C 179, 1925 C 214 J.Meijerink + A. Flierhuis, 1930 B 289, 1948 Twentseweg 8 A.Flierhuis, 1970 Berkendijk 20 A. Flierhuisw + G.J.Vree, 1980 + 1985 Beltmansweg 2 G.J.Vree.

*Boerderij nr. *10 Wolthaarsweg 3 familie Sibelt*

Deze boerderij is gelegen op grond die in 1832 veldgrond was van G. Kleine Wolthaar (op boerderij Kleine Wolthaar Posthoornweg 27). Door het graven van het Overijssels kanaal in 1858 was dit perceel geïsoleerd komen te liggen ten westen van dit kanaal en tegen de Heinose Vloedgraven. De fam. Horstman had hier aan de Beltmansweg en tegenover de uitrit van nu Seeman (vroeger) Dekker een boerderijtje gebouwd. Rond 1926 heeft de fam. Haarman dit vervangen en een nieuwe gebouwd

tegen de kanaaldijk. Een strookje langs die dijk bleef eigendom van de Kanaalmaatschappij. Bij de boerderij hoorde ruim 3 ha grond. Een deel daarvan lag in de gemeente Raalte. De fam. Sibelt heeft Wolthaar, werden de Inke genoemd. Een veldnaam naast de Vloedgraven was de Plas * 11. Daar stond in de winter blijkbaar veel water.

Bewoners: 1795 + 1811 + 1832 Christiaan Philips, 1840 B 75, 1842 D. van Piekeren, 1845 Wed. W. van Piekeren- van der Kolk, 1852 E.Smit (rietdekker), 1862 B 120A B.Broekhaar, 1890 C 158, 1898 Wed. A. Broekhaar-Butink, 1909 C 178 G.J.Broekhaar, 1925 C 213, 1930 B 288, 1936 + J.Grote Gansey, 1948 Twentseweg 6 J.Grote Gansey, 1970 Berkendijk 18, ± 1975 Strenkhaarsweg 23, 1985 Wed. A.E.Grote Gansey – Broekhaar.

*Boerderij Stappenbelt nr. *9 1832 Beltmansweg 3 familie Vree*

Achter het veld van de Wolthaarsboeren is een deel van die grond in 1795 bij de marke Heino gekomen. Voorheen was dit marke Lenthe en daarvoor Dalmsholte. Omstreeks 1825 zijn de markegronden verdeeld. De ernaast gelegen boerderij Welgelegen *8 (Strenkhaarsweg 23) was al eigendom van Gerrit Kleine Wolthaar van boerderij Kleine (of Grote) Wolthaar gem. Raalte. Ook de gronden ten oosten hiervan waren door deze eigenaar verworven. Op het 4 gemeentenpunt de Stappenbelt * 14 (nu bij de kruising Zennepweg-Nieuwstraat-Heideparkweg) was een gedeelte van de grond in de gemeente Dalfsen van Gerrit Jan Stappenbeld, wonend in de gemeente Ommen (Stappenhof) , Heideparkweg. Hij gebruikte blijkbaar ook een gedeelte van de veldgronden in de gemeente Heino en Raalte. De gronden in de Heinose punt zijn daardoor toegewezen aan Stappenbeld en Kleine Wolthaar. Op die grond heeft Lefert Stappenbeld – Veldman genoemd - een nieuw boerderijtje gebouwd. Zowel Welgelegen, Stappenbeld als Horstman (later Haarman Wolthaarsweg 3) werden tot 1940 tot de Wolthaarsbuurt gerekend. De boerderij van Stappenbeld was 6,75ha groot in 1832. Hiervan was 0,6ha bouwland en 1ha weiland. De rest was nog heide. Aangezien Lefert toen als landbouwer vermeld stond, geeft aan dat hij druk bezig was met de ontginning van zijn land. De nieuwe boerderij met klas 7, was vrij hoog geklasseerd voor de omvang. De latere bewoners van de boerderij werden 'Pakkie' genoemd want G.Hulleman kwam van boerderij het Pakjes in Wechterholt, gem. Wijhe. Op een dergelijke boerderij als Stappenbelt verdiende men wel wat bij. Hier werd wat paardenwerk voor de burens gedaan en eiken palen werden gewaterd (verduurzaamd) in de latere Heinose Vloedgraven. Een veldnaam tegen de vloedgraven was de Kamp *12.

Bewoners: 1832 L.Stappenbeld, 1840 B 70, 1850 L.Veldman(=Stappenbeld), G.Nijhof, 1860 B 120 G. Nijhof, 1869 G.Hulleman + J.W.Flierhuis, 1890 C 159 J.W.Flierhuis, 1894 J.Meijerink, 1910 C 179, 1925 C 214 J.Meijerink + A. Flierhuis, 1930 B 289, 1948 Twentseweg 8 A.Flierhuis, 1970 Berkendijk 20 A. Flierhuisw + G.J.Vree, 1980 + 1985 Beltmansweg 2 G.J.Vree.

*Boerderij nr. *10 Wolthaarsweg 3 familie Sibelt*

Deze boerderij is gelegen op grond die in 1832 veldgrond was van G. Kleine Wolthaar (op boerderij Kleine Wolthaar Posthoornweg 27). Door het graven van het Overijssels kanaal in 1858 was dit perceel geïsoleerd komen te liggen ten westen van dit kanaal en tegen de Heinose Vloedgraven. De fam. Horstman had hier aan de Beltmansweg en tegenover de uitrit van nu Seeman (vroeger) Dekker een boerderijtje gebouwd. Rond 1926 heeft de fam. Haarman dit vervangen en een nieuwe gebouwd

tegen de kanaaldijk. Een strookje langs die dijk bleef eigendom van de Kanaalmaatschappij. Bij de boerderij hoorde ruim 3ha grond. Een deel daarvan lag in de gemeente Raalte. De fam. Sibelt heeft dit boerderijtje gekocht toen de huur van hun boerderij aan de Posthoornweg te Lemelerveld, tegen de pastorietaan, werd opgezegd. Aan de overzijde van het kanaal lag de grond van de gemeente Heino in een scherpe punt door tot de Nieuwstraat te Lemelerveld. Deze werd nog doorsneden door de spoorbaan, waar later de N348 met parallelweg werd aangelegd. De grond die tussen het kanaal en de spoorbaan lag en in 1832 van Kleine Wolthaar was, is vervolgens gevoegd bij de boerderij van IJsseldijk (nu ten Have) aan de Posthoornweg nr. 17. De veldnaam van deze boerderij, van boerderij nr.*10 was Wolthaarsmaat *13. Voor 1858 was dit maatgrond. Bewoners: 1890 C 159A H.Horstman, 1891 C 215, 1924 H.Horstman + R, de Vries, 1925 C283 H.Horstman, 1926 G.Kampjes, 1926 W.A. Haarman, 1930 B 290 W.A.Haarman, 1948 Kanaalweg 1 W.Haarman, 1962 H.Sibelt + weduwe H. Haarman-Flierhuis, 1980 Wolthaarsweg 3 H.Sibelt, 1985 + G.J.Sibelt

*Boerderij nr. *11 Folkert (1780) Veldermansweg 1 familie Ardesch*

Deze boerderij, liggend achter de voormalige akkerbouwkamp van boerderij Venemans *1 (Oude Rozeboomschweg 2), behoorde tot 1834 tot het complex van boerderijen van Duijvelshuis (Lemelerveldseweg 42A). In 1820 behoorde dit aan de erven van Kempen van de Aalshorst (Dalfsen). Het bijbehorende perceel grond van deze katerstede was duidelijk een latere ontginning. Bij de verkoop in 1820 is een ander boerderijtje van dat complex verkocht; namelijk Volker (Berkendijk 28) aan de bewoonster de Wed. van Folkert. In die boerderij is later de fam. Hansman gekomen, die Booms werd genoemd. De naam Folkert komt weer terug als in 1834 de katerstede Folkert aan de Veldermansweg wordt verkocht. In 1832 was Hendrikus ten Cate uit Almelo nog eigenaar. Na 1834 werd de bewoner eigenaar. Het boerderijtje was in 1832 niet meer dan een hut (klassering klas 10). Er lag wel 2 ha redelijk goed bouwland bij. Na 1834 is er een nieuwe boerderij naast gebouwd terwijl de oude bewoond is gebleven. Bewoners: (Onder voorbehoud juiste locatie) 1780 Folkert, 1795 B4 Jan Zomer, 1840 B 76 B.Zomerdijk, 1857 H.J.Wessels, 1860 B 123, 1868 E.J. Weertman, 1879 H. Brun nenberg, 1882 H.Giezen, 1883 A.Antonissen, 1884 G.Willems, 1885 L.J. Schotman, 1890 C 149, 1895 verlaten, 1898 J.Dommerholt, 1900 verlaten. (Nieuwe) boerderij: 1840 B 71 L.J.Boerrichter, 1860 B 125, 1872 + E.W.Schipper, 1880 L.J.Boerrichter + H. Boerrichter, 1882 J.Sibelt + G.J.Sibelt, 1890 C 150 G.J.Sibelt, 1898 G.J.Herms, 1910 C 171, 1912 G.J.Sibelt, 1915 B.Velderman, 1925 C 205, 1930 B 276, 1948 Veldermansweg 1 B.Velderman, 1970 + 1985 J.A. Velderman.

*Boerderij nr. *12 Veldermansweg 3 familie Buis*

Deze boerderij is gelegen op het achterste deel van de vroegere bouwkamp van boerderij Veneman *1 (Oude Rozeboomseweg 2). De grond besloeg bijna de halve oppervlakte van die bouwkamp. Later is er grond aan de Berkendijk bijgekocht van Zielman (Oude Roseboomseweg 1). Bewoners: 1925 C 206 G.Jolink, 1930 B 278, 1936 R.Speck, 1948 Veldermansweg 3 G.J.Kemper, 1970 + 1985 G.J. Kemper + W.Buis.

*Boerderij nr. *13 (1880) Veldermansweg 2 familie Beekman*

Vrijwel op de gemeentegrens met Raalte stond in 1883 op deze plek een boerderijtje op de kaart

Berkendijk 8

Veldermansweg 2

Berkendijk 28 Volker of Booms
met kookhuis

getekend. Er was een klein perceeltje bouwland en grasland bij. Dit was geheel omgeven door heidevelden. In 1832 was op deze grondheide van de Wed. Kamphof en mede-eigenaar landbouwer te Heino. Vanaf ± 1880 heeft hier Hendrikus Brunnenberg gewoond, gehuwd met Willempje Askamp die weduwe was van Egbert J. Weertman. Ook het gezin Weertman woonde er. Zij kwamen van boerderij Folkert nr. *11 Veldermansweg 1 waar H.J.Wessels boerde en waar zij in een kamer van die boerderij hadden gewoond. Bewoners: 1880 B 123A, H.Brunnenberg, 1890 C 148 Wed. W. Brunnenberg-Askamp, 1895 M.Weertman, 1907 + D.J.Berendijk, 1910 C 170, 1920 C 204 M. Weertman, 1930 B 277, 1933 + J.Bonhof, 1934 M.Weertman, 1948 + 1970 Veldermansweg 2 A. Weertman, 1985 F.J.Beekman.

*Woning nr. *14 Veldermansweg 4 familie Weertman*

Tegenover boerderij Folkert is een woning gebouwd die later dubbel bewoond werd. De grond was in 1832 heide en behoorde aan C.A. van Voerst tot Rosendaal te Heino. Bewoners: 1920 B 277 A, D.J. Weertman, 1948 Veldermansweg 4, 1970 A.Weertman + J.W. van der Hulst, 1985 J.Weertman. dubbele woning Veldermansweg 4A, 1970 J.M. ten Broeke, 1985 M.A.M. Brok.

*Boerderij nr. *15 Berkendijk 10 familie Mulder.*

Op grond die in 1832 nog heide was van de Wed. Kloosterman te Heino, is door een zoon van Mulder uit de Wolthaarshoek gem. Raalte een boerderij gebouwd. De heide is geheel ontgonnen tot landbouwgrond. Jaren later heeft een schoonzoon van Mulder er een boerderij naast gebouwd. Een deel van die bouwgrond is bij deze boerderij gevoegd. Bewoners: 1925 C 203 A.Mulder, 1930 B 273, 1948 Berkendijk 10, 1970 A.M. Mulder, 1985 Wede. P.T.Mulder-Westemeijer.

*Boerderij nr. *16 Berkendijk 8A familie Lammers*

Bewoners: 1985 H.G.Lammers

*Boerderij nr. *17 (1850) Berkendijk 23 familie Grootenhuis*

Omstreeks 1850 is er een boerderijtje gezet op een perceel dat vroeger behoorde tot het Duyvelshuizer complex. In 1832 stond dit perceel vermeld als struwelen (=verspreid laag houtgewas). Blijkbaar was dit laag gelegen hooiland met evenwijdige noord-zuid lopende sloten, erg verwaarloosd. Dit land lag naast de Duyvelshuizerweg [C] met toen de naam Woestendijk. De Duyvelshuizerweg was de oude verbinding vanaf Duijvelshuis (Lemelerweldseweg 42A) naar boerderij Veneman * 1 (Oude Roseboomseweg 2). Eind 17e eeuw was deze al vervallen door de aanleg van de Venemansdijk [B] nu Oude Rozeboomseweg. Het naastgelegen perceel was in 1832 hooiland. Op de kaart van 1883 was het echter hakhout. De veldnaam van beide percelen was Het Nikes *5. Dit was de naam van het vroegere buitenhuis (spijker) Nikes bij Duyvelshuis. Dit geeft aan dat deze percelen in beheer zijn geweest bij de werkbaas van het spijker. Het stuk grond westelijk van de Woestendijk droeg de veldnaam Baasjes *15. Dit was heideveld. Door het noordelijk deel daarvan liep de Veldweg [D]. Deze ging verder richting boerderij Martens of Sumpel (2e Spantmansweg 1) en sloot aan op de huidige Spantmansweg. Op de kaart van 1883 is te zien dat er een boomgaard bij dit boerderijtje (Berkendijk 23) was.

Bewoners: 1850 B 77A J. van Telgen, 1859 B 117 + H.J. van Telgen, 1880 J.Koggel, 1890 C 151,

1896 C.Hansman, 1910 C 172 + H.J.Hansman, 1925 C 207 C.Hansman + H.J.Hansman, 1930 B 280 H.J.Hansman, 1935 L.J.Roelofs, 1948 Berkendijk 23 L.J.Roelofs, ± 1970 + 1986 G.H.Grootenhuis.

*Boerderij nr. *18 Martens (1764) of Sumpel (1811) 2e Spantmansweg 1, familie Bendijk*

Deze boerderijplaats behoorde tot 1834 eveneens tot het Duijvelshuizer boerderijen complex. De erfplaats is al heel oud en de oorsprong gaat terug tot het graven van de Heinose vloedgraven op deze plek begin 17e eeuw. Voor de afwatering is die verder door het markegebied van Lenthe gegraven tot voorbij het erf Duyvelshuis. Daardoor kwam er meer weidegrond beschikbaar. Op een wat hogere plek langs die afwatering is bouwland gemaakt en een boerderijtje gesticht. Daar om heen lag toch wel lage zompige grond, vandaar de naam Sumpel. De naam Martens dateert van omstreeks 1800 doordat Martensman, afkomstig van het erf Sterkengoor, ook Martens genoemd aan de Rozendaelseweg, op dit boerderijtje gekomen is. Door de nieuwe ontginningen ontstond er in 1509 een grenskwestie tussen de marke Heino en Lenthe. In 1611 werd een commissie benoemd om tot een minnelijke schikking te komen. Er kwam wel een voorlopige oplossing, maar geen definitieve, want in 1758 speelde deze kwestie nog. De grond ten zuiden van de vloedgraven, waar ook het boerderijtje van Sumpel (Martens) stond, werd bij Heino gevoegd. Dit was mogelijk een compensatie voor het meerdere water dat de Vloedgraven in d marke heino te verwerken kreeg.

Bewoners: 1764+1765 Weduwe op Sumpels, 1811 Jan Mertensman, 1840 B 77 J. van Telgen, 1859 B 116 J. Hulsegge, 1866 H. Spantman, 1891 C 160 A. Spantman, 1910 C 182, 1925 C 216, 1930 B 275, 1935 + G. van der Kolk, 1948 2e Spantmansweg 1 G. van der Kolk, ca 1970 + R. Bendijk, 1986 Mevr. H.H.J. van der Kolk.

*Boerderij *19 (1849) Berkendijk 8 familie Grote Gansey*

De grond van deze boerderij was in 1832 nog begroeid met heide en eigendom van de marke Heino. Dit boerderijtje is rond 1850 gesticht. Pas na 1912 is de heide en bosgrond rond deze boerderij ontgonnen. De bewoners worden Splint genoemd omdat, toen in 1863 D. Grote Gansey was overleden, de boerderij werd voortgezet door de Wed. B.Grote Gansey-Splinter met behulp van de fam. Splinter.

Bewoners: 1849 B 81 W. Hulsebosch, 1850 W.Kiezebrink, 1856 Wed. F.Kiezebrink-Rouwendal, 1859 B 126 D. Grote Gansey, 1863 Wed. B. Grote Gansey- Splinter, ± 1885 + H. Grote Gansey, 1890 C 147, 1910 C 169 H. Grote Gansey, 1925 C 202, 1930 B 272, 1948 Berkendijk 8, ± 1970 H.J. Grote Gansey, 1986 + W.A. Grote Gansey.

*Boerderij *20 (1897) Berkendijk 21 familie Schothans*

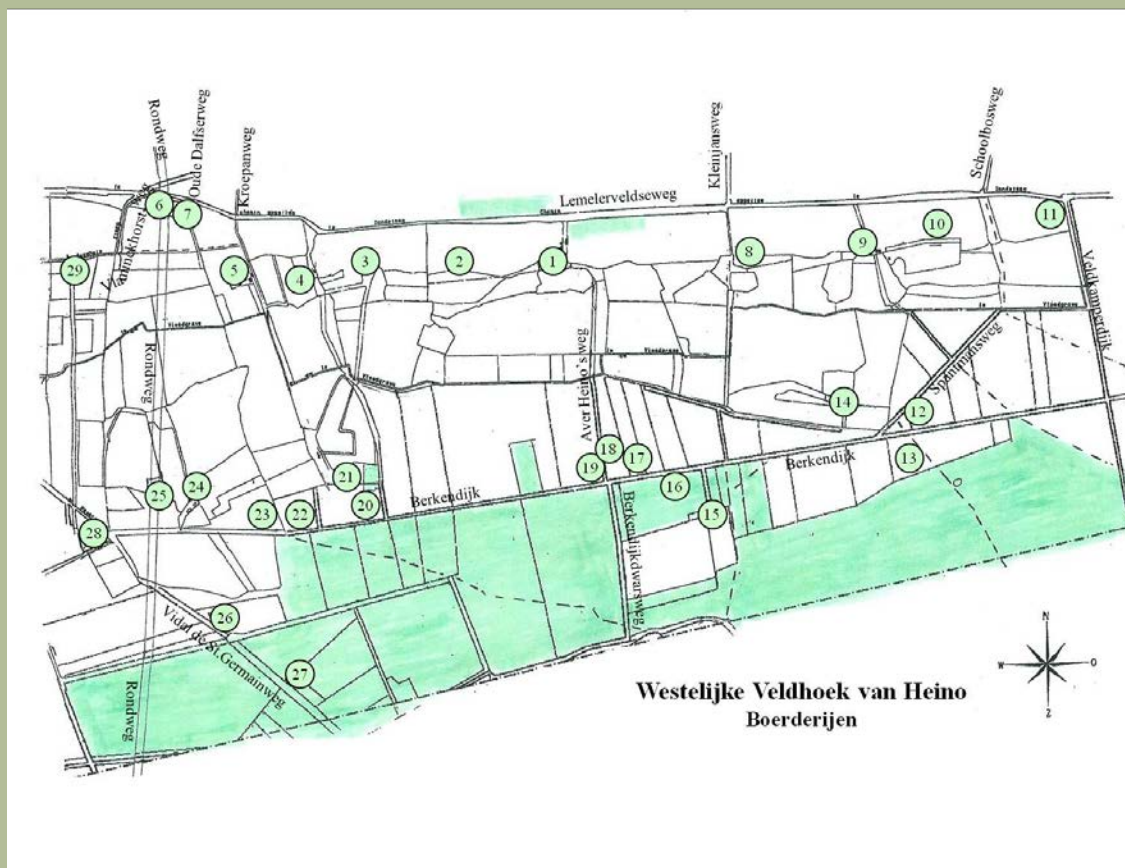
Deze boerderij is een afsplitsing van boerderij Martens *18 (2e Spantmansweg 1). In 1832 was de heide die daar toen nog stond, eigendom van Hendrikus ten Cate, eveneens eigenaar van Martens. Tussen 1830 en 1960 zijn er heel veel kleine boerderijtjes gezet door boerenzoons die voor zichzelf begonnen. Met hard werken, wat nevenactiviteiten en vooral sober leven, wisten zij een bestaan op te bouwen. De veldnaam van een perceel tegen de 2e Spantmansweg is 't Olde veld *16 (het oude heideveld, nu eigenaar fam. Mulder). Bewoners: 1897 C 160A A.W. Spantman, 1890 C 182, 1924 C 217 + C.G.W. Slendebroek, 1928 A.Holsappel, 1929 B 274 K.Tuitert, 1948 Berkendijk 21, ± 1970 + 1986 G.J.Schothans.

*Boerderij *21 (1937) Berkendijk 19 familie Otte*

Dit boerderijtje was een afsplitsing van boerderij Jonkers (Lemelerveldseweg 43). In 1832 was dit perceel nog heide die bij de verdeling van de markegronden bij die boerderij gekomen was.

Veldnamen: Achterste stuk van Luttenberg *17, de Maat *18, dit was maatgrond, en moögje *19. Dit betekent 1 morgen, 1,23ha weidegrond. Bewoners: 1937 B 272A J.W.Luttenberg, 1948 + ±1970

Berkendijk 19 J.W.Luttenberg, 1986 J.G.Otte + C.H.Luttenberg-Bosman

Boerderijnamen

1 Lemelerveldseweg 32 Aver Heino of Bouwlust	16 Berkendijk 2
2 Lemelerveldseweg 20 Klein Aver Heino	17 Berkendijk 1318 Aver Heino'sweg 2
3 Lemelerveldseweg 18 Topsvoort of Tops	19 Aver Heino'sweg 1
4 Lemelerveldseweg 16 Eijlert	20 Berkendijk 11
5 Lemelerveldseweg 12 Vrielink	21 Berkendijk 9
6 Lemelerveldseweg 6 + 8 afgebroken	22 Berkendijk 7
7 Lemelerveldseweg 10 + 14	23 Berkendijk 5
8 Lemelerveldseweg afgebr. Moezewinkel	24 Berkendijk 3 Grote Bisschop
9 Lemelerveldseweg 34 Kortstede	25 Berkendijk 1 afgebr. Hietkamp
10 Lemelerveldseweg 36	26 Vidal de St. Germainweg 1 t/m 3
11 Lemelerveldseweg 38	27 Vidal de St. Germainweg 4 De Lorre
12 Berkendijk 17	28 Raalterdwarsweg 1 De Wever
13 Berkendijk 6	29 Vlainckhorstweg 38-40
14 Berkendijk 15 Zomerij	
15 Berkendijk 4 Nieuwenkamp	

De westelijke Veldhoek van Heino (marke Heino)

Het westelijk deel van de Veldhoek van Heino bevindt zich tussen de Lemeler- veldseweg en de oude gemeentegrens met Raalte. Het ligt oostelijk van de kern van Heino tot aan de Veldkamperdijk. Dit gebied was overigens niet in z'n geheel veldgebied geweest want, langs de Lemelerveldseweg bevonden zich zeer oude akkerbouwkampen met daarachter weidegronden. Dit gebied heeft altijd tot de marke Heino behoord, in tegenstelling tot het oostelijke deel. In de westelijke Veldhoek bevond zich aanvankelijk één groot boerenerf met enkele katersteden. Dat was Aver Heino * 1 (Lemelerveldseweg 32). Wanneer dit bedrijf gesticht is, is niet bekend. Hier behoren wel de oudste bouwkampen bij. Langs de Lemelerveldseweg wijst de vorm van deze kampen op een middeleeuwse oorsprong. Nog oudere akkercomplexen hadden een meer vierkante vorm. De naam Aver Heino is afkomstig van achter of over Heino, dit vanaf de IJsselkant gezien.

De ontwikkelingen op de Aver Heinose kampen

Voor de bewerking van de akkers met ossen als trekkracht, was een lengte van circa 700 meter ideaal vanwege de moeilijke wendbaarheid van deze beesten. De vorm van de bouwlanden was vaak een S of C-vorm door het al gedeeltelijk draaien van de ploeg, alvorens geheel om te keren. De akkers waren doorgaans vrij smal, zo'n 30 à 35 meter. Door de uitbreiding van de bouwkampen werden deze in de loop der tijden steeds breder gemaakt. Hierdoor is de specifieke S of C-vorm vaak verloren gegaan. Doordat men later voor de trekkracht overging op paarden en de oppervlakte van de akkers steeds groter werd, konden er nieuwe boerderijen afgesplitst worden. Een oppervlakte van ruim 4ha bouwland was in die tijd minimaal nodig om de pacht in natura te kunnen voldoen en om van te bestaan. Deze ontwikkeling heeft het erf Aver Heino ook doorgemaakt. Die had ter weerszijden van de boerderij een tweetal lange bouwkampen. Het erf Moezewinkel (afgebroken) *8 werd afgesplitst door een deel van de bouwkamp aan de oostzijde daar bij te voegen. De katersteden Kortstede *9 (Lemelerveldseweg 34) en Tops *3 (Lemelerveldseweg 18) werden later ook vergroot tot grotere erven. Kortstede werd al voor 1520 vergroot door de kamp van Moezewinkel daar bij te voegen en dit laatste erf naar de overzijde van de Lemelerveldseweg te verplaatsen. Dit erf had al een bouwkamp aan de westzijde van de Kleinjansweg. Aan de oostzijde werden daarom nieuwe kampen aangelegd. Het erf Tops werd vergroot door er bouwland bij te voegen dat wat lager gelegen was. Dit kon door een betere afwatering. De Heinose Vloedgraven was door de marswal (waarop de Raalterweg lag) gegraven. Deze werd verlengd langs Tops richting de Veldkamperdijk. Dit is zichtbaar aan de naamgeving. In 1397 werd daar Hein Tops vermeld en in 1503 was de naam: Topsvoort. Dit was een gevolg van een voorde door de Vloedgraven waar de schapen en ander transport door moest om naar het veld te komen. In die tijd was er nog voldoende veldgrond beschikbaar. Aver Heino hoefde de waargerechtigheid (gebruiksrecht) van de markegronden niet te delen. De erven Kortstede (Lemelerveldseweg 34) en Topsvoort (Lemelerveldseweg 18) kregen ieder een half waarrecht. De katersteden Eijlert *4 (Lemelerveldseweg 15) en Vrieling *5 (Lemelerveldseweg 12) aan het uiteinde van de kamp van de Vlaminckhorst *29 (Vlaminckhorstweg 38) konden van de betere afwatering profiteren en wat grotere boerderijen worden zonder waarrechten.

Het velddeel met de zandverstuiving

Aan de zuidzijde tegen het gebied van de marke Raalterwoold, lag veel hogere schrale zandgrond. Doordat er meer vee kwam op de velden was er overbeweiding. De begroeiing verdween en er ontstonden zandverstuivingen. Doordat er aan de Heinose kant weinig bouwlanden waren, kon die zandverstuiving zich nog uitbreiden tot bijna aan de huidige Berkendijk. Aan de zuidkant hadden de boeren van het Raalterwoold (het Relae en Grote Aafst) daar wel last van. Zij moesten zich moeite getroosten om deze te bedwingen. Hier werden houtsingels aangelegd zodat er een wal ontstond die tevens als landweer *43 kon dienen. Samen met de singels om hun bouwland werden de zandverstuivingen tegen gehouden, behalve tegen de Krieghuusbelten, waar dit niet lukte. Aan de zuidkant van het lage gebied waren in de middeleeuwen al een paar kleine bouwkampen ontstaan. Bij één daarvan is al vroeg een katerstede gevestigd. In 1520 wordt vermeld: *'Engbert Bisschop op Johan van Ytterssums lant toe Yselmuden toe pachte gesat, den thenden affgetagen, op 5 mudden roggē'*. In 1583 werd vermeld: *'Een katerstede Bisschopsgoedt ter Heine gelegen'*. In 1520 blijkt het erf Bisschop *24 al vergroot te zijn. Toch is in 1583 nog steeds sprake van een katerstede. Deze katerstede is wel uitgegroeid door vergroting met wat lager gelegen bouwland tot een groter gewaard erf (Grote Bisschop Berkendijk 3). Deze profiteerde ook van de gegraven Vloedgraven in de 15e eeuw. Door verdere ontginningen konden er een tweetal katersteden afgesplitst worden. Dit was eerst Kleine Bisschop (Raalterstraat 3), afgebroken en daarna Hietkamp *25 (Berkendijk 1), afgebroken. De oude bouwkamp aan de zoom van de heide van Kortstee werd ook flink vergroot. Daar kon toen een nieuwe boerderij komen, de Zomerij * 14 (Berkendijk 15). Op een wat vruchtbaarder deel van het veld ontstond een nieuwe boerderij Nieuwenkamp *15 (Berkendijk 4). Tegen het Relae werden ook nieuwe kampen ontgonnen. In de periode 1825-1835 werden de veldgronden verdeeld. Door het veld werd in west-oostrichting een nieuwe rechte dijkweg gelegd, de Berkendijk, die aansloot op de laan van het landgoed Nikes. Die laan kreeg ook de naam Berkendijk. Door de opdeling van de veldgronden in percelen, konden er minder schapen worden gehouden. Voor veel boeren was schapen houden onmogelijk geworden doordat hun toegewezen perceel te nat of te droog was voor permanente beweiding. Verschillende boeren verkochten hun veldgrond of hun boerderij en de 'woeste grond' apart daarvan. Het landgoed 't Relae en de eigenaren te Deventer van boerderijen, konden daardoor hun veldgronden uitbreiden. Deze werden met bos ingeplant. Voor 't Relae gebeurde dit door ploegen arbeiders die tijdelijk in barakken ondergebracht werden. Dit werden 'kolonies' genoemd. Een veldnaam *51 is daar nog van overgebleven. De bossen van de Deventer eigenaren, de Verenigde Gestichten, worden nog de Deventer bossen *39 genoemd.

De wegen in de westelijke Veldhoek

De van west naar oost lopende Berkendijk is in het voorgaande deel van de oostelijke Veldhoek al beschreven. Dit geldt eveneens voor de Veldkamperdijk, de Spantmansweg, de weg van Kortstee *D naar de veldgronden en de Lemelerveldse- weg. Voor de aanleg van de Berkendijk kwam er een weg op de Spantmansweg uit, komende vanaf de Grote Aafst *C (in Raalterwoold). Een gedeelte daarvan is de huidige toegangsweg naar de manege van de Berkenruiters. Er was een voetpad dat bij de

Weg naar Loswal

Spantmansweg 1 Sumpel of Marlens

Sluis 2 Overijssels kanaal

Haarmaatsweg Vislegge

Lemelerveldseweg begon tegenover de Kleinjansweg. Deze liep langs boerderij Nieuwenkamp (Berkendijk 4) naar de Hogebroeksweg. Van oorsprong was dit een kerkpad dat naar de schuurkerk van boerderij de Verver (Verversweg 12) liep *B. Deze was tot 1845 in gebruik. Later werd dit 'vrijerspad' genoemd. Vanuit de Veldhoek liepen nogal wat mensen over dit pad richting Raalte. (Zie Omheining 1990 nr. 3). Vanaf Aver Heino loopt de Aver Heino'sweg met aan de andere zijde van de Berkendijk de Berkendijkdwarsweg. Dit is een oude verbinding vanaf het oudste erf in dit gebied Aver Heino naar de veldgronden. Langs boerderij Eijlert (Lemelerveldseweg 16) liep een verbindingsweg tussen de Lemelerveldseweg, vroeger Zandsteeg *N en de huidige Berkendijk. Een deel van die weg ligt er nog achter de boerderij Berkendijk 9 (en nr. 11). Deze weg liep met een voorde door de Vloedgraven. Hieraan is de naam van het erf Topsvoort ontleend (Lemelerveld-seweg 18). Deze weg zal een doorgaande verbindingsweg geweest zijn vanuit het Relae (Raalterwoold) en bij Eijlert kruiste die de Zandsteeg. Liep over de Kroepanweg, die daar tegenover ligt als oudste weg naar Dalmscholte en Dalfsen. Een beetje dicht bij Heino ligt de Weversweg. Deze is genoemd naar het boerderijtje de Wever (Raalterdwarsweg 1). Deze weg liep verder via de Vidal de St.Germainweg naar 't Relae. De weg is genoemd naar G.J.G. de Vidal de St. Germain die burgemeester van Heino was. Hij bleef wonen op het Relae. Zijn huis was van 1851 tot 1862 ook gemeentescretarie van Heino. Deze burgemeester heeft tienduizenden bomen langs de wegen van Heino laten planten. Vroeger werd de Vidal de St. Germainweg de Heinsche weg *G genoemd en ook wel Dalmsholterweg. In Dalmscholte had Vidal de St. Germain grote complexen landbouwgrond aangekocht. Die weg vormde de verbinding daar naar toe. Op de Weversweg komt de Plaisierlaan *L uit (in 1832 zo genoemd) van landgoed de Vlaminckhorst. Deze vormde een verbinding met de Bouwhuissteeg *M. Deze laan was als landgoedlaan aangelegd in de 18e eeuw. Over de Vloedgraven lag daarin een brug. Tijdens de bevrijding in 1945 is een Canadese tank door deze houten brug van boomstammen gezakt. De Bouwhuissteeg is nu de Vlaminckhorstweg en genoemd naar het bouwhuis. Dit is het boerenhuis van de Vlaminckhorst. Vanaf de Weversweg liep een kerkpad schuin door het veld naar de Hogebroeksweg *A. Het eerste deel is een stukje Berkendijk en de rest van dit Hogebroekskerkpad ligt er nog door het bos. Vanaf de Hogebroeksweg – Berkendijkdwarsweg liep de Dennendijk *I. Dit was een verbindingsweg richting de Raalterweg. Die kruiste de Vidal de St. Germainweg en liep onderlangs de landweer van het Relaegebied. Dat deel was de Beukenallee *K. Beide wegdelen liggen er nog. Na 1793 lag het laatste deel grotendeels in de marke Raalterwoold, daarna gemeente Raalte. Voordien zal dit marke Heino geweest zijn. Oostelijk van de Vidal de St.Germainweg lag een laan in noord-zuid richting met de merkwaardige naam Karnemelkerallee *H. De huidige Raalterweg is ongeveer de meest westelijke grens van de Veldhoek. De veldgronden die westelijk daarvan lagen, noemde men het Heinose veld. Die velden sloten weer aan op de Veldhoek van het Wechterholt (gem. Wijhe). De Raalterweg is omstreeks 1830 rechtgetrokken door de aanleg van de Rijksweg. Deze weg loopt nu voor het restaurant Jan Steen langs. Voorheen liep die weg er achter langs. Door de heidevelden liepen ook kris-kras wegen en weggetjes. Soms wijzigde het tracé hiervan als het gebruik van de grond veranderde. Een 3-tal wegen waren hier vaste verbindingen door het veld naar de boerderijen: de Kortstederweg *D, de Veldkamperweg *E en de weg naar de Grote Aafst *C.

De boerderijen van de westelijke Veldhoek

Boerderij nr. *1 Aver Heino (1381) of Bouwlust (1832). Lemelerveldseweg 32, voormalige proefboerderij. Het erf Aver Heino werd in 1377 al genoemd als het goed Overheyne van Frederik van Heekeren van Rechteren. In de Overstichtse (bisschoppelijke) leenregisters werd Dirc van Junne als leenman van de tienden (belasting) vermeld. *‘den tiende to Overheyne, grof ende smal, in der kerspel ter Heijne’*. De leenheer van de tienden was niet altijd de eigenaar van het erf. Dit erf was overigens ouder en oorspronkelijk het enige grote erf aan de oostkant van Heino in de marke Heino. De akkerbouwkampen ter weerszijden van dit erf waren beide ongeveer 700 meter lang. Door vergroting hiervan, vooral in de breedte, zijn er in de loop der eeuwen boerderijen afgesplitst. Dit waren de oorspronkelijke katersteden Kortstede *9 (Lemelerveldseweg 34) en Topsvoort *3 (Lemelerveldseweg 18) met daarna Moezewinkel *8 (afgebroken), die vermoedelijk eerst Klein Aver Heino werd genoemd. De beide katersteden werden later vergroot tot grotere erven waarvan later weer boerderijen afgesplitst zijn. We kunnen in de leenregisters enigszins volgen wie na 1379 rechten hadden. Achtereenvolgens waren dat: 1379 Dirc van Junne, 1394 Feye, echtgenote van Henric van Deze, 1433 Seyne van den Water, 1442 Johan ten Water. In 1433 werd voor het eerst een bewoner genoemd namelijk *‘Johannes Overheijnen die het goet nu ter tijd toebehoert’*. Dit geeft aan dat Overheijnen toen eigenaar geworden was, terwijl de tienden nog wel afgedragen dienden te worden. In 1520 werd vermeld *‘Rutger op Averheijne toebehoirende hemselven toe pachte ghesat des yars op 35 mudde roggen’*. Daarnaast werd Aelbert op Lutlike (klein) Averheyne vermeld en nog een huis bij de kerk. Aver Heino was toen een grote boerderij met ruim 12ha bouwland. Dit erf is geen eigendom van de bewoner gebleven want in 1583 was Jan van Echten Janszoon toe Vollenhove eigenaar. Weer 18 jaar later, in 1601, blijkt Aver Heino nog wel een groot erf te zijn. *‘Een heel werf genaamd ‘d Averheijne toebehorende Jan van Echten (van ‘t Relaeer)’* met 8,5ha bouwland. Het bouwland was wel minder geworden door afsplitsing en vergroting van omliggende boerderijen. In 1601 had Averheijne 5 paarden, 132 schapen, 3 varkens en 6 koeweiden. Enkele jaren later is deze boerderij een Overijssels leengoed geworden. Vervolgens is dit erf tussen 1644 en 1717 in achterleen uitgegeven (in feite eigendom) aan *‘den Amptman van Colmschate’*. De kleuren van het huidige Klein Aver Heino (Lemelerveldseweg 20) herinneren hier nog aan. Daarna is er nog een eigendomsgeschil over dit erf geweest. In 1688 werd dit leengoed toegeschreven aan de kinderen van wijlen Elisabeth Vriezen tot de Aalshorst (Heinoseweg Dalfsen) die vrijwel de gehele Veldhoek aan de overzijde van de Zandsteeg bezat. Dit bleek ten onrechte overgeschreven te zijn. Wel behoorden Moezewinkel en Kortstede aan Vriezen. In de gegevens uit 1832 blijkt het erf Bouwlust te heten. Die naam zal er aan gegeven zijn omdat dit voor die tijd een zeer groot akkerbouwbedrijf was. Eigenaar was Jan Cellius Beck te Olst. De boerderij was 44ha groot. Hiervan lag 41ha in de gemeente Heino en 3ha in de gem. Dalfsen aan de Twentseweg. Het bouwland was 12,5ha, weiland 23,5ha, 5ha heide en 3ha bos en hakhout. Verder waren er weiderechten in de marken Lenthe en Dalmsholte en 7ha van het weiland lag in het Lierderbroek. Aan de toegangsweg naar de Zandsteeg *N stonden 2 hooibergen en een grote schaapskooi. In de 19e eeuw werd op een deel van het bouwland eikenhout geplant. Dit kon eek leveren voor de leerlooierijen. Eind 19e eeuw werd een halve bouwkamp aan de oostzijde

ingeplant. Door een deel van de inplant loopt thans nog het fietspad langs de Lemelerveldseweg. Aver Heino was in de 20e eeuw tot 1970 van baron de Vos van Steenwijk. Vanaf 1922 werd het een demonstratieboerderij waar boeren nieuwe productiemethoden konden bekijken. Bedrijfsleider werd Willem Goedkoop en vanaf 1923 samen met Abraham Havinga die op een nieuwe boerderij, Klein Aver Heino, kwam te wonen. Vanaf 1929 huurden de landbouworganisaties O.L.M., A.B.T.B. en C.B. T.B. Aver Heino, die er een proefboerderij voor het oostelijk zandgebied van maakten. In 1970 werd het een zelfstandige proefboerderij. Vanaf 1930 waren R.Sloots en P.Oosterveld (vanaf 1939) de bedrijfsleiders. In het oostelijk zandgebied van Nederland vond men heel veel kleine boerderijtjes met 2 à 3 ha grond. Voor die bedrijven werd er een speciaal proefbedrijf – Klein Aver Heino – afgesplitst. Een ander bestaand klein boerderijtje (Aver Heinoseweg 2) werd bestemd als fokvarkensproefbedrijf en later kwamen er pluimveehokken bij. Door hooibroei is in 1934 Aver Heino afgebrand. De boerderij werd herbouwd. Er verrezen ook een 2-tal dubbele woningen voor de medewerkers. Door de veranderingen in de landbouw die grotere productie-eenheden noodzakelijk maakten, werd de proefboerderij gereorganiseerd. Het werd een regionaal onderzoekcentrum voor de rundveehouderij. In 1979 werd dit uitgebreid met een Technisch Informatiecentrum. Vanaf 1997 schakelde, onder bedrijfsleider H.Muller, Aver Heino over op biologische landbouw als onderdeel van de Universiteit van Wageningen. Een 'koeienhotel' kwam er in 2005, waar boeren en burgers konden komen kijken. Helaas, in 2012 kwam daaraan een einde en werd Aver Heino aan een particulier verkocht. Tot die tijd hebben duizenden boeren de proeven op dit bedrijf bekeken. Veldnamen tegen de Vloedgraven, oostelijk van de Aver Heinoseweg waren: Overheinsmaat *1 en Overheinsmaten *3. Dit weiland stond in de winter onder water. De Vloedgraven had hier geen afloop (daling). Aan de andere zijde van de Vloedgraven was de veldnaam 't Hooiland *2. Westelijk van de weg 't Hooistuk *4. Tegen het weiland naast de Vloedgraven was de naam 't Veld *5.

Bewoners: 1433 Johannes Overheijnen, 1520 Rutger op Averheyne, 1583 Jan Rotgerszoon, 1722 Dries Willem Averheine, 1723 nr.72, 1748 Jan Gerrits Overheine, 1751 Willem Overheine, 1764 + 1767 Jan Averheine, 1782 Arent Hendriks, 1795 Jan Gerritsen Averhein, 1811 Arend Hendrik Slendebroek + Hermannes Overkamp, 1840 B 67 H.Overkamp, 1854 Wed. J.Overkamp-Overhein, 1859 + J.Bosch Wermink, 1860 C 114, 1869 + J.Berghuis, 1890 C 162, 1910 C 184, 1911 Wed. H. Berghuis-Westerbeek + G.Berghuis, 1917 J.W.Tuten + C 184A Wed. H.Berghuis-Westerbeek + G. Berghuis, 1920 C 219, 1922 W.Goedkoop, 1925 B 290, 1930 B 297 R.Sloots, 1939 P.Oosterveld, 1948 Lemelerveldseweg 30, 1970 H.Oosterveld 1985 W.Muller.

Bedrijfswoningen in de jaren 1948,1970,1985

B 297A Lemelerveldseweg 22 W.H.J.Meulman J.A.Kiekebosch G.J.M.Bosch
 B 297B 24 H.Hogeboom D.J.Wonink J.W.A. Schotman
 B 297C 26 H.F.Kloppenbergh H.Hogeboom D.Z.van der Vegte + J.G.Hogeboom
 B 297D 28 J.Bonhof Wed.J.Bonhof –Scheen J.G.Hogeboom

*Boerderij nr. *2 Klein Aver Heino (1922) Lemelerveldseweg 20*

In 1520 was er al een boerderij met de naam Lutteke (klein) Averheyne. Deze moest 4 pond geldpacht betalen. Dan betrof dit weidegrond. Vermoedelijk was dit de oude boerderij van Moezewinkel *8 (afgebroken), die later nieuw gebouwd werd aan de overzijde van de Zandsteeg (Kleinjansweg 2). Het huidige Klein Aver Heino werd gesticht als dependance van de demonstratieboerderij Aver Heino in 1922. Hier woonde medebedrijfsleider Abraham Havinga. In

1929 werd Aver Heino een proefboerderij. Klein Aver Heino heeft nog de kleuren op de luiken van de vroegere eigenaren 'den Amptman van Colmschate' ofwel de Hof van Colmschate. Later is Aver Heino eigendom geweest van baron de Vos van Steenwijk. Op Klein Aver Heino legde men zich speciaal toe op de mogelijkheden van kleine boerderijen van 2 à 3ha. Zo werd onder andere de teelt van tabak en kruiden beproefd. Ook aan pluimvee werd aandacht geschonken. In 1970 werd Aver Heino een eigendomsboerderij. Omdat kleine boerderijen geen toekomst meer hadden, verviel de functie van Klein Aver Heino. Bewoners: 1922 C219A A.Havinga, 1925 B 291, 1930 B 298 H.Sloots, 1935 + H.Sloots jr., 1939 H.Hogeboom, 1948 Lemelerveldseweg 20 A.A.Russcher, 1970 G.J.M. Bosch, 1985 H. van Boven, Mevr. H.Maas.

*Boerderij nr. *3 Topsvoort(1502) of Tops(1397) Lemelerveldseweg 18 familie Horstman* Boerderij Topsvoort of Tops, zoals deze aanvankelijk werd genoemd, is in de middeleeuwen een katerstede (kleine boerderij) geweest behorende bij het erf Aver Heino *1(Lemelerveldseweg 32). De naam zal afgeleid zijn van een hoogte (een top) aan het eind van de bouwkamp. Bij het ploegen van de akker die vanaf Aver Heino kwam, werd gebruik gemaakt van ossen. Aan het eind van de vore bleef steeds extra zand liggen. De bouwkampen waren aan de uiteinden het hoogst. Dit is thans nog te zien bij de bouwkamp van de Kruzebrink tegenover Twentseweg 10 en 12. De erfnaam Top was in 1502 veranderd in Topsvoort. Dit is veroorzaakt doordat ter hoogte van dit erf in de 15e eeuw de Heinose Vloedgraven is gegraven. Er was daar een voorde (doorwaadbare plaats) waar de schapen en ander transport door moesten om op de achterliggende veldgronden te komen. Door de verbeterde afwatering kon dit erf flink vergroot worden. In 1520 moest er een jaarlijkse pacht van 7 mud rogge geleverd worden aan Johan van Yttersum. In 1582 werd dat 8 mud , een ½ goldgulden en 2 paar hoenders voor de eigenaars. Dit waren nu Wulff van Haarst uit Hattem en de Wed. Muylert toe Voerst. De boerderij verwisselde nogal eens van eigenaar. In 1601 blijkt een bouwkamp in de Haere er aan toegevoegd te zijn. Later was deze van Eijlert *4 (Lemelerveldseweg 16) en Vrielink *5 (Lemeler-veldseweg 12). Het was een half erf geworden met gebruiksrechten van een halve waar van de markegronden. Op dat moment lag er 5,3ha bouwland bij. Jan op Toepsfoert had toen 3 paarden, 1 bijenkorf, 1 varken en 2 à 3 koeweiden. Dan zijn de eigenaars Willem Roelofszn en Corneliszn. In 1681 verwisselt de boerderij van eigenaar door verkoop aan Jan Camerlinck te Zwolle. Vervolgens wordt de boerderij in 1713 verkocht aan Jan Hendrich Suam, in 1717 aan Nicolas van Boukholte te Deventer, in 1747 aan N. van Boekholt te Ulzen en de Wed. Asjen Gansepanne-Lindeboom. In 1809 verkoopt Gerrit ter Haar het halve erf aan de bewoner Albert Topvoort. De andere helft was van Derk Jan Lindeboom. In 1828 koopt Jan Hendrik Kloosterman het hele erf voor f 2500,-. In 1832 is de omvang 15ha waarvan ruim 6 ha bouwland, ruim 4ha hooiland, zo'n 3ha heide en 1ha bos. De klassering van de boerderij was vrij hoog, klas 6. Bij de boerderij stond een schaapskooi en een hooiberg. In 1838 werd de boerderij opnieuw verkocht, nu aan Willem ten Hove te Deventer. In 1859 weer verkocht door mevr. T.C. van Otterbeek Bastiaans-ten Hove. Op dat moment 25ha grond waaronder nogal wat veldgrond. De boerderij werd in 1862 gekocht door Peter Westerman voor f 5830,-. Een perceel veldgrond werd gekocht door Egbert Hulzebosch voor f 245,-. Na Peter Westerman komt zijn schoonzoon Klaas Horstman op de boerderij. In de loop van de 19e eeuw is men van het houden van schapen overgegaan op melkveehouderij. Tegen 1900 stond er nog een karnhuis naast de boerderij. In 1903 kwam er nieuwbouw. De boerderij is in Omheining 2001 nr.3

Erve Topsvoort met bouwkap en zandrug, Lemelerveldseweg 18 in respectievelijk 1900, 1978 en 2008

beschreven door J.K.Pruim-Reinders. Veldnamen: Rond de boerderij vonden we een aantal veldnamen. Tegen de Lemelerveldseweg De Kaamp *6. Achter de boerderij Achter de Schure *7. Naast de boerderij richting het lagere land De Varkensbrink *8 (omheind terrein voor varkensuitloop). West daarvan 't Kalverland *9, daarachter 'n Klauwerhoek *16 (land met klaver). Naar de oostzijde tot de Vloedgraven 't Koeland *11. Dit zal een redelijk hoog stuk land geweest zijn en geeft mede een verklaring voor de voorde omdat zich daar een soort drempel in de watergang bevond. Bewoners: 1397 Heyn Top, 1520 Goezen Henricksen op Topvoirt, 1583 Rotger op Topsfoird, 1601 Jan op den Topsfoert, 1713 Jan Hannesen Topsvoorde, 1723 nr. 73, 1748 Hannes Topvoort, 1751 Seine Topsvoort, 1762 Hannes Jansen, 1796 + 1820 Albert Hannes, 1832 + 1840 B 66 Derk Doevelaar, 1843 H.Stoevenbeld + W.Nij-kamp, 1850 A.Lindeboom, 1859 G.J.Roebersen, 1860 B 113, 1861 P. Westerman, 1879 K.Horstman, 1890 C 163, 1910 C 185 + C.G. Horstman, 1920 C 221 C.G. Horstman, 1925 B 292, 1930 B 299 W.Horstman, 1948 Lemelerveldseweg 18, 1970 + 1985 G.C. Horstman.

*Boerderij nr. *4 Eijlert (1601) Lemelerveldseweg 16 familie Nyboer*

Het boeren erf Eijlert stamt als katerstede al uit de 15e of 16e eeuw. Doordat de naastgelegen boerderij Topsvoort in die tijd van een katerstede een grote boerderij geworden was, waren er een paar nieuwe katersteden nodig waarvan de bewoners wat konden helpen op de grote bedrijven. Nadat in de 15e eeuw de Vloedgraven hierlangs gegraven was, kon er op wat lagere grond bouwland gemaakt worden. Bij de katerstede Eijlert hoorde in 1601 1,3ha bouwland. Er waren toen 3 paarden, 1 varken en 2 koeweid. Het erf behoorde aan Lubbert Olger. In 1682 was de Wed. Elsie van Arnout van Espelo eigenaar, vervolgens in 1718 Bernardus van Espelo. Tussen 1737 en 1743 is de boerderij in porties verkocht aan Antony Clomp. Na zijn overlijden was het in 1760 in bezit van de erven Klomp. In 1803 heeft de familie Klomp en Gerrit Slurink het erf met een volle waar in Dalmscholte verkocht aan de bewoners Tone Beumer en Berendina Gerrits. De boerderij was inmiddels een grote boerderij geworden. De helft van de oude hoge bouwkamp in de Haere *63, die in 1601 aan Topsvoort behoorde, was er ook bijgevoegd. In 1823 bezit Albert Eilert de boerderij met bijna 5ha bouwland en verdere aanhorigheden. In 1832, na de verdeling van de markegronden blijkt deze boerderij 12ha groot te zijn. Hiervan was 6ha bouwland, 4ha weideland en 1,8ha hakhout en bos. Met een klassering van klas 6 werd de boerderij vrij hoog gewaardeerd. De boerderij was nu van Jannes Eikelenkamp, de echtgenoot van de wed. van Albert Eilert. Hierna koopt Jannes van onder andere Jan Hulzebosch verschillende stukken veldgrond erbij, gelegen tegen de Berkendijk. In 1842 was de boerderij 17ha groot. Een deel van de grond was nog niet ontgonnen. Na de ontginning is een deel daarvan weer verkocht. In 1886 is de boerderij door brand verwoest. Daarbij is een 12-jarig dienstmeisje omgekomen. Aan de rand van de hoge bouwkamp zijn in de 19e eeuw brede singels aangelegd voor de hakhoutproductie. De bouwkamp is in de zestiger jaren van de 20e eeuw afgegraven. Een veldnaam tegen de Vloedgraven was Tiesse *12 (te vertalen als onbesliste). Dit zou ook kunnen verwijzen naar Den Tijs, een oude naam van boerderij Vrielink *5 (Lemelerveldseweg 12). In Omheining 2006 is deze boerderij door Riet Jorna-Hansman wat uitvoeriger beschreven.

Bewoners: 1601 Gert op den Eijlert, 1682 Willem op den Eylert, 1723 nr. 74, 1748 Arent op den Eilert, 1751 Willem Eilert, 1765 Gerrit Eijlert, 1795 Jan van der Vegte, 1811 Antonius Beumer Eilert + Albert

Hoek Eikenlaan / Twentseweg

Lemelerveldseweg 16

Kortstede, Lemelerveldseweg 34

Kortstede, Lemelerveldseweg 34

Alberts, 1823 nr.16, 1825 Jannes Eikelenkamp, 1840 B 65, 1852 + H.Oosterlaar, 1860 B 112, 1880 H.Oosterlaar, 1883 + A.Nijboer, 1890 C 164 A.Nijboer, 1910 C 186 A. Nijboer + G.M.Nijboer, 1920 C 222 G.M.Nijboer, 1925 B 293, 1930 B 300, 1948 + 1970 + 1985 Lemelerveldseweg 16 G.M.Nijboer.

*Boerderij nr. *5 Vrielink (1711) of Den Tijs (1601) Lemelerveldseweg 12 voorheen familie Van Dam*
Evenals de naastgelegen boerderij Eijlert zal deze in de 15e of 16e eeuw gesticht zijn. Beide boerderijen waren paardenbedrijven. De bewoners werkten met paarden bij de boeren of zij hadden het fokken van paarden als neveninkomsten. In 1601 werd vermeld 'Tyss op den Toepfort 3 paarden en 1 varken'. En 'een cotterste genaamt den Tijs toebehorende Lubbert Olger'. Deze informatie geeft aan dat dit een afsplitsing van Topvoorts was. Tijss had 3ha bouwland op wat lagere grond als bouwland in gebruik genomen. Door de aanleg van de Vloedgraven in de 15e eeuw, was dit hier mogelijk geworden. Na 1600 is de hoge bouwkamp van Topvoorts in de Haere *63 (nu tegen de rondweg) bij de 2 katersteden gevoegd. Doordat beide boerderijtjes dezelfde eigenaar hadden, kreeg ieder de helft daarvan; 1,2 en 1,3ha. ze zijn later vergroot tot een grote boerderij door meer grond bij de Vloedgraven in gebruik te nemen als bouwland. Van de latere eigenaars weten we alleen dat in 1751 mevr. douairière Echten toe Relaer eigenaresse was. Door vererving of verkoop kwamen voor 1800 katersteden vaak in andere handen. De bewoner Jan Vrielink was in 1832 de eigenaar. In het totaal was de boerderij toen 20ha groot waarvan 5,5ha bouwland, 5ha hooi- en weiland, 0,5 ha hakhout en bos en bijna 9ha heide. De heide was verkregen bij de verdeling der markegronden. Deze lag tegenover de velden van 't Relaer en een huidig bos van het IJssellandschap tussen de Berkendijk en de grens met Raalte. Aan de noordzijde van de Berkendijk bevindt zich daar nog een bosperceel. De velden zullen later verkocht zijn en met bos ingeplant. Er zijn eerdere gronden verkocht en afgesplitst voor familieleden die een stuk grond meeërfden. Op een perceeltje in de Dolder (Vlaminckhorstweg) was door een zoon van de fam.Dekker, die vanaf 1850 eigenaar van het erf was, een molentje gebouwd dat bekend stond als de molen van Vrielinks Hein. Bewoners: 1601 Tijss op den Toepfort, 1711-1742 Wolter Hendricks Vriinck, 1741 – 1762 Jan Janzen Vrielinck , 1795 Derk Jansen Vrijlink, 1811 nr. 75 + 1832 Jan Vrielink, 1840 + 1850 B 64 W.Dekker, 1860 B 111 W.Dekker + G.J.Dekker + M. Munnikhuis, 1890 C 165 M.Munnikhuis, 1910 C 187 + Gebr. Dekker, 1920 C 223 A.Munnikhuis, 1925 B 294, 1930 + 1940 B 301 M.Munnikhuis + W.Dekker, 1948 Lemelerveldseweg 12 H.Valk, 1970 W. van der Vegt, 1985 H.G. van Dam.

*Boerderij-woning nr. *6 Lemelerveldseweg 6-8 afgebroken i.v.m. de Rondweg*
Op een bouwkamp *63 is na 1910 een behuizing gebouwd voor de fam. Antonissen (prov. wegwerker) en na 1930 is hier een adres bijgekomen. Deze bouwkamp zal in het begin bij het Munikenhuis (Stationsweg 2) behoord hebben en daarvoor tot de Bredenhorst (Molenweg). Daarna mogelijk tot de Vlaminckhorst en na 1500 bij Topvoorts. Vervolgens is die weer afgesplitst en bij Den Tyss of Vrielink gekomen. In 1984 zijn de woningen afgebroken voor de aanleg van de Rondweg. Aan de overzijde van de van der Capellenweg is een vervangende woning gebouwd (nr. 21A) en eerst bewoond door J.G.Antonissen. Bewoners: 1910 C 188B J.G.Antonissen, 1920 C 224, 1925 B 296, 1930 B 303, 1940 Wed. E.Antonissen-Satink, 1948 + 1970 Lemelerveldseweg 6 J.G.Antonissen, dubbele bewoning na 1930 B 302A H.J.Antonissen (verzekeringsagent), 1948 + 1970 Lemelerveldseweg 8 G.J.Antonissen + J.G.H. Antonissen, 1984 afgebroken.

*Woningen nr. *7 Lemelerveldseweg 10 en 14*

Op de vroegere bouwkamp van Vrielink *63 (Lemelerveldseweg 12) is naast het huis van de fam. Antonissen na 1920 door G.J.Nijboer (rietdekker) een woning gebouwd. Zijn zoon was rijwielhersteller, Jans van de Pazie genoemd. Velen hebben hier hun fiets laten repareren. In 1984 is de woning afgebroken voor de Rondweg. Wel is ernaast een nieuwe woning gebouwd (nr. 10). Op de naast gelegen vroegere bouwkamp van Eijlert *5 (Lemelerveldseweg 16) is na 1930 nog een woning verzezen. Deze staat er thans nog (nr.14). Bewoners: 1920 C223A G.J.Nijboer, 1925 B 295, 1930 + 1940 B 302, 1948 + 1970 Lemelerveldseweg 10 J.A.Nijboer, 1984 afgebroken en herbouwd 1985 J. A.Nijboer (Lemelerveldseweg 14), 1930 + 1940 B 301A H.J.Wessels, 1948 H.Wessels, 1970 + 1985 G.H.Schotman.

*Boerderij nr. *8 Lutteke Averheine (1520) of Moezewinkel afgebroken.*

De plek waar boerderij Moezewinkel gestaan heeft, was achter de bouwkamp van boerderij Kortstede *9 (L'veldseweg 34) bezijden en ten oosten van het recreatieve fietspad (1832 perceel C 335). De boerderij was voor 1520 aan de noordzijde van de Lemelerveldseweg nieuw gebouwd (Kleinjansweg 2). De oude boerderij was nog blijven staan en als katerstede verkocht. In 1520 werd vermeld: '*Aelbert op Lutteke (klein) Averheine op selns selver hoffstede gezat op 3 h pond*'. Aelbert woonde dus op zijn eigen bedrijfje. De belasting in geld werd in die tijd alleen voor weidegrond en huizen berekend en niet voor akkergrond. Naderhand vinden we dit erf nimmer meer terug. Het latere Klein Aver Heino is in 1923 op het terrein van de proefboerderij gebouwd. Het erf (Groot) Moezewinkel (Kleinjansweg 2) had de grote bouwkamp nog behouden. In 1602 was deze 1,8ha groot en de erven Aver Heino (L' veldseweg), Kortstede en dat deel van Moezewinkel behoorden aan Jan van Echten (van het Relae). In 1832 was de bouwkamp bij het erf Kortstede gevoegd. De lage grond daarnaast was toen van Moezewinkel en het westelijke lage gedeelte behoorde bij de 'Zomerij'*14 (Berkendijk 15), een afsplitsing van Kortstede. De naam Moezewinkel is in het Nederlands muizenwinkel. Om dit erf waren meerdere kleine percelen, deels grasland omgeven door houtwallen. In de Duitse taal is winkel: hoek, dus een hoek waar veel muizen voorkwamen. Door de vele houtwallen en vruchtbare grond ontstond veel ruwe vegetatie, ideaal voor muizen. (zie ook Moezenbelt in het Stoevengebied Twentseweg) Veldnamen: Aan de westzijde van het erf liep het kerkpad dat vanaf de Verver *B doorliep van het huidige fietspad recht naar de Berkendijk . En verder waren de veldnamen Den Wolfswinkel *13 en de Strengen *14 (onregelmatige stroken). Naast het erfperceel was de veldnaam Koeland *15 (van Kortstede).

*Boerderij nr. *9 Kortstede (1379) of Oosterstege Lemelerveldseweg 34 familie Kortstee*

De erfplaats Kortstede werd al in 1379 vermeld als een katerstede. Het is eerst een kleine boerderij geweest aan de uiteinde van een bouwkamp van Aver Heino. Aanvankelijk heeft tussen beide boerderijen nog een erf Moezewinkel gestaan die de grote bouwkamp aan de westzijde van Kortstede gebruikte. In 1520 was Moezewinkel al verplaatst naar de marke Lenthe, de bouwkamp was daar nog bij gebleven. Hoewel Kortstede in 1520 en 1601 werd vermeld als een katerstede, was dit al een

grote boerderij geworden met een later ontgonnen bouwkamp tegen de Veldkamperdijk en een 2-tal bouwkampen tegen de zoom van de heide. Hierop is later het erf de Zomerij gevestigd. In 1520 had Laeffert ter Kotstede van Jan Olger in het Lierderbroek 8 morgen = 10 ha, in pacht. Vanaf 1379 is het eigendom goed te volgen. In 1379 was dit Jan van Westenholte. Vanaf 1394 de fam. Tjassen van Langenholt, 1495 de fam. Van Herst. In 1422 viel het erf onder de leenkamer van Vilsteren, 1520 de fam. Van Bremen, 1557 de fam. Van Haerstolte, 1601 de fam. Van Echten en dan in 1652 fam. van Vilsteren. Vervolgens alle eigenaren van het landgoed Vilsteren. In 1788 koopt Herm Kortstede het erf aan voor f 5220,-. We gaan even terug naar 1601. Toen werd vermeld: *'Een cotterste genaamt Cotste gelegen aan de scheyding van Raelt toebehorend Jan van Echten'*. Vermeld werden hier 2 bouwkampen bij huis (2,6 en 1,7 ha) en 2 bij de heide (0,5 en 1,3 ha), de latere Zomerij * 14 (Berkendijk 15). Met in totaal 6,1ha bouwland. We kunnen dit lokaliseren als de bouwkamp oostelijk van het huis en de kamp bij de Veldkamperdijk (Meulman *11 (Lemelerveldseweg 38). De andere 2 lagen tegen de zoom van de heide en hier werd het erf Zomerij gevestigd. De bouwkampen waren toen kleiner, omdat die smaller waren. De westelijke grote kamp (1601) behoorde toen nog bij Moezewinkel. De vermelding gelegen aan de scheiding met Raalte, duidt op de heidevelden die Korstede gebruikte tegen de huidige Veldermansweg. Hier lagen na de verdeling van de markegronden (1823) ook heidevelden van Korstede en de afgesplitste boerderij van Zomer (Veldermansweg 1 –Oostelijke Veldhoek- afgesplitst van de Zomerij). Er liep in 1883 nog een weg door het veld beginnend bij Korstede de Spantmansweg en de Berkendijk kruisend tot de Veldermansweg [D]. Het aankoopbedrag van f 5250,- in 1788 geeft aan dat dit erf ondanks de afsplitsing van meerdere erven, een voor die tijd groot erf was. In 1832 was Jan Kortstede eigenaar met 37ha grond. Hiervan was 11ha bouwland, 13,7ha weide- en hooiland, ruim 3ha hakhout en 9ha heide. De boerderij was klas 5, voor een boerderij een hoge waarde. Er stond een grote schaapskooi, 2 hooibergen en een 3-tal schuren bij de boerderij. Het bouwland bevond zich vooral op de twee grote hoge bouwkampen met goede akkergrond langs de L'veldseweg. De grootste daarvan was afkomstig van erf Moezewinkel *8. De bouwkampen uit 1601 tegen de Veldkamperdijk en de twee aan de zoom van de heide, waren al voor 1678 bij de Zomerij gevoegd. Het weiland lag tegen de Vloedgraven met daartussen hakhout en bouwland. Een groot perceel van 7 ha weiland lag aan de overzijde van de Vloedgraven tegen de Zomerij. De heide lag tegen de 1e en 2e Spantmansweg en bij de Veldermansweg. In de 2e helft van de 19e eeuw zijn de hakhoutsingels rond de bouwkampen nog flink uitgebreid. In die tijd was houtteelt voor eekhout (looierijen) en voor gebruikshout financieel zeer lucratief. Na 1900 zijn weer veel van die houtsingels gerooid. In de 20e eeuw is op de oostelijke bouwkamp van Kortstede een nieuwe boerderij gebouwd voor schoonzoon Lugtenberg (boerderij nr. 10) Veldnamen: Op de hoge bouwkamp aan de westzijde was dit Tweede Kaamp *16 en Kaamp *17; aan de oostzijde Kleine Kaamp *18 en Bosland *19. Bosland herinnert aan de hakhoutbossen uit de 2e helft van de 19e eeuw. Achter de boerderij aan de oostzijde Koeland *20. Bewoners: 1378 Geert ten Costede, 1520 Loeffert ten Kotstede, 1694 – 1709 Hendrik Gerrits Cotstee, 1748 Hendrik Cotstede + Hendrik Gerrits, 1751 Gerhard Cotstede, 1767 Jan Kotstede, 1774 Jan Lamberts Cotsteden + Herm Jansen, 1788 Herm Kostede, 1790 Lambert Jansen, 1795 Herm Cortstede, 1811 + Jan Kortstede, 1832 Jan Korstede, 1840 B 68 J.Kortstee, 1850 + H. Kortstee, 1860 + 1880 B 115 H. Kortstee, 1890 C 161 H.Kortstee, 1900 + A.A.Kortstee, 1910 C 183 A.A. Kortstee, 1920 C 218, 1925 B 289, 1930 + 1940 B 296 1948 Lemelerveldseweg 34 Wed. A. Kortstee, 1970 Wed. G.J.M.Kortstee-

Logtenberg, 1985 + 34A A.H.J. Korstee.

*Boerderij nr. *10 Lemelerveldseweg 36 familie Lugtenberg*

Na 1944 is op de oostelijke helft van de hoge bouwkamp aan de oostzijde van boerderij Kortstede een nieuwe boerderij gebouwd. Voor J.G.Lugtenberg, de schoonzoon van Korstee, is het oostelijk deel van dit erf afgesplitst. Veldnamen bij deze boerderij waren: Naast de boerderij De Kamp *21. Achter de boerderij Koeland achter de stal *22, daarachter Koeland achter de hooiberg *23 en daarnaast Grote Koeland *24. Koelanden waren vroeger redelijk hoge weilanden die de hele zomer beweiden werden. Bewoners: 1945 b 296A J.G.Lugtenberg, 1948 + 1985 Lemelerveldseweg 36 J.G. Lugtenberg.

*Boerderij nr. *11 Lemelerveldseweg 38 familie Meulman.*

Op een kleine bouwkamp tegen de Veldkamperdijk en L'veldseweg is rond 1920 een boerderij gebouwd als afsplitsing van boerderij de Zomerij *14 Berkendijk 15). De grond behoorde omstreeks 1600 bij boerderij Kortstede *9 (Lemelerveldseweg 34) en zal in gebruik genomen zijn toen Moezewinkel, boerderij nr.*8, onder marke Heino (afgebroken) nog de westelijke bouwkamp van Kortstede in gebruik had. Met de in gebruik name is Kortstede een grotere boerderij geworden. Toen voor 1678 Kortstede de kamp van Moezewinkel in gebruik kreeg, is daarna het erf de Zomerij *14 van Kortstede afgesplitst. In de loop der eeuwen is er nogal wat verschoven. Zo zal de Veldkamperdijk – toen nog geen dijk – aanvankelijk aan de westkant van deze kamp gelegen hebben [E]. De bouwkamp behoorde in 1832 nog aan de eigenaar van de Zomerij B.Wolters te Zwollerkerspel. Veldnamen bij de boerderij De Kaamp *25, tegen de Veldkamperdijk Achter de berg *26, daarnaast 't Grote stuk. Tegenover de Vloedgraven 't Lege Stukkie *28, daarnaast 't Hoge Stukkie *29. Bewoners: 1920 K 483A H.Schotman, 1926 B 288, 1930 + 1940 B 295 + J.Schotman, 1948 Lemelerveldseweg 38 A.Schotman, 1970 + 1985 T.H.C.Meulman.

*Boerderij nr. *12 Berkendijk 17 familie Moezelaar*

Op een perceel heide aan de Berkendijk die in 1832 nog van de marke Heino was, is na de verdeling van de laatste gronden een boerderijtje gebouwd. Een tipje bij dat perceel bij de uitrit van de Spantmansweg was van Kortstee. Bewoners: 1840 + 1850 B 81 J.Grootenhuis, 1855 G. ter Haar, 1860 B 127, 1879 W. Zwienenberg, 1880 C 146 A. Zwienenberg, 1910 C 168, 1920 C 200, 1923 G. W.Zomerdijk, 1924 J.Hoestmaat, 1925 C 263, 1926 K. van Leeuwen, 1930 B 270 + 1940, 1948 Berkendijk 17, 1970 , 1985 J.Moezelaar.

*Boerderij nr. *13 Berkendijk 6 voorheen familie Holsappel*

Dit perceel was in 1832 van Theunis Tuten, landbouwer aan de Twentseweg. Veel landbouwers hebben hun toegewezen heideperceel na de verdeling der marke-gronden weer verkocht. Zo ook dit perceel. Veldnamen: Aan de westzijde Rechts van Holsappel *30, daarachter de Ponyclub *31. In het bosperceel bevindt zich de manege van ponyclub de Berkenruiters. Achter de boerderij Berkendijk 8 (zie Oostelijke Veldhoek) bevindt zich een voetbalveld *32 van 'Averboys' een streekvoetbalclub uit de Veldhoek. Bewoners: 1913 C 168A C.Vincent, 1919 D. van Dijk, 1920 C 201 + J.van Spijker, 1925 B

264 J.van Spijker, 1930 + 1940 B.271, 1948 Berkendijk 6, 1970 Wed. A.W.Schmidt Crans Grijzen, 1985 J.W.Holsappel.

*Boerderij nr. *14 de Zomerij (1796) of Somers (1682) Berkendijk 15 familie Schotman.*

De naam van de boerderij is afkomstig van de 2 bouwkampen van het erf Kortstede die in 1601 aan de zoom van de heide gelegen waren. Deze waren toen 1,20 ha en 0,22 ha groot. Omstreeks 1682 is dit erf van Kortstede *9 (Lemelerveldeweg 34) afgesplitst. Er was ook een bouwkamp van 2 ha in de hoek van de Veldkamperdijk en de L'veldseweg bijgevoegd. Die bouwkampen zouden toen al wel vergroot zijn tot meer dan 4 ha bouwland om tot een volwaardig erf te komen. Ook een deel van de grond van Moezewinkel, gelegen westelijk van het kerkpad [B], bleek later bij de Zomerij te horen. Dit was weide- en bosgrond. Er waren ook waarrechten (weiderechten) in Dalmsholte afkomstig van Moezewinkel. De boeren in de marke Heino waren niet, die van Lenthe wel waargerechtigd in Dalmsholte. Door aankoop hebben verschillende Heino'se boeren (of hun eigenaren) die waargerechtigdheid verkregen. De Zomerij had geen waar in de marke Heino maar lifte aanvankelijk mee op die van Kortstede. Dit erf had maar een halve waar. Hier kon niet veel vanaf. Rond 1650 was het erf Kortstede, en dus ook de grond van de Zomerij, van de fam. Van Vilsteren. Door de afsplitsing van een nieuwe boerderij werden de inkomsten vergroot voor de eigenaar. Mogelijk is deze toen al verkocht. Wie daarna de eigenaren waren, is nog niet achterhaald. De boerderij is na de eerste bouw vernieuwd of nieuw gebouwd blijkens de muurankers van 1774. De boerderij is door de bewoners Theunis Willems Brinkhof en Maria Lamberts Somers in 1789 gekocht van Herman Queijssen en Arnolda Agnes Nilant uit Zwolle. De boerderij werd aangemerkt als een katerstede terwijl deze toch een grote boerderij was. De hypotheek op de boerderij was f 3800,-. In de daarop volgende periode speelde zich voor het boeregezin een drama af. In 1795 overlijdt Maria Lamberts Somers. De financiering van de aankoop blijkt te hoog gegrepen te zijn. In 1795 verkoopt Theunis Willems uit armoede zijn boerderij aan Arnoldus Wolters, koopman te Heino. Hij zit diep in de schulden want in 1796 werd ook de voortvaring (bedrijfsmiddelen) de meubels en de laatste opbrengst van het land verkocht. Geheel berooid vertrekt Theunis naar een adres B3 bij Venemans (Oude Rozeboomsweeg 2). Hier is hij overleden in 1801. In 1796 komt Jeremias Elsman op de Zomerij, een zwager van Arnoldus Wolters. Van 1812 t/m 1830 is de pachter Gerrit Elsman. In 1832 is de boerderij 18,5 ha groot. Hiervan was 6ha bouwland, bijna 10 ha weidegrond, 1ha heide en 1,5 ha hakhout. De bouwkampen aan de zoom van de heide waren 2,2 ha en 0,75 ha. De kamp aan de L'veldseweg 2,5 ha. Van het weiland lag 6ha ter weerszijden van de Vloedgraven en 3 ha ten westen van het kerkpad. De heide lag meest tegen de Berkendijk. De boerderij werd op een hoge waarde van klas 6 geklasseerd. Er stonden 2 schaapskooien bij. Van 1840 tot ongeveer 1880 is de pachter de fam. Eikenaar, tot 1898 de fam. Westerbeek en daarna de fam. Runneboom. De boerderij is dan 20ha groot. In 1903 komt H.Schotman, afkomstig van boerderij Nieuwenkamp *15 (Berkendijk 4) op deze boerderij die dan maar 6 ha omvat. Dit zal de aangekochte oppervlakte grond zijn. De overige grond werd er blijkbaar later weer bijgekocht. We zien dat in 1926 bij de kamp aan de L'veldseweg door de fam. Schotman een nieuwe boerderij *11(L'veldseweg 38) werd gebouwd als afsplitsing van de Zomerij. Veldnamen: Ten noorden van de Spantmansweg Veld *33, ten zuidoosten van die weg Grote Veld *34, daarnaast Kleine Veld *35 en tegen de Veldkamperdijk Stuk van Jansen *36 of 't Veld *37. Bewoners: 1682 Lambert Somer, 1702 t/m 1727 Jan Somer, 1750 t/m 1768 Lambert Somer,

1756 + Gerrit Lamberts Somer, 1789 Theunis Willems Brinkman, 1796 B 7 Jeremias Elsman. 1812 t/m 1830 Gerrit Elsman, 1840 B 79 + 1850 Jan Eikenaar, 1860 B 128 J.Eikenaar, Wed. H.Eikenaar-Walligje, 1864 + W. Eikenaar, 1883 G.Westerbeek, 1890 C 145, 1898 A. Runneboom, 1903 C 167 H. Schotman, 1920 C 199, 1925 B 262, 1926 G.J.Schotman, 1930 B 269 + W.H. Heerdink, 1940 G.J. Schotman, 1948 Berkendijk 15, 1970 G.J.Schotman, 1985 M. Schotman Heerdink.

*Boerderij nr. *15 Nieuwenkamp (1832) of Nienkamp (1688) Berkendijk 4 familie Oosterlaar.*

Het erf Nieuwenkamp is omstreeks 1688 ontstaan op nieuw aangegraven (ontgonnen) veldgrond door Jhr. Gerrit van Echten tot den Relae. In 1694 was de bewoner Theunis Nyenkamp. Eerst was dit een katerstede waarvoor de heer van 't Relae tot 1708 geen verponding (belasting) had betaald. Door vererving wordt in 1719 Jhr. Jan Ernst van Echten tot den Relae eigenaar, daarna in 1747 jkvr. E.J.W. van Echten in 1763 echtgenote van J.W. baron van Coevorden. In 1749 wordt vermeld over *'Den Nienkamp --- het huis was bouwvalligh, dogh redelijk groot, hebbende een vuurstede'*. In 1762 wordt zwager Dr. Salomon Lindeman *'Heer tot het Relae'* eigenaar. Die verkoopt het erf in 1765 aan Evert van Ketwich *'verwalter scholtus van Raalte'* het erf is in de 18e eeuw wel flink vergroot. Dit werd in 1784 aangeduid als *'de katerstede den Nieuwenkamp met opstaande bomen en bossen oude en nieuwe toebehoren'* een bevestiging hiervan gaf eveneens de *'Lijst van 't Amptdienaarsgeld 1707 – 1802'*. Hier was de Nieuwenkamp een kwart erf, dus een redelijk groot erf maar wel een katerstede. Dit hield in dat er weinig rechten waren op het gebruik van markegronden. Men lifte dan mee met de rechten van een groter erf. Dit is hier ook gebeurd want in 1785 werd *'De Nienkamp'* verkocht aan Arnoldus Wolters die in 1787 mede-eigenaar werd van het erf Moezewinkel *8 met waarrechten en in 1795 *'de Somerije'* er bij kocht. Boerderij de Nieuwenkamp brandde in 1830 af. 2 Melkkoeien, de graanoogst en de gehele inboedel werd een prooi der vlammen. *'Man, vrouw en drie jonge kinderen zijn met gevaar voor hun leven den dood ontkomen en in de uiterste armoede geraakt'*. Aldus een brief van burgemeester Klomp aan de Gouverneur van de prov. Overijssel. Een proces verbaal van de brandschade bevindt zich in het archief van Omheining. Er is daarna wel weer provisorisch een stal met woning gebouwd want in 1832 werd de boerderij geklasseerd als een zeer slechte boerderij (klas 9). Eigenaar was Berend Wolters uit Zwollerkerspel en mede-eigenaren. Er was circa 12ha land bij waarvan 5ha bouwland, bijna 1ha hakhout en 6ha heide. Het bouwland omvatte 4ha op de bouwkamp en 1ha ontginningsgrond daarnaast bij de boerderij. Het hakhoutbos lag er ten zuiden van en de heide lag in 2 percelen zuidelijk van de Berkendijk in oostelijke richting. De heide en weidegrond werd vermoedelijk gezamenlijk gebruikt met dat van de Zomerij. Tot 1874 was het erf Nieuwenkamp van de fam. Wolters, daarna van de schoonfamilie Giese te Raalte. De bewoner Gerardus Oosterlaar heeft in 1925 de boerderij aangekocht. Deze familie werd tot de 21e eeuw nog altijd bij hun boerderijnaam Ni-jen-kaamp genoemd. Een uitvoerige beschrijving van het verleden van het erf Nieuwenkamp is beschreven door H.W.M.J. Kits Nieuwenkamp in het blad Eigen Volk 1934 afl. 1. Veldnamen waren hier: Bouwkamp *38, daar zuidelijk en oostelijk van Deventerbos *39. Dit bos was van de Verenigde Gestichten, nu IJssellandschap te Deventer. Tegen de gemeentegrens met Raalte bevinden zich belten, die als stuifbelten zijn ontstaan en een Landweer *41. Dit was een vroegere veekering en een wal om het stuifzand tegen te houden. Ongeveer tegenover boerderij Hospert (Hogebroeksweg 32 Raalte) bevond zich in de oorlogsjaren in die wal een onderduikershol *40. Oostelijk van boerderij Nieuwenkamp liep een kerkpad dat de verbinding

Twentseweg 75 Kleine Rozeboom of Zielemans

heeft gevormd tussen de Hogeboeksweg en de schuurkerk van boerderij de Verver *B (Verversweg 12). Later werd dit pad als een voetpad (vrijerspad) gebruikt richting Raalte vanuit de Veldhoek. Bewoners: 1694 Theunis Nyencamp, 1696 Jan Nien Camp, 1706 Jan Nienkamp of Schotman, 1712 Gijsbert Niencamp, 1716-1732 Hendrik Jansen Niencamp, 1748 Hendrik Nienkamp, 1754 Hermen Hendrix Nienkamp, 1795-1811 Jan Nienkamp, Gerrit Rutgers, 1840 B 80 Hendrikus Heet, 1857 Hermanus Schotman, 1860 B 129, 1881 + L.J.Schotman, 1884 H.Schotman, 1890 C 144, 1892 + L.J. Schotman, 1902 L.J.Schotman, 1910 C 166, 1920 C 198 L.J.Schotman, 1925 B 261 + G.Oosterlaar, 1930 B 268, 1938 G.Oosterlaar, 1948 Berkendijk 4, 1970 + J.A.Oosterlaar, 1985 J.M.Oosterlaar-Pronk.

*Woning nr. *16 Berkendijk 2 familie Pronk*

Omstreeks 1920 is deze woning gebouwd op een heideveld dat in 1832 van Klaas Beukelaar van boerderij de Reeft aan de Brinkweg was. Veldnaam: Bos van Rakhorst *42. Dit heideveld is blijkbaar door Rakhorst met bos ingeplant. Bewoners: 1920 C 197A L.Grotenhuis, 1925 B 260, 1930 B 267, 1948 Berkendijk 2 W.J. van der Vegt, 1985 A.B.M.Pronk.

*Boerderij nr. *17 Berkendijk 13 voorheen familie Brinkhuis*

In 1832 was hier een perceel heidegrond van ruim 1ha. In 1910 is hier een boerderijtje gebouwd naast Aver Heino'sweg 4. Een veldnaam er naast heette Veld *45. Bewoners: 1910 C 165A L. Grotenhuis (1920 naar Berkendijk 2), 1920 C 197 G.H.Keizer, 1925 b 259 H.Bovenmars, 1928 W. van der Vegt, 1930 B 266, 1934 D.J.Veltien (rietdekker) 1948 A.J.Veltien, 1970 adres ontbreekt, 1985 Berkendijk 13 H.J.Brinkhuis.

*Boerderij nr. *18 Aver Heino'sweg 2 – 4*

Op een perceel heidegrond van 1,3 ha, dat in 1832 van Evert Schrijver de Vosboer aan de Bornweg was, is tegen 1860 een boerderijtje gebouwd. Veel grotere boeren kregen door loting een stuk heidegrond toegewezen. Ze konden dit tegen een relatief laag bedrag kopen. Aangezien zo'n perceel soms nogal ver van de boerderij lag, en slechte grond was, werd die niet ontgonnen. Er werd geruild met andere boeren of het werd weer verkocht. Veel boerenzoons kochten zo'n perceel grond, ontgonnen het en bouwden er een boerderijtje op. Als dagloner bij de boeren probeerde men dan de kost te verdienen naast het boerderijtje. Rond 1930 is bij dit boerderijtje een fokvarkensproefbedrijf gesticht als nevenvestiging van de proefboerderij Aver Heino. Bewoners: 1860 B 131 A.Joxhorst, A. Klein Woolthuis, H.H.Wesselink, 1880 A. Grotenhuis, 1890 C 143, 1910 C 165 + G.J.Grotenhuis, 1920 C 196 G.J.Grotenhuis, H.J.Bisschop, J.J.Wilmink, 1925 B 258, 1930 B 264 J.J.Wilmink, F.J. van Dam, 1939 H.TH.Boschman, 1948 + 1970 Aver Heino'sweg 4 M.A.M.Nijboer (de Pazie), 1985 Aver Heino'sweg 2A F.A.Bruggink. Varkensfokkerij 1930 B 265, 1948 + 1970 + 1985 Aver Heino'sweg 2.

*Woning nr. *19 Aver Heino'sweg 1 familie Bannink*

Op de hoek van Aver Heino'sweg (westzijde) en de Berkendijk is in 1930 een woning gebouwd. In 1832 was daar een heideveld 3,5ha groot van Evert Schrijver, de Vosboer aan de Bornweg. Deze grond is ontgonnen en door de proefboerderij Aver Heino in gebruik genomen. Er waren hier een paar veldnamen. Westelijk van dit perceel was het Horstmansveld *46. Dit was het vroegere veld van

boerderij Topsvoort (Lemelerveldseweg 18) waar de fam. Horstman op boerde. In 1832 was dit nog een groot perceel van 9ha heideveld van de marke Heino. Daarop is het in bezit gekomen van Horstman. De oostelijke helft is later ontgonnen en bij het ernaast liggend perceel van de proefboerderij getrokken. De westelijke helft is ingeplant met bos. Dit is nu het enige perceel bos ten noorden van de Berkendijk. Aan de zuidzijde van de Berkendijk lag in 1832 naast de Berkendijkdwarsweg nog een perceel heide van 9ha van de marke Heino. Dit is ook met bos ingeplant en het westelijk deel daarvan kwam in 1985 in het bezit van de Verenigde Deventer Gestichten, thans Stichting IJssellandschap te Deventer. Ten westen van dat perceel en tegenover het Horstmansveld was de veldnaam Stuk vanFrijling *44. Dit was in 1832 eveneens een perceel van 9ha heide van Jan Vrieling van boerderij Vrieling *5 (L'veldseweg 12). Thans is dit een bosperceel. Midden door beide percelen loopt het oude kerkpad vanuit het Hogeboek *A. Daar zuidelijk van was de Landweer *43, de scheidingswal met de marke Raalterwoold. Zuidelijk daarvan was de Dennendijk *I tot de Vidal de St. Germainweg, die Heinscheweg of Dalmsholterweg werd genoemd * G. Dit was de weg van 't Relae naar Heino en Dalmsholte. In Dalmsholte had 't Relae veel grondbezit. Bewoners woning nr. *19 1930 B 263A E.J. van der Vegt, 1948 Aver Heino'sweg 1, 1970 E.J. van der Vegt, 1985 H.Bannink.

*Woning nr. *20 Berkendijk 11 fam. Kerkdijk.*

De grond waarop omstreeks 1930 deze woning is gebouwd, was in 1832 een heideperceel van de marke Heino. In 1912 was daar nog steeds heide. Bewoners: 1930 B 263aa H. Kerkdijk, 1948 Berkendijk 11, 1970 + L.M. Kerkdijk, 1985 J. Kerkdijk.

*Boerderij nr. *21 Berkendijk 9 familie Hofhuis*

Deze boerderij is een afsplitsing van boerderij Eijlert *4 (L'veldseweg 16). Hier was in 1832 nog bouwland, eigendom van Jannes Eikelenkamp die op die boerderij woonde. In 1880 heeft een schoonzoon van de fam. Oosterlaar, die daar toen woonde, op dit bouwland een nieuwe boerderij gezet. Door de uitbreiding van het dorp Heino in de 70er jaren met de Dolderstraat, moest de fam. Hofhuis op boerderij 'de Bom' aan de Vlaminckhorstweg hun boerderij verlaten. Zij zetten het bedrijf voort op de bestaande boerderij van de familie Blanke * 21, Berkendijk 9. De familie Blanke verhuisde naar een woning aan de Oude Dalfserweg 1. Bewoners: 1880 B110 C J. Slootman, M. Blanke, 1890 C 142, 1910 C 164 M. Blanke + H. Bovenmars, vertrek, Wed.B.Blanke-Bomhof + H.J. Blanke, 1920 C 195 H.J.Blanke, 1925 B 256, 1930 B 263, 1948 Berkendijk 9 *21, H.J. Blanke, 1970 + 1985 H.A. Hofhuis.

*Boerderij nr. *22 Berkendijk 7 voorheen familie Eikenaar*

In 1832 was hier een heideveld van 1,5 ha van de marke Heino. Deze is vervolgens aangekocht door een zoon van de fam. Dekker op boerderij Vrieling *5 (L'veldseweg 12) waar de gronden ten noorden van dit perceel behoorden. Hier is in 1880 een boerderijtje gebouwd en van de heidegrond werd cultuurgrond gemaakt. In 1883 was ruim 1ha ontgonnen tot een stukje bouwland en de rest daarvan was weiland met een boomgaard. De adressering geeft dan tijdelijk een dubbele bewoning aan. Bewoners: 1880 B 110 A.J.Dekker + J.W.Dekker, B110B L.Zwijnenberg, Wed. A.Veldkamp-Wichers, 1890 C 140 C.Hollegien, H.G.Rienties, Wed. J.C Arends-Dupon, J.W.Lammers, 1910 C 163 Wed. H.

Vidal de Saint Germainweg 7, De Lorre of de Lutte

Vidal de Saint Germainweg, de Lorre of de Lutte

Boerderij Slaghekke / Denneboom, Berkendijk 25
fam. Boerkamp

Berkendijk 10 fam. Mulder

Lammers-Westerkamp, J.Veenhuis, G.J.Wessels, D.J.Schuurhuis, 1920 C 194, 1925 B 256 D.J. Schuurhuis, A.J.Knopert, 1930 B 262, 1948 Berkendijk 7 A.J.Knopert, 1985 R.Eikenaar.

*Boerderij nr. *23 Berkendijk 5 familie Niens*

Op een oorspronkelijk driehoekig perceel weiland dat in 1832 bij boerderij Grote Bisschop (Berkendijk 3) hoorde, is in 1948 een nieuwe boerderij gebouwd. Dit was in 1832 een perceel ontginningsgrond van 2ha van de erven van Jan van der Vegte. Bij deze boerderij zal meer grond van boerderij Grote Bisschop en Vrielink bijgekocht zijn.

Bewoners: 1948 B 261A wordt Berkendijk 5 C.M.Niens, 1970 + 1985 C.M.Niens.

*Boerderij nr. *24 Grote Bisschop (1520) Berkendijk 3 familie Kanters*

Het erf Grote Bisschop werd al in 1520 vermeld, 'Engbert Bisschop op Johan van Yttersums lant toe IJsselmuiden'. Bij ontginningen van gronden had de landsheer, hier was dit de bisschop van Utrecht, het voorslag. Dit is de 1e voorkeur voor verwerving van gronden. Veelal betrof dit grote boerderijen. Hier was dit een katerstede. Dit is wel verklaarbaar omdat alle boerderijen in de Veldhoek van Heino, behalve Aver Heino, gesticht zijn als katerstede. De (Grote) Bisschop was in 1520 al een redelijk grote katerstede met 2,5ha akkergrond, gelegen bij de bouwkamp ten zuiden van de huidige Berkendijk. Na de reformatie kwam de boerderij in andere handen. In 1583 werd deze nog als katerstede Bisschopsgoedt aangemerkt, maar in 1601 was deze van Gert van Boeckholt tot Deventer. De boerderij was nu al wat groter want een bouwkamp aan huis van 1ha was er aan toegevoegd. Het bedrijf had toen 2 paarden. Tot 1748 blijft het erf van de fam. Boeckholt. Dan koopt Jan van Bern en de pachter Gerrit Arents Bisschop de boerderij voor f 3660,- van Nicolaas Boeckholt. Er wordt een hypotheek van 2100 gulden voor opgenomen. Gezien deze bedragen was dit toen een vrij groot erf. Er waren steeds meer veldgronden ontgonnen. Daarvoor, in de 1e helft van de 18e eeuw, was er al de Kleine Bisschop (Raalterstraat 3) van afgesplitst. Daarvan werd weer een afsplitsing van boerderij de Hoek vermeld (Raalterstraat 34-36) waar toen de fam. Vlierhuis woonde. De Grote Bisschop was al zodanig vergroot dat er voor 1795 een katerstede Hietkamp * 25 (Berkendijk 11 afgebroken) werd afgesplitst. In 1832 was de boerderij van de erven van Jan van der Vegte en deze was 17,3 ha groot. Het bestond uit 6ha bouwland, 6ha weiland, 4ha heide en 0,75 ha hakhout. De boerderij had een vrij hoge waarde, klas 6. Er stond een hooiberg bij en op de kaart waren de contouren van 2 schaapskooien te zien. En er was een boomgaardje. Van het bouwland lag 3,5 ha op de oude hoge bouwkamp. Gescheiden door hakhout lag daar 1ha bouwland op ontginningsgrond achter. De rest lag oostelijk van de boerderij. Van het weiland lag 4 ha richting de Vloedgraven en 2 ha tegen de Berkendijk, daar waar later Niens *23 (Berkendijk 5) is gebouwd. De 4 ha heide lag tussen de Vidal de St. Germainweg en de Raalterweg.

Bewoners: 1520 Engbert Bisschop, 1575 Albert Bysschop, 1601 Otto op den Bysschop, 1748 t/m 1767 Gerrit Arents Bisschop, 1751 nr. 69 + Assien op den Bisschop, 1780 Jan Jansen, 1792 + 1800 Wed. Hendrina Gerrits van Jansen, 1800 Jan Berends, 1811 Jan van der Vegte, 1832 Erven van der Vegte, 1840 B 62 D. van der Vegte, 1850 D. van der Wijk, 1860 B107 H. van der Vegte, 1880 Wede. E. Kelderman-Stegeman, 1890 C 139 + H.Th Kelderman, 1910 C 162 H.Th Kelderman, 1920 C 193 + J.Kelderman, 1925 B 255 J.Kelderman, 1930 B 261 J.Kelderman, A.Jonkman, 1948 Berkendijk 3 A. Jonkman, 1970 G.Klaseboer + nr 3a A.Jonkman, 1985 G.Klaseboer nr.3a J.Wonink.

Foto uit 1983 van boerderij De Grote Bisschop, Berkendijk 3, van Klaseboer, nu Kanters

Foto uit 1981 van afgebroken schuur bij boerderij Hietkamp aan de Berkendijk 1

*Boerderij nr. *25 Hietkamp (1811) of Heetkamp Berkendijk 1 (afgebroken) familie Wijten)*

Boerderij Hietkamp zal tegen 1800 ontstaan zijn omdat boerderij Grote Bisschop * 24 (Berkendijk 3) zo groot geworden was dat voor de arbeidsaanvulling een bewoner van een katerstede welkom was. De namen Hietkamp en Heetkamp werden door elkaar gebruikt. Vertaald is dit heidekamp. Deze katerstede kreeg de ontginningskamp uit de 16e eeuw van de Grote Bisschop in gebruik, die mogelijk altijd al die naam gedragen had. In 1601 was deze 1 ha, in 1832 1,3 ha groot. Daarnaast was oude weidegrond van 2,2 ha, omgeven door singels. Er was in 1832 ook heidegrond van 1,5 ha bij, een eindje verderop gelegen aan de zuidzijde van de Berkendijk. Jannes Hietkamp was in 1832 eigenaar van deze boerderij met 7,5 ha grond waarvan 1,75ha bouwland, 3,5 ha weiland, 1,5 ha heide en 0,5 ha hakhout. De boerderij was klas 7 (normaal) en er stond een hooiberg bij. In 1984 is de boerderij afgebroken omdat daar het tracé van de Rondweg kwam en de grond werd verkocht. Bewoners: 1811 Jannes Heetkamp, 1832 Jannes Hietkamp, 1840 B 61 J.Heetkamp, 1850 + J.Heetkamp (jr.), 1860 B 108 J.Hietkamp + W.Heetkamp, 1890 C 138 W.Heetkamp, 1910 C 161 + H.Wijten, 1920 C 192, 1925 B 254, 1930 B 260, 1948 +1970 Berkendijk 1 H.L.Wyten, 1984 afgebroken.

*Boerderijen en woningen nr. *26 Vidal de St. Germainweg 1 – 3 – 5.*

Aan de oostzijde van de Vidal de St. Germainweg is na 1845 grond ontgonnen. In 1832 was hier een perceel van 1,5ha heide van Dirk Blom timmerman en mede-eigenaren. In de periode 1850 – 1860 was hier een boerderijtje van de fam. Ottenkamp, nu nr. 5. Of deze dubbel bewoond is geweest of dat er in de buurt huisjes bijgezet zijn, is nog niet duidelijk. In de periode 1860 – 1880 zijn er 2 adressen bijgekomen van de families Zwijnenberg. In 1883 waren er een 3-tal stukjes bouwland en een weilandje bij dit boerderijtje. Na 1890 is er noordelijk een woning of boerderijtje bijgezet op dat zelfde perceel (nu nr. 1A). In 1912 was dat perceel geheel ontgonnen en de woning-boerderij daarnaar toe verplaatst (nu nr. 1). In 1912 was dat perceel geheel ontgonnen. Daar weer noordelijk van was in 1832 een perceel van de fam. Rietberg van de Vlaminckhorst. Dit deel is na 1912 ontgonnen en de woning-boerderij daarnaar toe verplaatst (nu nr. 1). Het boerderijtje op nu nr.5, waar toen de fam. Meijerman woonde, is in die tijd gesplitst. Aan de ene zijde woonde toen de fam. A. Veltien (rietdekker). Er is ook geruild met de grond zodat nr. 3 – 5 een smalle strook van 60 are langs het bos had en de rest, 2,5ha, bij nr. 1 hoorde. Bewoners: Vidal de St. Germainweg nr. 5. 1850 B 62 (A) M. Ottenkamp. 1860 B 106 Wed. A. Ottenkamp – Hubers + W. Ottenkamp, B 106A L.Zwijnenberg, B 106 B W.Zwijnenberg, 1880 B 106 W. Ottenkamp, 1890 B 136, 1910 C 157 G.J.Meyerman, 1920 C 188, 1925 B 250, 1930 B 256 1948 Vidal de St. Germainweg 5, 1970 + 1985 B.A.Bartels.Huis nr. 3: 1910 C 158 A.Veltien, 1920 C 189, 1925 B 251, 1930 B 257 A.Veltien, H.Wonink, 1948 + 1970 + 1985 Vidal de St. Germainweg 3 H.Wonink.Boerderij op nr. 1: 1890 B 137 G.J.Maurits, K.Kremer, 1910 C 159 K.Kremer, 1920 C 190, 1925 B 252 K.Kremer, G.Kremer, 1930 B 258 H.Rienties, 1948 Vidal de St. Germainweg 1, 1970 Wed. G.Rienties – Kremer + nr. 1A H.H.Uitzetter + nr. 1B H.Kerkdijk, 1985 W Eilander op nr. 1A H.H.Uitzetter.

Foto uit 1985 van boerderij De Nieuwenkamp van J.A. Oosterlaar aan de Berkendijk 4

Achterzijde

*Boerderij nr. *27 (1832) de Lorre of de Lutte Vidal de St.Germainweg 7 (afgebroken) en de gronden van 't Relaeer.*

Tegen de Vidal de St.Germainweg stond in 1832 een daglonersboerderijtje de Lorre. Dit was in feite niet meer dan een hutje (klas 10). Er lag 0,25 ha weiland aan de zuidzijde bij. Van de 2 ha bouwland aan de overzijde van de weg zal een deel daarvan door de bewoners gebruikt zijn. De grond was van de eigenaar van de havezathe 't Relaeer. Alle omringende grond behoorde bij 't Relaeer. Oorspronkelijk was daar alles heide van de marke Heino. Al in 1688 was door 't Relaeer grond ontgonnen voor een boerderij Nieuwenkamp *15 (Berkendijk 4). Deze boerderij is in 1785 weer verkocht. Rond die tijd werden weer nieuwe bouwkampen ontgonnen die deels onder Heino en deels onder Raalte vielen. Het ontginnen van heide tot cultuurgrond was soms niet moeilijk. Als de grond redelijk vlak was, kon de heide afgemaaid worden en daarna omgeploegd. Het knelpunt vormde de bemesting van de grond. Daarvoor was een grotere veestapel nodig. Als een gedeelte lagere grond beter ontwaterd werd dan kon daar weide- en hooiland van gemaakt worden. Met de verdeling der markegronden in 1825, werd door 't Relaeer 30 ha grond aangekocht ter weerszijden van de Vidal de St.Germainweg. Vrijwel al deze grond, ook de nieuwe bouwlanden, werden daarna met bos ingeplant. Dit kon meer geld opleveren omdat er veel vraag naar hout was. Vooral voor de kolenmijnen was veel hout nodig. Ten oosten van de weg stond in 1832 een boerderijtje, niet meer dan een hutje. Het hutje de Lorre werd vervangen door een boerderijtje, eigendom van 't Relaeer, dat een eindje verder van de doorgaande weg werd gebouwd. Daar ten noorden van werd een stuk heideveld ontgonnen tot weiland. Na 1900 werd dit boerderijtje de Lutte genoemd. In Omheining 1989 nr. 3 is door Peter Weller een overzicht van de bewoners van dit boerderijtje gemaakt. Veldnamen: op de plek waar het huisje stond de Sukkerbelt *47. Hier was blijkbaar een akkertje geweest waar bieten verbouwd werden. Op de huisplaats 1832 Knienbelt *48. De konijnenbelt. Daar ten zuiden van lag het Plunderbosch *49. Daar weer zuidelijk van: Land van belofte *50. Vroeger ontginningsbouwland dat de belofte van een goede opbrengst niet waar gemaakt zal hebben, want nu is het bos. De bossen hadden de naam de Kolonies *51. Die naam is afkomstig van de arbeiders-compartimenten die daar tijdelijk gestaan hebben toen de bossen op de heidevelden werden ingeplant. Aan de noordkant van de bossen van 't Relaeer was de naam Voorkant singel *52. Toen de huidige bossen nog heide waren, lag daar een strook singel met dennen. Ter plekke van de Vidal de St. Germainweg lag daarin een Jachtstoel *53. Dit was een naar de noordzijde vooruitstekende ronding van het perceel omgeven door een beukenhaag. Van hieruit konden de jagers voor de bossingel langs kijken zonder door het wild opgemerkt te worden. Deze ronding, nu met beukenbomen is er nog. Tegenover de Lorre en aan de westzijde van de weg was de naam Zuid van de tent *54. Dit duidt er op dat het eerste huisje van de Lorre de vorm van een tent had. Als vroeger een onderkomen in het veld werd gezet, werden daarvoor soms 4 of meer boomstammen tegen elkaar gezet, daartussen werden houten of plaggen wanden gemaakt met daarboven een strodak. Dit had de vorm van een tent. Daar ten zuiden van en doorlopend over de gemeentegrens lagen de Nieuwe Relaeerskampen *56 tot aan de Beukenallee *K. achter dieallee lag tegen de Raalterweg en perceel bouwland die oorspronkelijk nog doorliep tot de voormalige Raalterweg (voor 1830), nu Parallelweg achter restaurant Jan Steen. Dit is nu weiland met daarnaast een woning, met restaurant Jan Steen tussen beide wegen in. De naam van die

bouwkamp was Buitennije, ook wel Nieuwe kamp *55 genoemd. Deze kamp lag buiten de landweer en de marke Raalterwoold. In 1793 is de markegrens recht getrokken, Een klein gedeelte bleef toen in de marke Heino. Dit waren delen van de Beukenallee, de bouwkamp en nu de parkeerplaats. Ten zuiden van die voormalige bouwkamp bevinden zich nog 2 oude grensstenen. De enige oude grenssteen Heino-Raalte bevindt zich in het bos ten noorden van de Beukenallee * [K]. in de bossen aan de oostzijde van de Lorre was de Karnemelkse-allee *[H]. Een zeer merkwaardige naam voor een weg.

Bewoners: 1840 B 97 J.Bosch, 1842 D.J.Wieten, 1855 H.Bosch (A63?), 1856 G.W. de Ruiter, 1860 B 105 J.Bosman, 1882 H.v.d.Vegte, 186 R.de Vidal en O.H.Buys vertrek 1887, 1890 B 135 G. Beukelaar, 1896 Ch. Kruisdijk, 1906 H.Nieuwenhuis, 1910 B 156, 1920 B 187, 1925 B 249, 1930 B 255, 1948 Vidal de St. Germainweg 7 H.Nieuwenhuis, 1957 vertrek, 1970 ontbreekt, 1985 zomerhuisje-jachthuis.

*Boerderij nr. *28 de Wever (1795) Raalterdwarsweg 1 familie Brinkman*

Aan het eind van de Weversweg stond eind 18e eeuw het boerderijtje van wever Jan Berents. Later kwamen hier de families Lindeboom en ter Haar. Rond de Dollenhoek woonden in de 19e eeuw meerdere wevers. In 1832 was bij dit boerderijtje van 1,5ha 0,45ha weiland bij huis, 0,35ha bouwland en 65are heide ten zuiden van de huidige Raalterdwarsweg. Bewoners: 1795 Jan Berents, 1811 Hendrikus en Jan Lindeboom, 1832 Hendrikus Lindeboom, 1840 B 60 H.ter Haar, 1850 J.Lindeboom + H.ter Haar, 1860 B 104 H. ter Haar + G.J.ter Haar, 1880 Wed. E ter Haar-Wieten + J.Langenkamp, 1890 B 132 J.Langenkamp, A.J.Knopert, G.J. Arents, P.J. Journee, 1910 B 160 J.Langenkamp + A. Zwienenberg, 1920 B 191 A. Zwienenberg, 1925 B 253, 1930 B259, 1948 + 1970 Raalterdwarsweg 1 A.Zwienenberg, 1985 Berkendijk 1 J.Brinkman.

*Boerderij nr.*29 de Vlaminckhorst 1444 Vlaminckhorstweg 38 + spijkerlandhuis Vlaminckhorstweg 40*

De basis voor boerderij de Vlaminckhorst met het landgoed vormen twee hoge bouwkampen. De ene akkerbouwkamp lag tegen de huidige v.d.Capellenweg en de andere was de 2e kamp naast de Lemelerveldseweg die doorliep tot boerderij Eilert (Lemelerveldseweg 16). De bouwkamp vlak tegen de Lemelerveldseweg is van latere datum. Deze bouwkampen lijken een afsplitsing te zijn van boerderij Munnikenhuis (Stationsweg 2) en dragen alle de naam de Haare. Waar de naam Vlaminckhorst van afkomstig is, is onduidelijk. Van een vogel, de Vlaamse gaai? Een horst is een verhoging in laag gelegen land. Deze boerderij komen we in de verpondingsregisters van 1397 al tegen met de vermelding van Alfit ten Nijenlande en in 1474 van Johan ten Nijenland. In een oud request (contract) uit 1444 werd 'het erve en goed Nijelant met de Vlemynckhorst in het kerspel ter Heine vermeld'. Het ging hier dus om nieuw land, ofwel een nieuwe boerderij met mogelijk een spijker (een opslagplaats voor pachtkoren). De afsplitsing van deze boerderij was kennelijk mogelijk doordat in de 14e eeuw of wat eerder een aanzienlijke uitbreiding van de bouwlanden in de Haare bij Heino had plaats gevonden. Daardoor konden er gronden verkocht worden, die overigens wel onder het leenstelsel bleven vallen. De leenheer (eigenaar) werd in 1444 Henric van Essen. In 1448 werd door Claus Henriczone en zijn vrouw Gerberich een half mud pachtrogge per jaar verkocht aan Lambert Evedes den Schere (van de Grote Schere bij Gramsbergen). Lambert kreeg daarvoor ook al jaarlijks 4 mud rogge van dit erf. In 1483 verkoopt Hendrick (Waterman), nu leenheer, aan Henrick

Erf Vlamincchorst, Vlamincchorstweg 38

Lemelerveldseweg 20 Klein Aver Heino

Over Heinoseweg 2 voormalig proefbedrijf voor fokvarkens

Berkendijk 3 Grote Bisschop

Vidal de St Germainweg 3

Vidal de St Germainweg
Uitgegroeid deel van een jachtstoel

van Aryen 7 mud pachtrogge van het Nyelant. In 1520 werd Bernt Eskens op 't Nijelant vermeld en de eigenaar was Johan Koethen te Zwolle. De pacht was toen 11 mud rogge. Meestal was dit $\frac{1}{3}$ deel van de oogst. Hieruit kunnen we afleiden dat dit al een flinke boerderij was geworden. In het begin van de 15e eeuw was de Vloedgraven verlengd achter de gronden van dit erf. Door de betere afwatering kon er op de lagere grond meer vee geweid worden. Dit vee was nodig voor de bemesting van het bouwland. Op wat lagere grond kon eveneens nieuw bouwland gemaakt worden. Door die uitbreiding kon er tevens een deel van de hoge bouwkamp verkocht worden aan Tops (boerderij Topsvoort *3 L'veldseweg 18). Daarna is dit een bezit geworden van 2 katersteden Vrielink en Eijlert. In 1601 is er de vermelding van een half erf Nyelant. Een half erf had een halve waar, de omvang van het gerechtigd zijn op het gebruik van de markegrond. Dit erf bezat 4 bouw-kampen. Dit waren de 2 hoge bouwkampen ter weerszijden van de huidige Vlaminckhorstweg en 2 kleine aan beide zijden van de Vloedgraven. Samen was dit 4,3ha bouwland. Dit was de normale grootte voor een dergelijk erf. Als eigenaar werd Jan van Houte Trelborch vermeld. Dit erf blijkt wel in bezit (leen) gebleven te zijn van de Grote Schere. In 1650 trouwde Johan Godfried van Enze met Catharina Sophia van Essen. Daardoor werd dit erf een bezit van huis Swanenburg. In 1727 koopt Lambert Hendrik van Tongeren (lakenkoper te Kampen) het erf Niulandt en Vlaminckhorst van Frederik Derk van Enze voor f 3550,-. Dit was nu geen leengoed meer maar geheel eigen (allodiaal) bezit. Lambert Hendrik die zich te Zwolle gevestigd had, had 2 dochters, Elsabe en Catharina, die na zijn dood de Vlaminckhorst erfden. Deze beide dochters overleden kinderloos in 1782 en 1803. Een familielid, Henricus Zegerius te Zwolle kwam in 1803 in bezit van de Vlaminckhorst. Hij had vele bezittingen zoals huizen, boerderijen en landerijen. Hij bleef ongehuwd en na zijn overlijden in 1816 ging het overgrote deel van zijn bezit naar zijn achterneef Lubbertus Rietberg te Zwolle. Tot op heden (2013) is de Vlaminckhorst in het bezit van de fam. Rietberg gebleven. Al in de tijd van de fam. Van Tongeren was het erf uitgebreid tot een klein landgoed met lanen en bospercelen, waaronder een sterrenbos. Sterrebossen werden aangelegd voor de houtproductie en vooral voor de jacht. De aanleg van het landgoed was in Franse landschapsstijl. Door fam. Rietberg werd in de 19e eeuw dit weer omgevormd in Engelse landschapsstijl met slingerlaantjes en Engelse tuin met vijver. De boerderij was gebouwd in 1723. Op de kadastrale minuutplans van 1818 en 1832 is een uitbouw te zien die jachtkamer werd genoemd. Dit was een luxe onderkomen want in 1832 werd dit als buitenhuis geklasseerd. De boerderij had een onderschoer en was toen met de landgoedaanleg 37ha groot. Hiervan was bijna 9ha bouwland, 14,5ha weideland, 8,5ha bos en hakhout, 4,5ha heide en 0,8 ha tuin. De tuin werd plaisiertuin genoemd. Van het bouwland was 4,5ha op de hoge bouwkampen. Daar tussendoor liep, en loopt, een holle weg. Deze is ontstaan door het uitstuiven van de toen druk bereden zandweg. De rest van het bouwland waren akkers in het lage gebied. Van het weiland lag 6ha westelijk van de Bredenhorst. Nu naast de zuiveringsinstallatie aan de Nieuwe Wetering. Deze grond zal er bij gekocht zijn. De overige weidegronden lagen ter weerszijden van de Vloedgraven en meest oostelijk van de bospercelen. Deze bospercelen met meest hakhout, waren gelegen ter weerszijden van de nu nog bekende laan. In de laagste delen stond het houtgewas op 'rabatten'. Dit waren opgeworpen dijkjes met sloten er naast. Daardoor kwam het houtgewas niet in het water te staan. Op de Vlaminckhorst waren vaak houtverkopen. De heide bevond zich aan de oostzijde van de Vidal de St. Germainweg. In die tijd waren er nog schapen op de boerenbedrijven. In 1858 is de boerderij grondig verbouwd. De onderschoer verdween. De hoge kap werd vervangen door een

lagere en de uitbouw (jachtkamer) werd afgebroken. Naast de boerderij werd of was al een spijkerhuis gebouwd. Hier verbleven de eigenaars uit de stad, vooral tijdens de zomermaanden en tijdens jachtpartijen. Ook werd deze soms tijdelijk bewoond. Door de overschakeling van schapen naar meer melkvee, kwam er naast de boerderij een karnhuis. De boerderij werd nu Bouwhuis genoemd. Dit was de algemene benaming van een boerderij vlak tegen een landhuis aangebouwd.

Berkendijk 25, familie Boerkamp

Veldermansweg 1, familie Ardesch

Lemelerveldseweg 38, familie Meulman

Twentseweg 59 Nieuw Rozeboom

Verantwoording

De werkgroep Boerderij- en veldnamen is in 1990 van start gegaan met het vastleggen van de oude veldnamen. Veel veldwerk is er verricht door de mensen in het buitengebied van Heino te bezoeken. De werkgroep bestond uit de leden: G.H.Elshof, P.E.van Eijdsen, H.Hekman, D.v.d.Klippe, W.H. Oud Ammerveld, J.Peters en J.A.Reuvekamp. In een wisselende samenstelling is de werkgroep daarna aan het werk geweest. Door verschillende interesses, die ontstonden tijdens het onderzoek, zijn een aantal leden begonnen met het beschrijven van boerderijen. In 1996 werd het veldwerk afgerond. De Kadastrale Atlas 1832 van Heino is ook in dat jaar uitgekomen.

In 2000 is er overleg geweest met het bestuur en de werkgroep die op dat moment bestond uit de leden: J.M.Jorna-Hansman, D.v.d.Klippe, H.J.A.Overkamp, J.Peters, J.Pruim-Reinders, W. Schuring, J.Tijhuis en H.J.Wessels. Er is toen besloten om geen boekje uit te geven met alleen maar veldnamen, maar te gaan werken aan een uitgave met boerderijbeschrijvingen waar enkelen al mee bezig waren.

Sindsdien is er een nieuwe werkgroep Geschiedenis samengesteld waarvan de huidige leden zijn: Jan Jonge Poerink, Geerlig Nijland, Herman Overkamp, Jan Peters, Edgar Stapelveld, Henk Hullen en René Mulder. Deze werkgroep heeft besloten om boekjes in delen uit te geven. Hierin zijn de gegevens van de veldnamen, Kadastrale Atlas 1832 Heino, bevolkingsregisters en de beschrijvingen uit het archief aan elkaar gekoppeld. Daarnaast hebben recente nasporingen tot interessante, maar nog nooit eerder gepubliceerde, gegevens geleid. Van alle boerderijen is ook nog eens uitgezocht welke grond daar in 1832 bij hoorde. Het archief van de vereniging beschikt nu dus over veel informatie van boerderijen uit de toenmalige situatie.

Gekozen is voor een indeling van deelgebieden op basis van de historische ontstaansgeschiedenis van de buurtschappen. De namen van de deelgebieden zijn - hoewel soms door de bewoners in de vergetelheid geraakt - historisch verantwoord benoemd. Wel hebben we vanwege de omvang van de Veldhoek deze in kleinere deelgebieden moeten opsplitsen. Voor de begrenzing zijn zoveel mogelijk wegen, waterlopen en gemeentegrenzen gevolgd en daar waar dit niet helemaal mogelijk bleek is de grens getrokken door een open gebied.

De cartografie en fotografie in dit boek zijn van de hand van Edgar Stapelveld. Er is ook veelvuldig gebruik gemaakt van fotomateriaal uit het archief van Omheining. Tenslotte is zorgvuldigheid betracht met het verkrijgen van instemming van betrokkenen voor woord en beeld.

Boerderij Veldermansweg 1983

Begrippenlijst

- Bestikken** plaatsen van houten staken of rijshout in de grond om stuifzand tegen te gaan
- Bouwkampen** akkerbouwland meestal op hoge gronden
- Daghuurder / dagloner** iemand die zich per dag verhuurt
- Hoge Haar** hoge gronden zoals de Strenkhaar en Wolthaar
- Holle weg** weg die veel lager ligt dan de landerijen aan weerszijden
- Kater** boer met klein bedrijf met hoofdberoep boer
- Katersteden** kleine boerderijen
- Kötter** boer met zeer klein bedrijf, hoofdberoep geen boer (keuterboer)
- Keuterboerderijtje** zeer kleine boerderijt
- Koeland** land waarin koeien de hele zomer lopen
- Landweer** wal of dijk om de grens van een marke af te sluiten en/of te controleren. Verdedigingswal.
- Leenstelsel** feodale stelsel als staatsbestel voor het jaar 1800
- Marke** afgebakend gebied, gemeenschap van eigenaren met recht aangrenzend onbebouwde grond
- Meiriese** rijshout met blad gekapt in mei
- Plaggenzicht** werktuig om dunne plaggen van de grond af te slaan
- Potstallen** stallen waarin mest met plaggen wordt vermengd
- Rijshout** takken van 1 tot 2 meter lengte
- Schadden** bovenste laag van het veen die als brandstof werd gebruikt
- Schepel** variabele oppervlaktemaat van ongeveer 0,49 ha. Op 2 schepel werd 35 kg graan gezaaid.
- Schutter** iemand die toezicht hield op het gebruik van gemeenschappelijke markegronden
- Singel** bosstrook / houtgewas groeiend om de akkers
- Stikkenwal** een wal ontstaan door het bestikken
- Stoltenberg** kapberg met 4 roeden waaronder een schuur
- Stoeven - stoevinghe** (op)stuivende zand dat maar moeilijk te bedwingen was.
- Stratenmest** compost vermengd met mest uit de straten van een stad
- Vuurstedengeld** belasting op schoorstenen
- Waren - waargerechtigden** recht op grondgebruik van de gemeenschappelijke markegronden
- Waardeel** een deel van waarrechten
- Woeste gronden** gronden die geen cultuurgrond, aangelegd bos of erf waren
- IJzeroer** harde ijzerhoudende brokken, ontstaan door kwelwater in de grond.

Voornaamste bronnen en literatuur

Drs. H.J.Bruins, Vechten tegen het zand. Bijdragen IJsselacademie Zwolle 1981.
Not. J.A. van Royen, Akteverdeling marke Dalmsholte Zwolle 1845.
Markeboeken van Lenthe, H.C.O. Zwolle.
J.Bielemans, Heino, een geschiedenis van mens en plaats. Zwolle 1980.
E.A. Rientjes, uit de geschiedenis van de marke en Schoutampt Heino.
Overijssels Dagblad 1931 – 1933.
E.D.Eyken, Repertoire op de Overstichtse en Overijsselse Leenprotocollen.1379–1805 Zwolle.
A.J.Mensema en jhr. A.J.Gevers, Den Aalshorst 350 jaar Zwolle.
Archief 50e penning Dalfsen. Inventaris nr. 56 H.C.O.Zwolle (1787).
Verkoop Duijvelshuis 1820 Not. A.C.Bouwmeester Dalfsen inv. nr. 70B.
Verkoop Duijvelshuis 1834 Not. A.Fortuin Raalte.
J. ten Hove e.a., Uit de geschiedenis van Dalfsen. Kampen 1989.
Archief “t Relae, taxatie 1887 inv. nr. 286-288-291-293 H.C.O. (het Relae van 1614 tot 1911). G.
Hannink, Markeboek Raalterwoold. Raalte 1992.
Kadastrale Atlassen Heino en Dalfsen 1832.
Kerkelijke Registers N.H.Heino.
Veldnamenonderzoek “Omheining” Heino en Historische Kring Dalfsen.
Archief Wim Grootenhuis.
Bevolkingsregisters Heino 1840 – 1940 en adreslijsten 1948-1985.
Archief en artikelen uit Omheining.
De door de bewoners voor de verstrekte gegevens

**Dit is een uitgave van de Vereniging voor
Heemkunde Omheining te Heino**

De Veldhoek en de Stoeven